

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Dabasi Napsugár Katolikus Óvoda

2022.
DABAS

Dabasi Napsugár Katolikus Óvoda

„Ha a gyerekek toleráns légkörbe élnek,
Megtanulnak türelmesnek lenni.
Ha a gyerekek bátorítva élnek,
Megtanulnak bízni.
Ha a gyerekek dicsérve élnek,
Megtanulják megbecsülve érezni magukat.
Ha a gyerekek méltányosságban élnek,
Megtanulják az igazságosságot.
Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat,
Megtanulnak hittel élni.
Ha a gyerekek megerősítve élnek,
Megtanulják magukat szeretni.
Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
Megtanulják megtalálni a szeretetet a világban.”

Dorothy Law Holte: Egy élet a kezében

Tartalomjegyzék

1. AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA, ADATAI.....	6
2. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE	7
3. AZ ÓVODA BEMUTATÁSA.....	8
3.1. Helyzetkép.....	8
3.2. Személyi, tárgyi feltételek	9
3.3. A személyi feltételek	10
3.3. Óvodánk küldetése.....	10
3.4. Küldetése a pedagógusok felé	12
4. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI.....	12
4.1. Óvodai nevelésünk alapelvei.....	12
4.2. Gyermekkép, óvodakép.....	12
4.2.1. Gyermekképünk	12
4.2.2. Óvodaképünk	13
5. A KATOLIKUS ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI	13
5.1. Nevelési céljaink.....	13
5.2. Nevelésünk fő feladatai.....	14
5.2.1. A hitre nevelés erősítése	14
5.2.2. Az egészséges életmód alakítása	15
5.2.3. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés megvalósítása	20
5.2.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	25
5.2.5. Szlovák nemzetiségi nevelés megvalósítása	28
6. A PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA	33
7. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	34
7.1. Az óvodai csoportok javasolt napirendje	34
7.2. Javaslat a gyermekek hetirendjének elkészítéséhez	35
7.3. A program szakmai működését tervező dokumentumok	36
7.4. Vezetői, szakmai ellenőrzések	37
8. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE	37
8.1. Hagyományörzés, népszokások	37
8.1.1. Az egyházi ünnepek, néphagyományok, jeles napok óvodai tartalma.....	38
8.1.2. Hagyományok megélése, ápolása, szlovák nemzetiségi nyelven	39
9. AZ ÓVODAI NEVELÉS TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	43
9.1. Játék	43
9.1.1. A tevékenység célja	43
9.1.2.1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása	43

9.1.2.2. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	45
9.1.2.3. A gyermekek szókincsének, beszédképességének, kommunikációjának fejlesztése, gazdagítása a játéksituációkban.....	46
9.1.2.4. Az óvodapedagógus játékszerítő, játékirányító metódusainak alkalmazása	46
9.1.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:	47
9.1.4. A szlovák nemzetiségi nevelés megvalósulása a játékban	47
9.2. Játékba integrált tanulás	48
9.2.1. Az óvodai tanulás célja	48
9.2.2. A szervezett tanulás formái	49
9.2.3. A szervezett tanulás munkaformái	49
9.2.4. A program megvalósulásához szükséges tanulási módszerek	49
9.2.5. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez	49
9.2.6. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén	50
9.2.7. A szlovák nyelvi nevelés megvalósulása a tanulásban	50
10. VERSELÉS, MESÉLÉS	51
10.1. A tevékenység célja	51
10.2. Az óvodapedagógus feladatai.....	51
10.2.1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képesség-szintjének megfelelő összeállítása.	51
10.2.2. A népköltészet, a népmese, a népi mondóka, a dramatikus játék felhasználása 3-6-7 éves korban.	52
10.2.3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal.....	53
10.2.4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén	53
10.3. A verselés, mesélés, megvalósulása a szlovák nemzetiségi nevelésben	54
11. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	55
11.1. A zenei nevelés célja	55
11.2. Az óvodapedagógus feladatai.....	55
11.2.1. A felhasznált zenei anyagok igényes, a vallásos nevelésnek, az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása	55
11.2.2. A 3-6-7 éves korban tervezhető zenei képességek fejlesztése kreatív, játékos módszerekkel	56
11.2.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása	59
11.2.4. A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.....	59
11.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén	59
11.4. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc megvalósítása szlovák nemzetiségi nyelven	60

12. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA	61
12.1. A tevékenység célja	61
12.2. Feladatok.....	61
12.2.1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése	61
12.2.2. 3-6-7 korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.....	62
12.2.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása	63
12.2.4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során	64
12.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén	64
12.4. A rajzolás, festés, mintázás és kézimunka megvalósítása a szlovák nemzetiségi nevelésben	65
13. MOZGÁS, MOZGÁSOS JÁTÉK	66
13.1. A tevékenység célja	66
13.2. Az óvodapedagógus feladata	66
13.2.1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása.....	66
13.2.2. A különböző szervezeti formák megteremtése a gyerekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében	68
13.2.3. A mozgás megvalósítása a szlovák nemzetiségi nevelésben:	68
13.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén	68
14. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	69
14.1. A tevékenység célja	69
14.2. Az óvodapedagógus feladatai	70
14.2.1. 3–6–7 éves korú gyermekek számára, életkoruknak megfelelő környezeti témakörök összeállítása.	70
14.2.2. A természetvédelemhez, Földünkhöz kapcsolódó jeles napok megünneplése	71
14.2.3. A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése.	72
14.2.4. A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések és azok feldolgozása során.	72
14.3. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	73
14.4. A külső világ tevékeny megismerésének megvalósítása a szlovák nemzetiségi nevelésben	74
15. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	75
15.1. A tevékenység célja	75
15.2. Az óvodapedagógus feladatai	75
15.3. A munkajellegű tevékenységek biztosítása	76
15.4. A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére	77
15.5. A szlovák nemzetiségi nevelés megvalósítása a munka jellegű tevékenységekben	77
16. A GYEREKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE, MÉRÉSE, ÉRTÉKELÉSE	78

17. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSÉT, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSÉT BIZTOSÍTÓ NEVELÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK.....	80
17.1. A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és ellátása (SNI).....	81
17.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTMN) fejlődésének segítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek.....	84
17.3. Kiemelten tehetséges gyermek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek.....	84
17.4. Különleges bánásmódot igénylő csoportok	85
17.5. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek	86
17.6. Az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátása.....	87
18. GYERMEKVÉDELEM, SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SZOLGÁLÓ TEVÉKENYSÉGEINK	89
Általános feladataink	90
19. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	91
19.1. Az óvoda és a család	91
19.2. Az óvoda és a fenntartó kapcsolata	92
19.3. Az óvoda és a plébánia kapcsolata	92
19.4. Az óvoda és az iskola kapcsolata	93
19.5. Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata	93
19.6. Az óvoda egyéb kapcsolatai.....	93
20. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK.....	94
21. FELHASZNÁLT IRODALOM	95
22. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	96

1. AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA, ADATAI

Az óvoda neve: Dabasi Napsugár Katolikus Óvoda

Az intézmény OM azonosítója: folyamatban van

Az intézmény székhelye: 2371 Dabas, Szent János út 277.

Az intézmény típusa: köznevelési intézmény - óvoda

Az intézmény alapító neve: Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága

Az intézmény alapító székhelye: 2600 Vác, Migazzi Kristóf tér 1.

Az intézmény fenntartó neve: Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága

Az intézmény lelki vezetője:

Az intézmény alapfeladata: - óvodai nevelés,

- többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése
- nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése

Ellátandó egyéb tevékenységek: TEÁOR 8891 Gyermekek napközbeni ellátása
TEÁOR 9491 Egyházi tevékenység
TEÁOR 9499 Mns egyéb közösségi, társadalmi tevékenység
TEÁOR 6820 Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetése

Az intézmény munkarendje: nappali munkarend

Az intézmény gazdálkodási formája: önálló gazdálkodó egyházi jogi személy
552 – önálló egyházi intézmény

A felvehető maximális gyermeklétszám: 101 fő

A csoportok száma: 4 csoport

A gyermekétkeztetés ellátás módja: A gyermekek étkeztetése külső szolgáltatóval kötött szerződés alapján kerül biztosításra.

Az intézmény képviselőjére jogosult: Az intézmény képviselőjére az óvoda vezetője jogosult, akit a fenntartó közvetlenül, vagy nyilvános pályázat útján bíz meg a vezetői feladatok ellátásával a mindenkor hatályos jogszabályok alapján. Az óvodavezető a munkáltatói jogokat az intézmény összes alkalmazottja felett gyakorolja, a helyettesi feladatok megbízása esetén a fenntartó egyetértése szükséges.

2. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE

Törvények:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről;
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről;
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról;
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról;
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról;
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védeleméről és a gyámügyi igazgatásról.

Rendeletek:

- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről;
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról;
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról;
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról;
- Fenntartói utasítások, szabályzatok és helyi rendeletek.
- A katolikus óvodai pedagógiai programot meghatározó egyházi dokumentumok

3. AZ ÓVODA BEMUTATÁSA

3.1. Helyzetkép

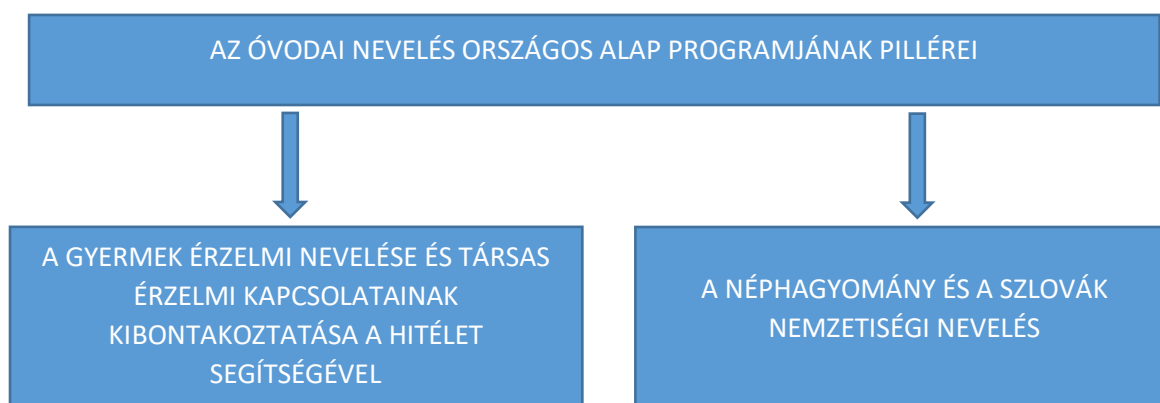
Óvodánk Dabas város szlovákok lakta településrészén helyezkedik el. A katolikus nevelést ötvözi a szlovák kétnyelvű nemzetiségi neveléssel. Más szlovák településektől távol, elszigetelten élünk 300 éves nemzetiségi múlttal. Az erősen asszimilálódó környezetben kell megőriznünk a nemzetiségi nyelvet, néphagyományokat és kultúrát. Az idősebb generáció körében a nyelv és a néphagyomány élő. A gyermekek mikrokörnyezetében a tájnyelv jelen van, de ők nem beszélik. Mivel az iskolában is folytatódik a szlovák nyelv oktatása, támaszkodhatnak munkánkra. Óvodánk sajátos arculatát adja a nemzetiségi jelleg, melynek szerves része a hagyományőrzés és a nyelvi kultúra átörökítése. A nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda, mindkét nyelv, a szlovák nemzetiség nyelve és a magyar nyelv fejlesztését szolgálja. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a két nyelv használata érvényesül, a hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésén van.

Dabas város Sári településrészén a szülői igényeket, a települések óvodáinak nagyságát és a demográfiai mutatókat figyelembe véve született meg a döntés a négycsoportos katolikus óvoda megnyitásáról, Dabas Város Önkormányzata és a Váci Egyházmegye szoros együttműködése eredményeként. Óvodánkban olyan, a környéken élő óvodapedagógusokat és a nevelő-oktató munkát segítő alkalmazottakat kívánunk foglalkoztatni, akik katolikus vallásúak, gyakorolják is vallásukat, és szívesen dolgoznának az egyházi fenntartású óvodában. A gyermekek felvétele során a katolikus szellemiséget elfogadó és a vallásukat gyakorló családok gyermekeit előnyben részesítjük.

Az óvoda alkalmazotti közössége vallásos, szívesen dolgoznak az egyházi fenntartású óvodában. Többségük beszéli a szlovák nyelvet (tájnyelv). A gyermekcsoportok szervezése során a homogén életkorú csoportalakítást támogatjuk.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 26. § (1) bekezdése alapján a nevelő és oktató munka az óvodákban az általunk kidolgozott pedagógiai program szerint folyik. A 32. § (1) i) pontja szerint, ha az intézményt egyházi jogi személy tartja fenn, a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programja a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A program alappillérei:

Óvodánk a katolikus nevelést ötvözi, Dabas-Sári Óvodájának 2020-as Programjával, (IRÁNYTÚ” Helyi Óvodai Pedagógiai Program) melynek elkészítése során a gyermekek és a szakma iránti elhivatottság, szeretet vezérelte a pedagógusokat. Pedagógiai Programunk szervesen kapcsolódik a hazai köznevelést megújító törekvésekhez, megőrzi a hazai óvodapedagógiai hagyományok és a helyi sajátosságok tartalmi értékeit, támaszkodik az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára és a Nemzetiség Óvodai Nevelésének irányelveire, valamint a Katolikus Óvodák segédanyagára. Gyermekeközpontú, befogadó képességfejlesztő program, melyben kiemelt szerepet játszik a HITÉLET, NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS és a SZLOVÁK NEMZETISÉGI NEVELÉS. Alapfeladatunk a kultúra átadása – az életkori sajátosságokhoz optimálisan illeszkedő nevelési módszerekkel - oly módon, hogy abban az örök emberi értékek helyi nemzetiségi kultúránk színeivel gazdagodjanak. Mindezt úgy kell közvetítenünk, hogy ezáltal az óvoda gyermekek érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodjanak, képességeik, készségeik kibontakozhassanak, az egyenlő hozzáférés biztosításával.

A gyermeket Isten ránk bízott ajándékának tekintjük. Szüleinek olyan kincse, akinek értékét gyakran kevésbé ismerik. Óvodánk evangelizáló munkája során ez a kincs a szülő számára fokozatosan föltárul. Sok gyermek a katolikus óvodában szerzi első vallásos ismereteit. Életkori sajátosságaiból fakadóan fontos, hogy kezdetben az őt körülvevő felnőttek (család, óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítők) élete példájából tapasztalja meg Isten szeretetét. A személyiségfejlődés a fogantatástól kezdve a kamaszkoron át egészen életünk végéig tart. Minden életkori szakasznak megvan a maga jellemzője mind érdeklődésben, mind emberi példakeresésben, mind az olyan értékekben, amelyekre érzékenyen reagálunk. Nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszik a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával.”¹

A felnőtt szakembernek kell ismernie a módját és vállalnia a felelősséget, hogy úgy vezesse el a gyermekeket az iskola küszöbéig, hogy az új feladatokra felkészültek legyenek s közben BOLDOG GYERMEKKORUKAT megőrizhessék!

3.2. Személyi, tárgyi feltételek

Az óvoda épülete 1976-ban épült, eredetileg 3 csoportos óvodának, 1981-ben egy csoportbővítéssel négyre emelkedett a csoportok száma. 2009-ben tornaszobával, fejlesztőszobával és egyéb kiszolgáló helyiségekkel bővült, jelenleg megfelel a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 161. § (3)a) pontja szerinti elvárásoknak.

A csoportszobák megfelelő méretűek, világosak. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel helyezük el. Az óvoda egyidejűleg biztosít megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremt lehetőséget a szülők fogadására.

Az óvoda udvara megfelelő méretű, alkalmas a szabad játékra, sportolásra és egyéb mozgásos tevékenységekre. Megfelelő eszközök biztosítják a gyermekek mozgásigényének kielégítését. A dekoráció a gyermekek érzelmi világához közel álló, a természetes, tartós anyagok felhasználását részesítjük előnyben a teremrendezésnél, óvodai dekorálásnál.

Kerüljük a túldíszítettséget és az értéktelen, múló, divatirányzatok alkalmazását.

1 Farkasné Egyed Zsuzsanna – Grolyóné Szabó Éva – Mészáros Istvánné – Szerepi Imréné (szerk., 2010): Segédanyag a katolikus óvodák helyi nevelési programjához. Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet, Budapest. 4. p.

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete alapján folyamatosan bővítjük, korszerűsítjük eszközeinket. Intézményünkben biztosítottak a törvény szerinti személyi feltételeket. A csoportok megoszlása a gyermekek életkori összetételének függvénye. A szülők igényeivel összhangban az életkor szerinti csoportbeosztást részesítjük előnyben.

3.3. A személyi feltételek

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, melynek kulcs-szereplője az óvodapedagógus. Az óvónő elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára. A nevelőmunkát az óvoda szinte teljes nyitva tartásában óvónő végzi.

Intézményünkben lehetőség szerint szlovák nemzetiségi óvodapedagógusi végzettségű óvónő van alkalmazásban így tudja a programot megvalósító óvónő közvetíteni a nemzetiségi kultúra tradicionális értékeit. Az óvodapedagógusok vállalják nemzetiségi identitásukat az óvoda tágabb környezetében is. Az óvónő (énekével, mesemondásával) képes esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz egyéni módszereket alkalmaz, hogy a gyermek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson. Az óvodapedagógusoknak igénye van önművelésre, keresik lehetőséget szaktudásuk fejlesztéséhez. Humanizmus, pedagógiai optimizmus, hitelesség, tapintat, empátia jellemzi a pedagógusokat.

Egy gyermekcsoport irányításához két óvónő szükséges. Munkájukat adott csoportban pedagógiai asszisztens segíti. A párok együtt terveznek, összehangoltan, a feladatokat megosztva dolgoznak, legyenek minél több időt együtt a délelőtti időszakban. Pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat képesek egyeztetni. Az összehangolt munkájuk hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez. A nemzetiséghez és etnikumhoz tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit, a gyermekek önazonosságának megőrzését, ápolását, erősítését.

Az óvodapedagógusok szakmai teameket alakítanak a társas, szakmai kapcsolataik fejlesztésére. A közösség tagjaként mindannyian felelősséget vállalunk a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban a döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménynyilvánítással segítjük a legjobb megoldás kialakítását. A nemzetiségi nevelés a hét minden napján jelentkező feladat, ezért kívánatos a magas létszámok miatti zsúfoltság kerülése. Mindezeket az óvodavezető koordinálja, irányítja a pedagógiai, tanügyigazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető feladata, hogy jó munkaszervezéssel, a lehetőségek optimális felhasználásával, a fenntartóval együtt biztosítsa a szükséges személyi feltételeket.

3.3. Óvodánk küldetése

Az Egyház Krisztustól kapott parancsa a misszionálás. Az emberek Isten felé vezetése, üdvösségre segítése, alapvető magatartása, lelkiisége kell, hogy legyen a Krisztust követő embernek (Mt, 5,11–16). Ezt a feladatot minden embernél újra kell kezdeni.

Az Egyház küldetése, hogy hirdesse az evangéliumot, vagyis kinyilvánítsa mindenki előtt az üdvösség örömhírét. Jézus Krisztus evangéliumában egészen kifejezetten megvan az az igény, hogy belegyökerezzék a hívek lelkébe és életébe. Éppen ez a célja a katolikus óvodai nevelésnek is. Tudatosan arra kötelezzük el magunkat, hogy az egész ember, a teljes személyiség fejlesztésén munkálkodjunk. Krisztusban, a tökéletes emberben minden emberi érték kibontakozott. Ez adja számunkra is a követendő példát és a legsajátosabb katolikus jelleget. Ebben gyökerezik az a kötelességünk, hogy tiszteljük az emberi értékeket, s egyúttal

érvényre juttassuk azt az autonómiát, amely megilleti őket.² Nevelőmunkánk során a teljes személyiség kibontakoztatása, fejlesztése, a nevelés és a tanulás megalapozása zajlik. A stabil értékrend kialakítása fontos küldetésünk. Egyházi óvodaként a krisztusi tanítás által vezérelve alapozzuk meg az egészséges személyiség fejlődését és a hitéletet. Nyitottak vagyunk a családok felé, akik elfogadják a katolikus szellemiséget.

Más felekezetből érkezők esetében tiszteletben tartjuk saját vallási szokásaikat, azonban elvárjuk, hogy a katolikus szellemiség szokásait elfogadják tőlünk, és az óvodai élet során gyakorolják. Katolikus óvodánk programjának alapja az egyházüdvözítő küldetés, különösen a hitre való nevelés.

Katolikus nevelés alatt a Jézus által adott küldetést értjük:

- a Szentírás tanítását, belőle Jézus tanítói és nevelői magatartását, az apostoli küldetést;
- az Egyházi Törvénykönyv rendelkezéseit;
- a zsinati dokumentumokat és a pápai megnyilatkozásokat.

Azonosulunk a program alapelveivel, kiindulási pontjaival, céljaival, hiszen csak akkor vagyunk a program megvalósítói, ha hittel cselekszünk, s benne teljes értékű tagként dolgozunk.

- Megteremtjük a gyermekek boldog és biztonságos környezetét. A gyermekek a mi szeretetünkre, törődésünkre, megértésünkre és a hiteles kommunikációra vágnak.
- Megkülönböztetett érzékenységgel foglalkozunk a szülőkkel. Arra törekszünk, legyen személyes, meghitt kapcsolatunk velük. Minél többet mondjunk el és üzenjünk nekik legdrágább kincsükről, a gyermekükről!
- Ami nekünk a program megszabta kötelesség, a gyermeknek élmény és játék. Ha mi erre gondolunk a tanulási folyamatban, akkor a gyermekeket eljuttatjuk az értékekkel való azonosulásig.
- Hirdetjük és azonosulunk a „Csak tiszta forrásból” elvvel! Gondoljunk arra, hogy a gyermek ezen keresztül tanulja meg a kisebbségi hagyományokhoz, kultúrához, életmódhoz kötődő értékeket.
- Törekedjünk a legjobb minőség elérésére. A minőségi munka minket, a programot, s óvodánkat egyaránt dicséri majd. A környezetünket harmonikussá, széppé és gondozottá tesszük, vállaljuk a nemzetiségi jelleg tükrözését.

² SZENT ANNA KATOLIKUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA Kistarcsa-2021

3.4. Küldetése a pedagógusok felé

A katolikus óvodában a nevelésnek meg kell felelnie a katolikus tanítás elveinek; a pedagógusoknak pedig ki kell tűnniük helyes nevelőmunkájukkal és példamutató, hívő életükkel. Mint minden köznevelési intézmény, a katolikus óvoda is pedagógusfüggő. Céljainkat csak akkor érhetjük el, ha az óvodapedagógusokat – sőt a nevelőmunkát segítő dolgozókat is – áthatja a katolikus küldetéstudat. Hangsúlyozni kell, hogy óvodánk nem csupán katolikus intézmény, hanem azon belül katolikus lelkiséggel és szellemiséggel rendelkezik, de befogadó más, **keresztény** egyházak családjai, gyermekei iránt. A Teremtő öröktől fogva ismer minden embert, szellemi, lelki, testi értékeket helyezett el a gyermekben, amelyeket a neveléssel kell felszínre hoznunk. A pedagógusnak a mennyei Atya gyermekkel kapcsolatos szándékát kell kifürkésznie a megvalósulásában segítenie.

4. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI

A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. A nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez és a katolikus értékrendhez kell igazodniuk. A nevelés biztosítja az óvodás gyermek számára a szabad játékot, e tevékenységen keresztül lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását. Az óvodai nevelés felébreszti, megalapozza a nemzetiségi kultúrához való kötődést.

4.1. Óvodai nevelésünk alapelvei

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg:

- hogy gyermeki tartást, önállóságot s ebből az önállóságból fakadó, egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.
- Az óvoda az egyetlen vár, amely befogad, véd, óv, fajra, nemzetre, vallásra, másságra való tekintet nélkül egyformán mindenkit. Nyugalmat, derűt és törődést biztosít, olyan kincs, amelyre szüksége van minden kisgyermeknek.
- Minden gyermek a saját készségei, képességei szerint, azok figyelembe vételével nevelhető, fejleszthető.
- Az óvodai dolgozók tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, tiszteletben tartják a kisgyermek emberi méltóságát, jogait.

4.2. Gyermekkép, óvodakép

4.2.1. Gyermekképünk

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. Ennek megfelelően a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Katolikus szemléletünk hatja át az óvodai nevelés pedagógiai alapelveit.

Az egész személyiséget fejlesztjük vallási neveléssel, katolikus értékek hordozásával, megismertetésével, miközben feltételezzük, hogy minden gyermek vonzódik az élményekhez,

a meséhez, a zenéhez és az alkotó tevékenységekhez, kötődik a szlovák nemzetiségi kultúrához. Ha mindezt az óvodában megkapja, kialakul az óvodás tartása, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottabbá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.

4.2.2. Óvodaképünk

A katolikus óvoda a katolikus köznevelési rendszer kezdő láncszeme. Szakmailag önálló nevelési intézmény, amely segíti a családi nevelést. Alapelvünk, hogy az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Tevékenységrendszerünkkel és a tárgyi környezettel biztosítjuk az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Óvodánk funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.

Közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Pedagógiai tevékenységrendszerünkkel és tárgyi környezetünkkel hozzájárulunk a hitélet megalapozásához és a gyermekek környezettudatos magatartásának alakulásához, valamint a nemzetiséghez való kötődéshez.

Nevelésünk célja, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését az életkori és egyéni sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Óvodánk kétnyelvű szlovák nemzetiségi óvodai nevelést folytat, mely azt jelenti, hogy mind a magyar, mind a szlovák nyelv fejlődésének segítése, fejlesztése kiemelt célunk. Az óvodai életünk, napirendünk, tanulási tevékenységeink nagy részében mindkét nyelv használata érvényesül.

Intézményünkben nagy hangsúlyt fektetünk a szlovák nemzetiségi gyökerekkel rendelkező gyermekek identitástudatának megerősítésére, illetve a nem szlovák nemzetiségi családokból érkezett gyermekek lehetőséget kapnak egy másik kultúra megismerésére.

5. A KATOLIKUS ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

5.1. Nevelési céljaink

- Az óvodások nyugodt, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek (erkölcsi-szociális, esztétikai és intellektuális érzelmek) kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú, igényes képességfejlesztés biztosításával a személyiség fejlődésének elősegítése.
- Az óvodáskor végére olyan szerető istenkép kialakítása a gyermekekben, amely a későbbi életükben biztos támaszuk lehet, akihez mindig bizalommal fordulhatnak, mert megértésre, elfogadásra, szeretetre találnak.
- A gyermekek nemzetiségi identitás-tudatának kialakítása és fejlesztése, a szlovák nemzetiségi nyelv és tájnyelv, helyi hagyományok és népszokások megismertetése.
- A szlovák nyelvi környezet biztosításával törekszünk a gyermekek szlovák nyelvi kompetenciájának megalapozására.

5.2. Nevelésünk fő feladatai

Az óvodások testi, lelki, szellemi, szociális szükségleteinek kielégítése a hitre neveléssel, az erkölcsiszociális, az esztétikai, nemzetiségi és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével.

- A hitre nevelés erősítése
- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés megvalósítása
- Az esztétikai érzelmek alakítása
- Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- A szlovák nemzetiségi nevelés megvalósítása

5.2.1. A hitre nevelés erősítése

A hit Isten ajándéka, ami a szívünkben kell, hogy eredjen. Éppen ezért nem tudást jelent, hiszen a hitet nem lehet megtanulni. Nevelésünk célja a katolikus hitélet megtapasztalása az óvodai élet során. Óvodánkban a kisgyermek hitre nevelésének elsődleges célja a családi katolikus nevelés támogatása, folytatása, a katolikus értékek erősítése és kiegészítése, valamint közvetítése a gyerek által a családba. Ennek híján elindításuk a katolikus életre.

A katolikus nevelés az Egyház evangelizációs küldetésének része. A hívő nevelési szemlélet középpontjában a szeretet áll. A pedagógusok és az óvoda dolgozói katolikus életük mintájával járnak elől a gyermekek és a szülők számára. Az óvodapedagógus érzelmi biztonságot jelent a gyermekek részére, aki hívő életének példájával elősegíti a szerető, elfogadó légkör biztosítását. A hitre nevelés átszövi az óvoda életét. Vallásos élményekkel gazdagítjuk a gyermekek mindennapjait, ami megjelenik a lelki beszélgetések során, étkezés előtti és utáni imákban, más közös imaalkalmakban. A templomlátogatások elősegítik az élő Istennel való kapcsolat fejlődését. Olyan szeretetteljes, imádságos légkört teremtünk, ahol rajtunk keresztül Isten szeretetét érzik meg a gyermekek, hogy kialakulhasson bennük az alapvető hitkézség.

Céljaink:

- a katolikus embereszmény, Krisztus mértéke szerinti élet megalapozása;
- Isten szeretetére, tiszteletére nevelés, az Isten iránti imádat felébresztése lelkükben;
- imamódok elsajátítása;
- a katolikus hitélet megtapasztalása az óvodai élet során;
- erkölcsi értékrendek kialakítása;
- teremtett világra való rácsodálkozás képességének kialakítása, fejlesztése;
- szentmisére felkészülés, énektanulás.

Feladataink:

- Isten szeretetének megvilágítása a gyermekben;
- a katolikus hitélet megtapasztalása az óvodai élet során a Krisztustól tanult erények által (felebaráti szeretet, megbocsátás, segítőkészség, bűnbánat, önzetlenség, figyelmesség stb.) és ezek fejlesztése;
- krisztusi közösség élményének megéreztetése óvodai és csoport szinten;
- a katolikus vallási élet eszközeinek megismertetése: Egyház, egyházi év, a katolikus

egyház jelrendszere, liturgia, szentek tisztelete, szentségek, szentmise, karácsonyi és húsvéti ünnepkör stb.;

- erkölcsi tulajdonságok megalapozása;
- a teremtetett világra való rácsodálkozás képességének kialakítása, fejlesztése (öröm, hála, megbecsülés, védelem, óvás, felelősség stb.);
- érzékeltetjük a liturgikus év eseményeinek fontosságát;
- megismertetjük városunkban élő katolikus plébániák, gyülekezetek templomait, papjait, lelkészeit, tagjait;
- az óvodában dolgozó felnőttek modell értékű magatartása.

Az óvodapedagógus feladata a hitre nevelésben:

- a szeretetteljes, elfogadó légkör kialakítása, az érzelmi biztonság megteremtése;
- a gyermekek személyiségének katolikus szellemű formálása;
- katolikus értékek közvetítése, erősítése a gyermekben és általa a családban; bevonjuk a családokat is az egyházközségi életbe Isten szeretetének megsejtetése, az ünnepek misztériumának átélésével;
- a katolikus hitélet megtapasztalása és erősítése az óvodai élet során;
- katolikus közösség életébe való bevezetés, helyes viselkedés megtanítása a templomban.

A hitre nevelés áthatja az óvoda életét:

- a mindennapi lelki beszélgetések során történő elmélkedéssel;
- az étkezés előtti és utáni imádságokkal, áldásokkal, a pihenés előtti imákkal, fohászokkal;
- a szabad játékban, Isten szeretetének megsejtetésével;
- az egyházi liturgikus ünnepek megünneplésével, zarándoklattal, lelkigyakorlattal.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- viselkedésében egyéni sajátossága szerint megjelennek a krisztusi erények; (segítőkészség, figyelmesség, felebaráti szeretet, megbocsátás, önzetlenség, bűnbánat, együttérzés, tisztelet);
- ismer hitünk alapjait képző, az óvodás korosztály számára közvetíthető Bibliai történeteket;
- felismeri városunk templomait;
- becsüli, tiszteletben tartja mások munkáját;
- elfogadja az emberek sokféleségét és érti, hogy mindenkinek megvan a sajátos helye a közösségben;
- saját szavaival is tud rövid imát megfogalmazni.

5.2.2. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés **célja** a gyermekek egészséges életvitel-igényének megalapozása, alakítása, formálása, testi fejlődésük elősegítése, ezek által a szülők szemléletformálása. A teljeskörű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben, minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki-szellemi jóllétét,

egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszer szerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben. A tudatosan tervezett, szakszerű munkát szakember bevonásával igyekszünk megvalósítani (védőnő, gyermekorvos).

Az egészségfejlesztés feladatai:

- Szomatikus egészségfejlesztés (egészséges életmódra nevelés)
- Pszichohigiénés egészségfejlesztés (lelki egészségfejlesztés)
- Szocióhigiénés egészségfejlesztés

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az egészséges táplálkozásra nevelés.
- Az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás.
- A gyermekek testi-lelki szükségletének biztosítása, igényes gondozása, szabad mozgásigényük fokozása, kielégítése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A bántalmazás, erőszak megelőzése, (elhanyagolás, érzelmi elhanyagolás, fizikai elhanyagolás, gyermekbántalmazás).
- Helyet kaphatnak az értékelés és jutalmazás elvei, formái.
- A baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás (a gyermekekkel a védő-óvó előírások megismertetésének rendje).
- A személyi és környezeti higiéné, pszichológiai tanácsadás.
- A lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése.
- Az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése.

A gyermekek testi-lelki szükségletének biztosítása, igényes gondozása, szabad mozgásigényük fokozása, kielégítése. Az óvónő az óvodai felvétel után készítsen a gyermekekről anamnézist. A növekedés, fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul. Folyamatos megfigyeléssel, testsúly, testmagasság stb. összehasonlító mérésekkel segítse az egyéni sajátosságok feltárását. Az **összehasonlító közös mérésekkel** a gyermekek megismerik egyéni külső jellemzőiket, amelyek a gyermeki éntudat megismerését segítik elő. Az óvodapedagógusnak az anamnézis során legyen információja a gyermek nemzetiségi nyelvi állapotáról. Családlátogatás során elindítjuk az ismerkedés folyamatát, mely nagy segítséget jelent a gyermek óvodai befogadásához. A gyermekek gondozásának záloga az óvónő és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte.

Az óvónő a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségleteiket.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítja az óvónő. A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezi a gondozási

teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások sorrendjét. A folyamatosságot minden tevékenység során biztosítani kell. Az egy csoportban dolgozó óvónők, a dajkák bevonásával állapodjanak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében az azonos gyakoroltatás érdekében.

A fejlődés egyik feltétele a **táplálkozás**. A gyermekek a napi háromszori egészséges étkezéssel tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Ezért a szülőkkel együtt figyelemmel kísérjük a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen az otthoni étkezéssel együtt. Közös ügyelünk arra, hogy a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztását csökkentsük, a zöldségek és gyümölcsök, valamint a tejtermékek fogyasztását ösztönözzük.² Az étlapot kiteszük a faliújságra, és feltesszük az óvoda honlapjára a könnyebb nyomon követhetőség érdekében. Az étkezési szokásokat az óvónő úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljen. Minden étkezés előtt és után az egy asztalnál ülőkkel **imát mondunk el**, keresztet vetve és imára kulcsolt kézzel. A felnőttek ismerjék fel és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak. Az udvariassági formákat, az étkezések alkalmával szlovák nyelven is használják (kérem köszönöm, ételek neve). Ismerjenek meg nemzetiségi ételeket. Prevenció: Az 1 típusú diabétesszel élő gyermekek ellátását a szülő írásbeli kérelmére fogadjuk. Ellátásukba az előírt képzést elvégzett, erre felkért munkatársak kapcsolódhatnak be. A cukorbeteg gyermekek ellátásával kapcsolatos feladatokat az óvoda pedagógiai programja tartalmazza.

A **testápolás** a gyermekek tisztaság igényének kialakítását szolgálja. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. A gyermekek ápolása közben beszélgetünk velük, így kívánságuk, kérésük alapján tudunk segíteni. Vigyázunk arra, hogy ne sürgessük a gyermekeket. Mindig elegendő időt teremtünk nekik önmaguk igényes kiszolgálásához. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között, ezért a differenciálásra itt is megfelelő, praktikus módszereket vezetünk be. Pl. a lassabban tisztálkodókat előbb visszük ki a mosdóba, kis létszámú csoportokban, hogy ott senkinek ne kelljen egymásra várakozni. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek folyamatosan, önállóan végezhesék ezeket a teendőket. Testápolás során is hallják és alkalmazzák a szlovák kifejezéseket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket, ezért az óvónő kérje a szülőket, hogy kényelmes ruhában, többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Öltözködésnél nyelvi állapotuknak megfelelő szinten használja az óvónő a szlovák kifejezéseket. Az öltözködés területén is kimunkáljuk az állandó szokásokat, mely során a gyermekek fokozatosan önállóbbá válnak.

A **mindennapi mozgás, testmozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését. Ezért elsősorban az udvaron, de lehetőség szerint a csoportszobában is biztosítjuk az ilyen típusú tornaszereket (pl. mozgáskotta, tölcser stb.)

A gyermekek **pihenését** alvási igényének egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtyük meg a feltételeket. Az elalvás előtti **imádság**, mesélés és azt követően altatódalok dúdolása andalító módon hat. A lelki nyugalom érdekében lehetővé tesszük, hogy minden alkalommal átélhessék a gyermekek az altatódalok hatására kialakuló szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásiigénye, ehhez rugalmasan alkalmazkodunk.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekszünk gátolni.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha minden nap, edzési lehetőséget teremtyünk. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért mindennap tartózkodjanak a szabadban.

A felnőttekkel végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet. A gyermekek a víz edző hatását is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén az óvoda udvarán pancsoljanak.

Edzési lehetőség a kerékpározás, és a téli időszakban szánkózás, csúszkálás. A szervezett edzési programok maximális ideje 10-20 perc. A kondicionáló mozgások adjanak igazi felfrissülést, felüdülést a gyermekeknek.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának, környezettudatos magatartásának kialakulását. A gazdag tárgyi környezet, amely megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

Tudatos felelősséget vállalunk a közvetlen és tágabb környezetünk gondozásában, megóvásában. Ha már óvodáskorban érzékennyé tudjuk tenni a gyermekeket a környezeti problémák iránt, kialakulhat bennük a **környezettudatos magatartás csírája**, általuk a szülők szemléletformálása is elkezdődik. Így válhatnak a gyermekek környezetüket ápolóvá, védővé, természetszeretővé és tisztelővé. Ehhez számukra sokféle szenzitív módszert és hatékony, cselekedtető egyéni és kiscsoportos tanulási környezetet szükséges teremteni.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**. Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó rész. Legyen füves, homokos, betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek veteményeskert, melyet az óvodapedagógusokkal és dajkával együtt a gyermekek gondoznak kora tavasztól késő őszig. Ehhez biztosítunk kerti munkaeszközöket. Minden csoportnak biztosítunk **homokozót**, ahol a gyermekek különböző formákat kreálhatnak. A fiúgyermekek érdeklődésének megfelelően kiegészítő kellékeket szerzünk be a várépítéshez, úttestek, alagutak, felüljárók, hidak, folyók, városok megalkotásához. Az udvar rendben tartásába bevonjuk a gyermekeket is. A játékok és

egyéb fejlesztő eszközök tisztántartásában, lemosásában minden alkalommal részt vesznek a nagyobb gyermekek is.

A környezetszennyezés, szemetelés ellen közösen lépünk fel elsősorban példamutatásunkkal és a patyolattiszta óvoda tisztaságát követelő szépségével. A gyermekekkel megismertetjük a szelektív hulladékgyűjtést is. A **labdajátékokhoz** megfelelő nagyságú területet biztosítunk a gyermekek számára, hogy labdát eldobhassanak, elkaphassanak, célba dobhassanak, guríthassanak vagy pattogtathassanak, továbbá labdajátékokat játszhatnak. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. A vizes edzés jó feltételét adja a pancsolás. Az udvaron a gyermekeknek legyen biztosítva az iváshoz ivókút.

Az óvoda épülete, folyosói, helyiségei az igényességet és az egységes óvodaképet tükrözik. Az óvodakép fejlesztése, igényességének megőrzése minden dolgozó feladata. Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével az óvónők esztétikusan rendezzék be. A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék alkalmassá a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközzvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos.

A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot hagyjuk szabadon, csak olyan függönyt használunk, ami nem veszi el a fényt. A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek. Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató használata szükséges. Az óvónő a többféle játéktevékenységhez alakítson ki elkülönített csoportszoba részeket. Az **élősarokban/projektsarokban** helyezhetők el a mikrocsoportos tapasztalat- és élményszerző séták alkalmával gyűjtött „kincsek” és a szülők közös gyűjtőmunkájából származó eszközök, hogy a környezeti projektjellegű feldolgozásokhoz, illetve a szabad játékhöz sokféle módon felhasználhassák. A projektekről készült fényképeknek, albumoknak, táblóknak, kiállításnak is helyet biztosítunk. Az **öltözők** berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek legyen külön ruha- és cipőtartó szekrénye vagy polca. Az öltözőben a szülők részére legyen egy esztétikus hirdetőtábla. A **mosdóban** megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen fogápoláshoz szükséges eszköze, törölközője, fésűje. A tisztálkodással kapcsolatos tevékenységek szokásait képi formában (*folyamatábrákkal*) is megjelenítjük a szokások rögzítésének elősegítésére.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, ápolják fogukat, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Készségszinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkan beszélgetnek asztaltársaikkal.
- Teljesen önállóan öltöznek.
- A ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.

- A szemetet szelektíven gyűjti és a környezettudatos magatartás formái megjelennek viselkedésében (takarékoskodás az energiával, vízzel).
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

5.2.3. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés megvalósítása

Célunk a teremtő Isten gondoskodásának megélése, a gyermekek egyéni tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül – a közösség értékeinek és a csoport normáinak tiszteletben tartásával. Felelősek vagyunk azért, hogy pedagógiai programunk értékrendjét kialakítsuk, állandósítsuk, és a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek, továbbá a felnőtt-felnőtt közötti kapcsolatokban a pozitív attitűdöt, érzelmi töltést érvényesítsük.

Feladataink:

- Érzelmi biztonságot nyújtó közvetlen, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, nyugodt légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet biztosítása, amelyben sok a felnőtt-gyermek közös élménye, tevékenysége. A közös együttlétek, imádságok, a közösen végzett munka öröme, az egyházi ünnepek, a hagyományok, a csoportot összetartó szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságok erősítése, mint az együttérzés, együvé tartozás, vallásosság, önzetlenség, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, szerénység, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, igazságosság, igazmondás.
- Önmagunk és mások szeretetére, tiszteletére és megbecsülésére, a különbözőség elfogadására, tiszteletére nevelés.
- Az interperszonális kapcsolatok (óvodapedagógus-gyerek, gyerek-gyerek, gyerek-dajka) pozitív attitűd érzelmi töltése segítse a barátkozást, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősödését.
- A család és az óvoda együtt segítse a gyermek éntudatának alakítását, önkifejező, önértékesítő törekvéseinek kibontakozását.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a különbözőségek elfogadását a magyar és a szlovák nemzetiségi kulturális értékek tiszteletben tartását.
- A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Ismerje meg a katolikus, kulturális értékeket.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- Az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye alapján a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.
- A mindennapi testi-lelki edzés, gyakorlás lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.

- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a helyi viselkedéskultúra szokásainak interiorizálását, a konstruktív, együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek a környezetében lévő emberi kapcsolatokban vegye észre a jócselekedeteket, de a rosszat is, s azt tudja érthetően kifejezni.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő-képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa társát a csoportban.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az érzelmi biztonságot nyújtó kiegyensúlyozott szeretetteljes légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias légkör megteremtése a gyermekek befogadásától az óvodáskor végéig.

A gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, kiegyensúlyozott derűs légkör vegye körül. Otthonos légkörben kialakul a gyermekek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékra ösztönöz. A gyermekek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

Legyen minden óvodai csoportnak hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetű légkört biztosít, és ez is mélyítheti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

A befogadás időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Az óvónő a szülőkkel együtt teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez és Isten szeretetének megvilágításához. Nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, megértést, türelmet kíván meg a 3-4 éves gyermekek beszoktatása.

Az óvónő adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A gyermekeknek a szülő jelenléte és Isten teremtető gondoskodásának megélése biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor **a szülő megismeri az óvoda belső életét, a katolikus hitéletre nevelést** az óvodai élet során, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait.

Ha lehetséges, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. A beszoktatásban mindkét óvodapedagógus részt vesz, és a dajkával együtt gondosan előkészítik ezt az időszakot. A beszoktatás során viselkedési rendet tanul meg a gyermek, ami segíti a társas beilleszkedést. A gyermekek akármilyen érzelmi állapotban érkeznek az óvodába, nagyon fontos, hogy minden gyermek megkaphassa a személyes ráfigyelést, a **személyes perceket**. Minden gyermeket megfigyelünk, hogy milyen érzelmi pozícióban érkezik az óvodába. Ha valami problémát érzékelünk, akkor több időt szánunk a személyes percekre, hogy oldani tudjuk a gyermek feszültségét. Ekkor mondjuk el a gyermekkel közösen **a reggeli imát** is. E módszer eszköze a „**Megérkeztem!**” tábla, amelyre a gyermek felteheti a jelét. Ezzel minden

gyermekkel tudatja, hogy „Én már itt vagyok, és várom, mi minden történik velem ezen a napon.”

A gyermekek elhozhatják magukkal azokat a tárgyaikat, amelyekhez ragaszkodnak. Ez idő alatt megfigyelhetik a szülők szlovák nyelven folytatott kommunikáció jellemzőit, a helyi hagyományokhoz való kötődésüket. A szülők tájékozódhatnak az óvoda nemzetiségi nevelésének tartalmi munkájáról. A gyermekek az óvodában állandó értékek és normák szerint élnek, hogy megtanulhassák a hitélet, az erkölcsös viselkedés alapjait, a közösségi szokásokat, az erkölcsi tulajdonságokat. Ezért nevelőtestületi szinten közösen fogalmazzuk meg, hogy óvodánkban „Hogyan viselkedik egy Katolikus óvadás?”

Ezt a kis viselkedésgyűjteményt kitesszük a csoportok öltözőjébe, hogy a szülők is megismerhessék az óvoda viselkedéskultúrájának szokásait, melyet folyamatosan interiorizálunk a gyermekekben az óvodai élet minden napján. A sok érdekes, izléses játék mellett az óvónő személyes kapcsolattal, mesével, ölbeli énekes játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek. A gyermekek már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végzik a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, otthonról hozott szokásait.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas tevékenységeit, melyek jól támogatják társas kapcsolataik alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető óvodai élet** szükséges. A gyermekek minél többet tevékenykedjenek a közvetlen és tágabb környezetükben, hogy szülőföldjükhöz való kötődésük elinduljon, és nemzeti identitástudatuk erős alapot kapjon. Óvodánk közösen tervezi és értelmezi hagyományos ünnepeit és rendezvényeit úgy, hogy **a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse betanított szerepekben, direkt módon**. Az óvoda ünnepnapjaiban az egyházi és világi ünnepek megélése, a jelképek, szimbólumok, a felnőttek élménykövetítése és a személyesség jelenik meg. **Csoportjainkban lelki beszélgetést** tartunk, melynek során erkölcsi tulajdonságaikat alakítjuk, alapozzuk (együttérzés, segítségadás, vigasztalás, bocsánatkérés, megbocsátani tudás, igazmondás...).

A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk, hogy minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választhassanak, hogy átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így kialakul, hogy egy időben egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg, párban és kisebb csoportokban is.

Az érdektelen gyerekekre szenteljen figyelmet az óvónő, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolását csak így tudja elindítani. Biztosítson megfelelő tevékenységet a kiemelkedő képességű gyermeknek.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő- és megtartó képességek formálása, erősítése.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A katolikus családi nevelés folytatásaként a katolikus értékeket erősíti és kiegészíti, valamint közvetíti a gyermek által a család felé.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelennek meg:

Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a szülőkkel, nagyszülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez. Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

- Az óvónő próbálja megérteni a gyermekeket. A gyermeknek fontos jelezni, hogy értjük a problémáját. Mindezt erősítsük meg simogatással, öleléssel, kedves tekintettartással. Ha nem tudjuk a gyermek problémáját, feltétlen kérjük meg a gyermeket, hogy avasson be bennünket a gondjaiba, hogy segíteni tudjunk rajta.
- A parancsolás helyett igyekezzon kérdezni, ami elősegíti a megértést, az átérzést. A kérdés a gyermekeket gondolkodásra készíti. Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.
- A gyermekek mágikus képzelete sokat segíthet a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában. A csoport „szerepbábja” ehhez kiváló lehetőséget biztosít. „Ő” az, aki mindenkor megvigasztalja a gyermekeket, és „Ő” az, aki mindent tud és lát a gyermekekről. Neki mesélik el örömeiket, fájdalmukat, és neki tesznek fogadalmat, ha rosszul cselekedtek. A szeretett báb sokat segít a szokások értelmezésében, a gyermekek meggyőzésében.
- Az óvónő magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala. A gyermekeknek, ha bármit szeretnénk megtanítani, tegyük a magyarázatunk után, miért érdemes azt a valamit megjegyezni. A képességfejlesztés során a legkisebb fejlődést is emeljük ki, ismerjük el a gyermek tenni akarását. A teljesítményt, próbálkozást minősítsük, és ne a személyt.
- A gyermekek tevékenységéhez az óvónő biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével. Új szokások megtanításánál minden gyermeknek egyenként segítsünk megtanulni a szokáselemeket. Ehhez segítenek a folyamatot jelölő megfigyelések, amelyet a gyermekekkel közösen használunk. Az udvar nagy szabadságot ad a gyermekeknek, ezért kimenetel előtt beszéljük meg a gyermekekkel a szokásokat, és bejövetelkor együtt örülünk, hogy milyen figyelmesek voltak magukra és egymásra, s hogyan sikerült betartani a határokat az udvari játék során.
- A nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvónő röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg azt, amit akar, vagy amit nem akar. Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha szükségesnek látja. Az a gyermek, akivel gondok vannak, mindig elbátortalanodott gyermek. Biztatásra van szüksége. Az is gondot okoz, hogy nem választjuk el „a tetteket a tettesektől.” A bátorítás azt jelenti, hogy a gyermeket valódi önbizalomhoz segítjük. A gyermek valóságos és értékes cselekedeteire támaszkodhat, legyen az bármilyen csekélység is, amit valóban ő tett, ami valóban az ő személyes értéke.
- Az óvónő segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A felnőtt, ha egyéni módon nevel, megismerheti a gyermekek egyéniségét, érdeklődését. Törekedjen arra, hogy egy gyermek se kerüljön perifériára. Minden gyermeknek legyenek gyermekbarátságai, hiszen azok a gyermekek érzelmi életét gazdagítják.

- A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését.
- A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg az óvónő, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek saját felelőssége erősödjön. Pozitív példaadással, mesei konfliktusok feldolgozása során, közös szituációs játékokkal a gyermekek sokféle megoldást, eszköztárat kapnak a konfliktusaik békés rendezésére. A felnőtt igyekezzen beleélni magát a gyermekek lelki világába! A pozitív és negatív hatások megélése során váljanak egyértelművé a követendő tulajdonságok. A véleménykülönbségeket megbeszéléssel közelítse, hogy a mindenki számára elfogadható megoldást közösen megtalálják. A konfliktusok előrevivők is lehetnek, ezért a felnőtt a konstruktív konfliktuskezelésre nevelje a gyermekeket.
- Az óvónő bátorítson minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A felnőtt, ha bátorítva nevel, ki tudja fejleszteni a gyermek értékes adottságait, amelyek a gyermekben már csírájában megvannak. Egyik legfőbb feladata, hogy a gyermek bátorságát ne törje le! A bátorítást a sikerélményekhez juttatás megerősíti. Ezért olyan feladatokat adjon a felnőtt neki, amit a gyermek meg tud oldani. A jóindulat, igenlés, belátás, megértés, megerősítés, elismerés pozitív szerepe vitathatatlan a bátorításhoz.
- Biztosítson az óvónő minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzésének elfogadása és megfogalmazása kapjon hangot. Az ilyen kommunikáció segíti a gyermeket a világban való eligazodásban, és erősíti a gyermek önbizalmát. A felnőtt mindig éreztesse, hogy a gyermeket elfogadja, értékeli, megbecsüli, szereti még akkor is, ha nem helyesen cselekedett.
- A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése.
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti és a sikertelenséget segít elviselni. A felnőtt ne veszítse el a gyermekbe vetett bizalmát! A nevelés olyan munka, amely bizakodást, optimizmust kíván. A gyermek kapjon segítséget ahhoz is, hogy a kudarcot el tudja viselni.
- Az óvónő örömét jelezze dicsérettel. A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában. A nehézségeket a humor feloldhatja, a görcsösséget megszünteti. A humor derűt, vidámságot visz a személyes kapcsolatokba, jó közérzetet teremt, az érzelmeket mélyíti, a közösséget formálja. A helyzet- és jellemkomikumban benne van a nevetés, az öröm, a mosoly, mely áthidalhatja a konfliktusokat, és hangulati töltést ad. Előre viszi az értelmi, érzelmi fejlődést.
- Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat. A gyermeki önállóság, szabadság biztosítása már elkezdődik a gyermek óvodába lépésétől kezdve. Minél több mindent megtanul önállóan kezelni, annál magabiztosabbá válik a csoportban. Választási lehetőség felkínálásával azt sugallom a gyermeknek, hogy megbízom benne, elég felelősségteljesnek tartom a pozitív cselekvésminta kiválasztására. Ezáltal fejlődik a gyermek önbizalma, önértékelése és az alkalmazkodóképessége. A túlzott korlátok, tilalmak feszültségfokozók.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén. A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat.
- Érvényesítik kezdeményezőkézségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.
- Az egyházi és világi ünnepeket ismerik.
- A lelki percek során kifejezik érzéseiket.
- Megfogalmazzák hálájukat, fohászaikat óvodáskor végére.
- Kezd kialakulni bennük a szerető Isten képe.
- A lelki perceket igénylik, énerősítő hatást gyakorol rájuk.
- Pozitív hozzáállással tekintenek a teremtet világra.

5.2.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelv használata és a kommunikáció fejlődésének segítése a nevelés egész folyamatának szerves része. Identitástudatunk alapja anyanyelvünk, ezért fontosnak tartjuk a gyermekek számára a szép, kulturált beszéd elemeinek közvetítését, nyelvünk szépségének megismertetését.

Ismernünk kell a gyermekek beszédállapotát, hogy az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés minél hatékonyabb legyen. A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására és ösztönzésére kiemelt figyelmet fordítunk. Az óvodában a beszédaktivitást fokozzák a bővülő társas kapcsolatok, a változatos kommunikációs helyzetek. A gyermek a beszédet nem önmagában, hanem a kognitív folyamatok kölcsönhatásában sajátítja el. Az információk az emlékezetbe kerülnek, fontos, hogy azok helyesen íródjának be.

A nyelv elsajátítási folyamatának, a gondolkodás fejlődésének, az ismeretek gyarapodásának kiemelten jelentős szakaszáról van szó. A gyermek a szóbeli közlés elemeit utánzással sajátítja el, ezért is lényeges, hogy a környezetében példamutató, tiszta és szép beszédmintát kapjon. A beszédfejlődés optimális színtere a játék, ahol a közös tevékenységek oldott légkörében

biztosítjuk a megfelelő motivációs bázist, ilyenkor a gyerekek felszabadultan mondhatják el gondolataikat, fejezhetik ki érzéseiket. A magyar nyelv ápolása, gazdagítása, csiszolása az óvoda minden közvetlen és közvetett pedagógiai környezetébe tartozó személyének sajátos kompetenciaterülete. Az óvodapedagógus személyes példaadással, megfelelő hangerővel és hangsúllyal kezdeményezzen beszélgetést, kérdés-felelet formájában vezesse rá a gyermeket a szavak helyes jelentésére. A gyermekekre figyelő, jó beszédmintát adó, jól artikuláló, választékosan beszélő környezet a gyermek nyelvi fejlődését pozitívan befolyásolja. A beszéd az önkifejezés fontos eszköze, ezért az anyanyelvi nevelésnél a szókincs bővítése, a sajátos nyelvi formák elsajátítása, a gyermekek kommunikációra ösztönzése és a metakommunikáció fejlesztése a cél.

Az egyéni fejlődés biztosítása megvalósul, amikor az óvodapedagógus kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönzi a gyerekek közötti kapcsolatteremtést. Bővíti szókincsüket, példát ad arra, hogyan lehet beszédüket gesztusokkal, arckifejezésekkel, testtartásokkal színesebbé, gazdagabbá tenni. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól. A kommunikációs képesség fejlesztésében nagy segítség az együttjátás. Jókedvű játéksituációkban közölhetik egymással gondolataikat, ötleteiket, újabb és újabb szavakkal, kifejezésekkel gazdagodik a szókincsük, fokozódik beszédkedvük, javul beszédértésük. Az érzékelés, észlelés útján szerzett tapasztalat az óvodai tanulási folyamat alapját képezi. A tapasztalatok felidézése, felfogása, megértése az emlékezet és a gondolkodás nélkül nem lehetséges. Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés komplex feladat, mely a nevelési folyamat egészében jelen van, áthatja az egész napi óvodai életet, valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósítandó terület. Beleépül a gyermekek tevékenységeibe, megnyilvánulásaiba, a társakkal és az óvónőkkel való kapcsolataikba. A 3-7 éves korosztály értelmi fejlődésének alapvető sajátossága, hogy érzékszervein keresztül, tapasztalati úton ismeri meg az őt körülvevő természeti- és társadalmi környezetét. Minden, ami a környezetében megjelenik, hatással van rá. Ezen élményeire és ismereteire építve biztosítunk a gyermekeknek változatos tevékenységeket. A gyermekkel kapcsolatban lévő felnőtt feladata, hogy olyan környezetet teremtsen a gyermek köré, amely segíti érdeklődését, mozgatja belső kreativitását és utat nyit Isten szavának. A nevelési folyamat egésze alkalmas arra, hogy spontán vagy irányított módon a gyermek értelmi képességei fejlődjenek.

Az óvodapedagógus feladata a gyermek ismeretszerzésének sokoldalú biztosítása. Az érzékszerveken keresztül is ható élményanyag elmélyüljön, és tudatossá váljon a gyermekben. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A gyermek érdeklődésének, kíváncsiságának fenntartása és tudatos kihasználása nevelőmunkánk fontos része. A gyermeket az ismeretszerzésben a kíváncsiság hajtja a felfedezések, megismerések felé. Ezek sokszínűségéből alakul ki képszerű, szemléletes gondolkodása, mely lassan fogalmi gondolkodásba megy át.

Értelmi képességek fejlesztése játék közben, játékos formában, felfedezések útján, tevékenység közben történik. Természetesen nem csak játékban, hanem komplex formában a szociális és verbális tanulásban is. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával. A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele a sokféle tevékenységi lehetőség, az óvodapedagógusok gyermekismerete, szituáció érzékenysége, módszertani gazdagsága. Az óvodai értelmi nevelés feladatai szerteágazó, egymásra épülő, komplex módon érvényesülő tevékenységek, melyek átszövik az óvodai nevelés teljes rendszerét. Az értelmi nevelés alapja a gondolkodás és annak anyanyelven

történi kifejezése.

Céljaink:

- A gyermekek saját élményeik alapján képesek legyenek rövid történetet elmondani tiszta és választékos formában, helyes nyelvhasználattal.
- Társas kapcsolataikban szokássá váljon a tiszteletet érzékeltető nyelvi kifejezések alkalmazása, kiemelten a másik ember meghallgatásának alapját képező beszédfigyelem kialakulása.
- Rendelkezzenek elemi metakommunikációs ismeretekkel.
- Minél tágabbra nyitni a gyermekek környezetét a teremtett világ megismerésére.
- Kíváncsiságuk megőrzésével, tanulási vágyuk felkeltésével és kreativitásuk kibontakoztatásával.

Feladataink:

- Oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben felébred a gyermekek közlési vágya, ahol a gyermekek természetes kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődik és fejleszthető.
- A gyermekek aktív és passzív szókinccének gazdagítása élményt nyújtó tevékenységekkel és anyanyelvi játékokkal.
- Az óvodában alkalmazott irodalmi anyagok körültekintő megválasztása, melyek elsősorban a magyar népmesék köréből és az egyházi irodalomból kerülnek ki.
- Városunk nyújtotta lehetőségeket kihasználása: a gyermekkönyvtár és a művelődési központ programjain való részvétel.
- Támogatjuk a beszéd és a mozgás koordinálását.
- A felnőttek példamutató kommunikációval, tiszta, érthető beszéddel segítik a gyermekek anyanyelvi fejlődését.
- A nyelvi fejlődést figyelemmel kísérjük, a beszédhibákat tapintatosan, indirekt módon javítjuk, szükség esetén szakember segítségét kérjük.
- A gyermekek kommunikációra ösztönzése, természetes beszédkedv fenntartása, metakommunikáció fejlesztése.
- A tapasztalatok, élmények verbális kifejezésére nevelés.
- „Énkép” fejlesztése, testséma kialakulásának segítése.
- Önálló gondolkodásra nevelés, döntési képesség fejlesztése.
- Téri tájékozódás (oldalasság, irányok, viszonyok) fejlesztése.
- Keresztcsatornák fejlődésének segítése.
- Észlelt összefüggések verbális megfogalmazására ösztönzés.
- Feladatmegoldó képesség fejlesztése.
- Tevékenységeken keresztül az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség fejlesztése.
- A képzelet és a kreativitás fejlesztése, az egyedi, eredeti megoldások elismerése, kreativitásra ösztönző, képzelet fejlődését segítő helyzetek, feltételek biztosítása.
- Az egyéni fejlődési ütemnek megfelelően az ismeretek, jártasságok, készségek alapozása.

Az óvodapedagógus feladata az anyanyelvi-, értelmi nevelés alakításában

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő és meghallgatni tudó környezettel, helyes mintaadással, és szabályközvetítéssel.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és az igényes válaszok elvárására szükséges figyelmet fordítani.
- Egymás közötti kapcsolatfelvétel segítése, támogatása, a verbális és nonverbális eszköztár kialakításával, folyamatos szókincsbővítéssel.
- A gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, illetve az értelmi képességek fejlesztése.
- Kiemelt figyelem biztosítása a tehetséggondozásra és a felzárkóztatásra.
- A gyermekek beszédkultúrájának fejlesztése, beszédük hangerejére, hangsúlyának, tagolásának, szórendjének helyességére történő ügyeléssel.
- Ha a gyermek beszédfejlődésében eltérés, probléma adódik, vagy súlyosabb beszédhibát észlel, akkor logopédus, pszichológus segítségét kéri.
- Anyanyelvi játékok szervezése során minél több sikerélményhez juttatja a gyerekeket.
- A gyermek fejlettsége alapján önálló feladatmegoldásra nevel.
- Személyes példaadással, spontán kommunikációs helyzetek kihasználásával a kommunikációs nevelési lehetőségek megragadására törekszik.
- Kommunikációs képességek fejlődését segíti elő az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával.
- Megfelelő helyzetet, lehetőséget teremt a kommunikációs beszédfejlesztő gyakorlatokra.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- Érdeklődése sokoldalú, elemi ismeretei vannak önmagáról és környezetéről.
- A testséma kialakult, téri tájékozottsága fejlett.
- Megjelenik a szándékos figyelem.
- Gondolatait érthetően ki tudja fejezni, képes meghallgatni és megérteni másokat.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.

5.2.5. Szlovák nemzetiségi nevelés megvalósítása

A nemzetiségi nevelés az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja. A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart. Óvodánk óvodapedagógusai beszélik a nemzetiség nyelvét, ismerik a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontosnak tartjuk a kultúrkincs továbbörökítését.

A gyermekek óvodai életének megszervezése két nyelven történik. A gyermek kíváncsisága és új iránti fogékonysága miatt az élményfeldolgozás során a spontán vagy irányított nyelvtanulásban aktívan vesz részt. Együttműködünk a családokkal (szülőkkel, nagyszülőkkel), nemzetiségi képviselői szervekkel, egyesületekkel és intézményekkel. Óvodánk környezete tükrözi a nemzetiség kultúráját, életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit. A szülői házból kikerülő gyerekek, szlovák nyelvi tudással nem rendelkeznek. Néhány szülő csak érti a nyelvet, de nem beszél.

A nemzetiségi nevelés célja a gyermekek nyelvi környezetének biztosítása és felkészítése a szlovák nyelviskolai tanulására.

Feladataink:

- Megfelelő nyelvi környezet biztosítása a gyerekek számára.
- Az önazonosság, nemzetiségi identitástudat kialakítása, fejlesztése, a hagyományok átörökítése és a másság elfogadására nevelés.
- A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat segítségével alakítsuk ki a gyermekekben a pozitív érzelmi viszonyt a szlovák nyelv iránt.
- Rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetek teremtésével juttassuk el a gyermekeket a beszédmegértés szintjére.
- Alapozzuk meg a beszédkészséget szlovák nyelven (tájnyelv).
- Az óvodai dolgozók a nap bármely szakában természetes módon beszéljék a szlovák tájnyelvet.
- Erősítsük a szülőföldhöz, lakóhelyhez fűződő pozitív érzelmi viszonyt, a helyi népszokások felelevenítésével, átörökítésével.

Az óvodapedagógus feladatai

- A nemzetiségi óvoda küldetése a kétnyelvű nevelés tervezése, szervezése szókincsbővítéssel.
- A gyermekek nyelvismeretének függvényében minél teljesebb szlovák nyelven folyó kommunikáció kialakítása.
- Utánzásra alapuló, rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetek megteremtése a különböző tevékenységek során.
- Nyelvi kiejtés tanulása, beszédkészség megalapozása, szókincsbővítés a kisebbségi nyelvhez tartozó kultúra közvetítésével.
- Az egészséges életmód feladatainak ellátása során – a gyermekek nyelvi ismereteinek megfelelő - kommunikáció szlovák nyelven.
- Szlovák versek, mondókák, énekek megjelenítése a faliújságon a szülők részére.
- Szlovák nyelvű játékok, könyvek, CD-k használata a különböző tevékenységek során.
- A szlovák nemzetiség hagyományainak megismertetése, helyi szokások felelevenítése, ápolása, beépítése az óvodai életbe.
- Nemzetiségi népviselet biztosítása a gyermekek számára.

A szlovák nyelvi nevelés lehetőségei a mindennapok során

A szlovák nyelvi nevelés lehetősége az egészséges életmódra nevelés során

Olyan gondozási szituációkat alakítunk ki, melyben a gyermeknek lehetősége van a nyelv használatára. A gyermek óvodába lépésétől kezdve a testápolási, öltözködési, étkezési helyzetekben megteremtjük a kétnyelvű miliőt. Rögzítjük a mindennapok során visszatérő kommunikációs formákat.

A szlovák nyelvi szókincs lehetséges tartalma

- Csoportszobában:
játékok, bútorok, használati tárgyak, eszközök neve, étkezéssel kapcsolatos eszközök, valamint az étkezési szokásokhoz tapadó interakciók és az ételek neve stb.
- Öltözőben:
az öltözködést kísérő cselekvések, testrészek, ruhadarabok neve.
- Mosdóban:
használati tárgyak, kézmosás, fogápolás, fésülködés, mosdó használatot kísérő visszatérő párbeszéd szituációk.
- Udvaron:
játékeszközök, az udvaron található tárgyak, növények, cselekvési lehetőségek, időjárási jellemzők stb.

Az érzelmi nevelés és a társas kapcsolatok hatása a szlovák nyelvi feladatok megvalósításában.

Nyugodt, szeretetteljes óvodai légkört biztosítunk, hogy a gyermekeknek már az óvodába lépés pillanatában pozitív viszonyulása alakuljon ki a szlovák nyelvhez, tájnyelvhez. Óvodába érkezéskor az első hetek, hónapok a beszoktatással telnek el. A gyermekek már ekkor is hallják a nyelvet, ismerkednek a fontosabb kifejezésekkel, melyek a folyamatos napi tevékenységekhez nélkülözhetetlenek. A kezdeményezések, foglalkozások környezeti témákhoz kapcsolódnak, illeszkednek. Az óvónő felmérve csoportjának szintjét tudja, hogy milyen léptekkel haladhat a témákban. Gyermekeink a mondókákat, verseket, énekes játékokat könnyen elsajátítják, magukévá teszik. A biztonságos, derűs, társas kapcsolat segíti a nyelvi párbeszéd kialakulását.

A felnőttek egymás közötti szlovák nyelvi kommunikációja pozitív mintaként szolgál. Az átélt esztétikai élmények segítik a gyermek kötődését a kisebbségi nyelvhez.

A szlovák nyelvi szókincs lehetséges tartalma a mindennapokban

Az alapvető udvariassági szokások kifejezése: megszólítás, kérdés, bemutatkozás, köszönés, megköszönés, köszöntés.

A gyermeki tevékenység hatása a nyelvi nevelésre

A **játék** a kétnyelvű nevelésben igazi fejlesztő hatású, mert a szabad, önként vállalt cselekvések kifejezésre késztetik a gyermekeket. Ebben a helyzetben spontán gyakoroljuk a válaszadó

szerepet. Az önként vállalt párbeszéd reprodukálására ösztönözzük őket. A gyermekek kétnyelvű beszédképességének fejlesztése,

- nyelvi modell nyújtása különböző játéksituációkban,
- állandó, visszatérő nyelvi fordulatok a játék során,
- szókincsfejlesztés játékidőben.

A közös, együttes játék minden fajtája hozzájárul a nyelvi nevelési célok és feladatok eredményes megvalósulásához.

Munka

- a munkakapcsolatok során minél gyakrabban használjuk a kisebbségi nyelv egy-egy kifejezését,
- utasítások, szóbeli közlések adása szlovák nyelven a munkafolyamatok végzése során, rakodás közben játékeszközök megnevezése.

A verselés, mesélés, dramatikus játék: a nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából azokat a verseket, meséket, mondókákat közvetítjük, amelyek a gyermekek nemzetiségi identitását alakítják. A helyi gyűjtésből is válogatunk, ha megfelel az életkori sajátosságoknak, hogy a gyermekek megismerkedhessenek a tájnyelvvvel, ill. a helyi nyelvjárással is.

Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc: a kultúrából válogatva segítjük a szlovák nyelv elterjedését. A gyermekeknek a helyi gyűjtésből is válogassunk igényes, életkornak megfelelő énekeket.

A külső világ tevékeny megismerése: használjuk ki a lehetőségeket a helyi szokások, kultúra, népviseleti hagyományok megismerésével szlovák nyelven.

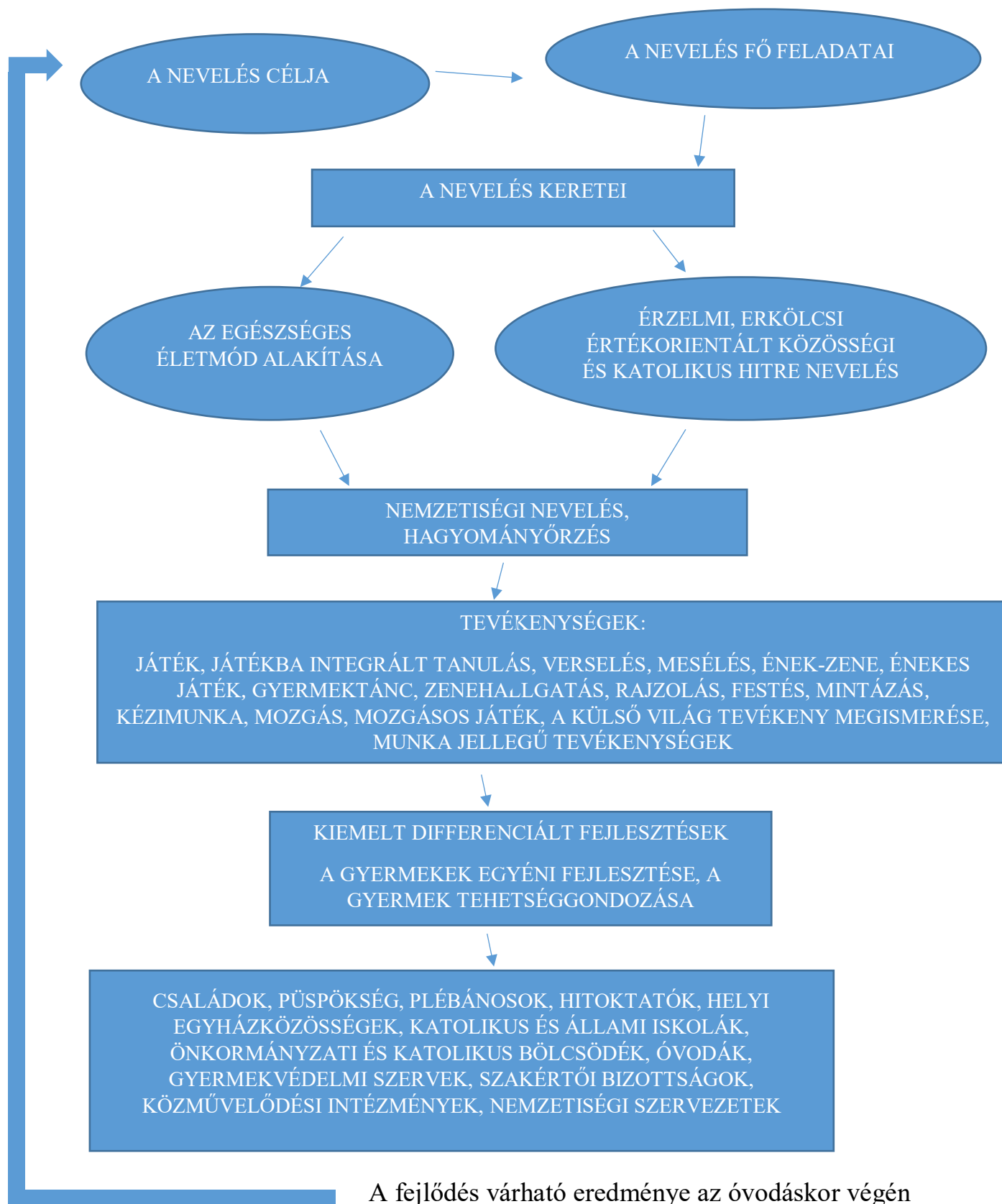
A szlovák nyelvi szókincs fejlesztésének tartalma a tevékenységekben

- szerepjátékok, bábjátékok, nyelvi didaktikus játékok,
- mondókák, versek, mesék, rigmusok, szólások,
- ritmusos mondókák, énekek, dalos játékok,
- növények, állatok, emberek, évszakok jellemzői, tárgyak, helyi nevezetességek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekben kialakul a pozitív viszony a nemzetiségének kultúrája és nyelve iránt.
- Életkorának és egyéni képességének megfelelően rendelkezik olyan szókincssel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja szlovák nyelven is közvetíteni.
- Tudjon tájékozódni kommunikációs helyzetekben.
- Ismerjen a szlovák kultúrából merített dalokat, verseket, meséket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is).

- Ismerjék a Sári szokásokat, hagyományokat és tárgyi kultúra értékeit, tanulják meg azok tiszteletét, megbecsülését (tájház, rétesház).
- Tisztelje és becsülje a megismert nemzetiségi szokásokat, hagyományokat és a tárgyi kultúra értékeit.

6. A PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA

7. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A napi életritmus kialakítása a testi-lelki harmónia megteremtésének alapvető feltétele. A csoportok szervezésénél homogén csoportkialakításra törekszünk. Ezért átgondoltan alakítjuk ki a gyermekek rugalmas napirendjét. A kialakított napirendet a szülőkkel együtt értelmezzük, hogy ők is segíthessenek gyermekeiknek a napirend elfogadásában.

Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek szükségleteire, az esztétikus, higiénikus gondozására fordítható, nélkülözhetetlen időkereteket. Az egész nap során érvényesül a folyamatosság, a rugalmasság elve. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A napirend elegendő időt biztosít az párhuzamos tevékenységekre, tiszteletben tartja a játék sérthetlenségét, így megteremteni a stresszmentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt óvodai légkört.

Ennek alapján minden csoportban az óvónő dolgozza ki a gyermekek számára leginkább ideális napirendet és hetirendet, a szlovák nyelv beiktatásával. A modellként bemutatott példa korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható. Az állandóan és/vagy ciklusosan megjelenő tevékenységek nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. Teljesítjük a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni velünk, elegendő figyelmet fordítunk minden gyermekre, hogy a felvetett problémáikra választ kaphassanak. A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidülhet.

7.1. Az óvodai csoportok javasolt napirendje

Az óvodai csoportok javasolt napirendje	
Időtartam	Napirendi tevékenységek
6:30-7:30	Gyermekek érkezése Játék a csoportszobában (csoportösszevonásban) Szabad játék
7:30-12:00	Személyes percek, reggeli ima Szabad játék. Játékba integrált teendők, tevékenységek, projektek Tevékenységbe ágyazott, a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, tevékenységekben megvalósuló tanulás Gondozási feladatok (tisztálkodás, egyéni testápolási teendők) Tízóraizás (folyamatos tízórai) Hitre nevelés, lelki percek Játék a szabadban, közös énekes játék, gyermektánc, mozgásos játék Élmény- és tapasztalatszerző, séták, kirándulások Edzés egyéni teherbírás szerint: kocogás, futás
12:00-15:00	Gondozási feladatok (átöltözés, tisztálkodás, ebéd előtti előkészületek) Ebéd, imák Testápolás (fogmosás, tisztálkodás), terem előkészítése a pihenéshez Pihenés előtti mese, ének, halk zene hallgatása Pihenés, alvás (egyéni szükségletnek megfelelően) Folyamatos ébredés, gondozási feladatok, (tisztálkodás, folyamatos uzsonna, öltözködés) Napot záró ima
15:00-16:30	Szabad játék, játékba integrált teendők a csoportszobában vagy a szabadban, az évszaktól függően, a szülők érkezéséig.

7.2. Javaslat a gyermekek hetirendjének elkészítéséhez

	Lelki beszélgetés	Verselés, mesélés, dramatikus játék	Ének zene, énekes játék, gyermek tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás, mozgásos játékok	Minden napos mozgás	Külső világ tevékeny megismerése
3-4 évesek	Naponta 1x 10 perc	Naponta 5-10 perc	Heti 1x 10-15 perc	Heti 1x 10-15 perc	Heti 2x 10-15 perc	Naponta 2x 10 perc	Heti 1x 10-15 perc
4-5 évesek	Naponta 1x 10 perc	Naponta 10-15 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 2x 15-20 perc	Naponta 2x 10 perc	Heti 1x 15-20 perc
5-6-7 évesek	Naponta 1x 15 perc	Naponta 15-20 perc	Heti 1x 30-35 perc	Heti 2x 30-35 perc	Heti 2x 30-35 perc	Naponta 2x 10-15 perc	Heti 1-1 x 30-35 perc

Június 1-től augusztus 31-ig szervezett nyári élet folyik, mely idő alatt a létszám csökkenésének függvényében a gyermekeket összevont, ügyeleti csoportban helyezzük el.

Az óvodai csoportok javasolt nyári napirendje	
Időtartam	Napirendi tevékenységek
6:30-12:00	[Gyermekek érkezése, játék a csoportban [Játék az udvaron, szabadon folytatott tevékenységek [Gondozási feladatok (tisztálkodás, folyamatos tízórai) [Játék az udvaron: mozgásfejlesztő, képességfejlesztő játékok
12:00-15:00	[Gondozási feladatok (átöltözés, tisztálkodás, ebéd előtti előkészületek) [Étkezési ima, ebéd [Testápolás (fogmosás, tisztálkodás), terem előkészítése a pihenéshez [Pihenés előtti mese, ének, halk zene hallgatása [Pihenés, alvás (egyéni szükségletnek megfelelően)
15:00-16:30	[Folyamatos ébredés, gondozási feladatok, (tisztálkodás, folyamatos uzsonna, öltözködés) [Szabad játék az udvaron a szülők érkezéséig

A nyári időszakban is fontos, hogy az óvodai életet olyan tartalommal töltsük meg, amely bár egy kicsit eltér a megszokottól, mégis színes, változatos és élményekkel teli. Sokat tartózkodunk a szabadban, reggel jó idő esetén már az udvaron gyülekezünk, igyekszünk kihasználni az udvarunk adta lehetőségeket, a sok játékot. A napirend alakításával lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek jól szervezeten tölthessék mindennapjaikat.

A nyár folyamán kiemelt feladata minden óvodapedagógusnak és dajkának az egészséges életmód feltételeinek megteremtése rugalmasan, változó körülmények között is, valamint a kialakult testápolási szokások, a kulturált étkezés szokásainak mélyítése, gyakorlása.

Más ritmusban élünk ebben az időszakban. A lehető legtöbb időt a szabadban töltjük, kihasználva a levegő, a víz, a kinti élet sokoldalú edző hatását.

Biztosítjuk a gyermekek szabad, önként választott játékához és más tevékenységekhez a megfelelő feltételeket az udvaron, rossz idő esetén a csoportban. A gyerekek nyáron is igényük és kedvük szerint játszhatnak, tevékenykedhetnek. Igyekszünk olyan udvari életet kialakítani, melyek nyugodt, tartalmas időtöltést eredményeznek. Az udvaron is biztosítjuk a csoportszoba játékait, eszközeit. Plédeket, takarókat adunk babázáshoz, kiránduláshoz, sátorozáshoz és más szerepjátékokhoz. Játshatnak természetes anyagokkal, homokozhatnak, sarazhatnak, buborékot fújhatnak. A testedzésre, a természetes mozgásigény kielésére a nyár számtalan lehetőségét kihasználjuk.

Fokozottan szoktatjuk hozzá a gyerekeket a napfényhez, védekezünk a leégés ellen. Igyekszünk a napfény jótékony hatását egészségkárosítás nélkül kihasználni, ezért 11 óra után árnyékban tartózkodunk.

A „lúdtalp” megelőzése, korrigálása érdekében lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek arra, hogy kedvük és hajlandóságuk szerint mezítláb járjanak, játszanak.

Nyáron is nagy szerepet kapnak a mozgásos játékok: focizhatnak, labdázhatnak, versenyezhetnek (pl.: kötélhúzás, futás stb.), ugrókötelezhetnek, futó- és fogójátékokat, körjátékokat játszhatnak, rollerezhetnek, dőmperezhetnek. Arra törekszünk továbbá, hogy kedvük szerint rajzolhassanak; minden nap hallgassanak mesét; alkalom és kedv szerint énekeljünk, mondókázzunk és megfigyeljük a természetben történő változásokat, a nyári évszak jellemzőit.

7.3. A program szakmai működését tervező dokumentumok

Dokumentumtípus	Tervezési időkeret
Az óvodapedagógiai program csoportnaplója	Egy nevelési év
A gyermekcsoport nevelési terve	Félévenként
A gyermekcsoport éves tanulási terve	Évente
A gyermekcsoport tevékenységi terve	Hetente
Szervezési feladatok	Havonta
Komplex Személyiségfejlesztő lap	Félévenként
Egyéni fejlesztési terv (SNI, BTMN, Tehetség)	Háromhavonta

Az **óvodavezetői munkaterv** hidat képez az óvoda pedagógiai programja és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített tervei között. A vezető az éves munkatervében tervezi meg a program módosításainak pontos tartalmát, és a nevelőtestületnek ajánlja megvitatásra. Az óvoda nevelőtestülete eldönti, hogyan vezeti be az óvodába a módosításokat, és milyen innovációra, továbbképzésre, hospitálásokra van szüksége ahhoz, hogy a leírtak alkalmazhatóvá váljanak. Minden tevékenységhez szükség van arra, hogy a pedagógus egy éves távlatban átlássa, mit szeretne megtanítani a gyermekeknek. Ezekből az elkészült éves tervekből könnyen meghatározhatók rugalmasan, mi kerüljön át a csoportnaplóba. A vázlatírást nagyon ajánljuk a gyakornokoknak és azoknak az óvodapedagógusoknak, akik más programmal dolgozó óvodából kerültek át.

7.4. Vezetői, szakmai ellenőrzések

Az óvodavezetői munkaterv tartalmazza a vezetői ellenőrzési tervet, mely lehetőséget ad minden évben ahhoz, hogy a pedagógiai program alkalmazási minőségét folyamatosan nyomon kövesse a vezető, az óvodapedagógus, s ezáltal a nevelőtestület is. Ezek a szakmai ellenőrzések magukban hordozzák az ellenőrzések folyamatszabályozott, minőségellenőrzési metodikáit. Az intézményvezető a folyamatos információgyűjtés, valamint a nevelési év értékelései, ellenőrzési dokumentumai alapján eldönti a következő év ellenőrzési témáját és a munkaterv részeként elkészíti a folyó évre szóló ellenőrzési tervét. Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés témáját, a törvényi és a program ide vonatkozó hivatkozásait és a nevelőtestület teljesítési szintjéhez tervezett sikerkritériumokat, valamint az ellenőrzés témájában használt dokumentumokat. Indokolt esetben bejelentés nélkül is ellenőrizhet a vezető.

8. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE

8.1. Hagyományörzés, népszokások

Programunk megvalósításával azt szeretnénk elérni, hogy a gyerekek érezzék meg, a teremtett világnak, amelybe beleszülettek, múltja és jövője van. Fontos a közös múlt, a közös gyökerek, az egymásnak örömet szerző emberi összetartozás. A közös játék ereje összekovácsolja a gyermekcsapatot, együvé tartozónak érezhetik magukat.

A népszokások megismerése és lejátszása során (a népi mondókák, népi gyermekjátékok, népi dramatikus játékok, táncos mozdulatok ismételtetése, a népmesék jellegzetes fordulatainak figyelemmel kísérése, valamint a külső világ tevékeny megismerése által) olyan készségeket, jártasságokat szereznek az óvodások, melyek alkalmassá teszi őket majd az iskolai életmód elfogadására. A gyerekek koruknak megfelelő szinten ismerik meg a naptári év jeles napjait, hagyományos és az emberi élet sorsfordulóihoz, katolikus valláshoz kapcsolódó ünnepeit, s a hétköznapi szokásörző tevékenységeit az évről évre visszatérő jelképekkel, élményszerű, örömteli cselekvésekkel együtt. Ezek az élmények hagyományaink tiszteletére, hitélti közösségi érzés erősítésére, egymás megbecsülésére, szeretetére, elfogadására neveli gyermekeinket. A településrészt jeles eseménye minden ősszel a mulatsággal egybekötött szüreti felvonulás, melybe óvodásaink szüleikkel bekapcsolódhatnak. A gyerekek számára legkedvesebb hagyományok egyike a mikulásvárás.

Csillogó szemekkel figyelik minden decemberben, hogy mi kerül elő az ős szakállú zsákjából. Advent kezdetével ünnepi díszbe öltöznek a csoportszobák, öltözők. Örömmel várjuk a Megváltó születésnapját. A szeretetteljes készülődéshez hozzátartozik az adventi koszorú, mely minden csoportban jelen van és ezekben a napokban elmaradhatatlan a koszorún lévő aktuális gyertya gyújtása. A gyertya Jézust a világ világosságát jelképezi. Az adventi naptárt is előre, meglepetésként készítik az óvónők a gyermekek nagy örömére. A karácsonyi ünnepkör kitűnő alkalom arra, hogy a gyerekek ne csak elmondás alapján ismerjék meg Jézus születésének történetét, hanem egyszerű koreográfia szerint (a nagyok) eljátsszák azt, az óvoda többi gyermeke, az alkalmazotti közösséggel azt meg is nézze.

Az ünnep hetén az aulában áll a feldíszített fenyőfa, alatta a betlehemmel és a kikelt búzával, és a csoport ajándékával.

A gyerekek kedvence a maskarás farsangi mulatság csoporttársaikkal, mellyel szintén a téltől búcsúznak. Minden évben felelevenítjük a télűző, tavaszt váró-hívó kiszehajtás szokását.

Ilyenkor a gyerekek kiéneklük a hideget és a betegséget. „Jöjjön a tavasz, vesszen a tél, szlovák rigmusokkal, kiabálással, vonulnak a patakhöz, ahol felnőttekkel (hagyományörző csoportok tagjaival) elégetik, elűszatják a kiszebábot.

A húsvét a katolikusok legnagyobb ünnepe. Nagyböjt, hamvazószerdával kezdődik. A hitre nevelés során a gyerekek megismerik virágvasárnap, és Húsvét-három szent napjának lényegét. Húsvétot megelőző napok része a Húsvét jelképeinek keresése (ezeket már megismerték a hitre nevelés során pl. barkaág, piros tojás, bárány kép stb.)

A családhoz, az otthonhoz, a hagyományokhoz fűződő erős érzelmi kötődést már óvodáskorban érdemes megalapozni, hiszen ebben a nyitott, fogékony életkorban átélt élmények életre szóló útravalót adnak a gyerekeknek. A hagyomány drága kincs. Őrizzük és hasznosítsuk ezt a kincset. A kisgyermek lelki működését érzelmeik irányítják, így ebben a korban a legfogékonyabbak Isten szeretetére, a hitre.

8.1.1. Az egyházi ünnepek, néphagyományok, jeles napok óvodai tartalma

A hagyományok ápolása közben történő tervezgetés, együttjátás, együttmunkálkodás örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem lesz merev, erőltetett, begyakoroltatott, hanem **vidám hangulatú, felszabadult, boldog együttes tevékenység** a csoportot irányító felnőttekkel és bizonyos esetekben a szülőkkel együtt.

Egyházi ünnepeink:

- Mindenszentek és halottak napja (november 1.)
- Szent Márton ünnepe (nov.11.)
- Szent Erzsébet ünnepe (nov.19.)
- Advent (Örömmel várjuk a Megváltó születésnapját, nov.-dec.)
- Szent Miklós ünnepe (december 6.)
- Karácsonyi betlehemezés
- Húsvét – Jézus Feltámadása

Hagyományok:

- Szüret (alma, szőlő, kukoricatörés, savanyítás)
- Luca nap (december 13.)
- Farsang – téltemetés. Kisze baba égetése

Kiemelt napjaink:

- Állatok világnapja (október 4.)
- Nőnap (március 8.)
- Víz világnapja (március 20.)
- Föld napja (április 22.)
- Anyák köszöntése
- Madarak és fák napja (május 10.)
- Szlovák Nemzetiségi nap (dec.18.)

Nemzeti ünnepeink:

- Október 23.

- Március 15.
- Június 4.

Gyermekközösségünk ünnepei:

- Születésnapok, névnapok
- Iskolába menő gyerekek búcsúztatása
- „Napraforgó” Gyerekhét (június)

8.1.2. Hagyományok megélése, ápolása, szlovák nemzetiségi nyelven

Ez a program a hagyományőrzést, a népi kultúra átörökítését az óvónők feladatának tekinti. Az óvónő építse be a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyek a folklórban megőrzésre érdemesek. Az óvónő teremtsen meg azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a hagyományápolás, a nemzetiségi jelleg külső megjelenítése, a csoport egy részében. A gyermekekben tudatosan és fokozatosan alakítsa ki a nemzeti értékeinkhez, a szülőföldünkhöz való jó viszonyt. Így a modern világgal ötvözve tovább él a népi kultúra. A népi kultúra gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról-szájra hagyományozódik. Az óvónő ismeri, szereti a gyermekfolklórt. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. A népi kultúrának csak azon elemei épülnek be a katolikus óvodai nevelőmunka folyamatába, amelyek igazodnak a katolikus hitre nevelés céljaihoz és az óvodások életkori sajátosságaihoz. Számos népi játékot, népmesét, népdalt, mondókát ismer. Ebből a gazdag népi kultúrából válogat, és teszi szebbé az ünneplési lehetőségeket is.

Az óvónő megfelelő szlovák nyelvi környezetet biztosít azáltal, hogy ismeri és használja a kisebbség nyelvét. Beszédében alkalmazza a tájnyelvi formákat. Ismeri a sári életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat. Minden területen vegye figyelembe a gyerekek nyelvismeretét. Az egyházi ünnepek átszövik az óvodai élet napjait, a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével történik ünneplésük. Felmérjük az ünnep lényegét, értékét és ezt sokoldalú tanítással, ünneplésformával adjuk át a gyermekeknek. A gyermekek értelmét és lelkét is rá kell hangolni az ünnepre.

Nagy feladatunk, hogy ünnepnapok tartozzanak hozzá az emberek a gyermekek életritmusához, találjanak rá önmagukra és végül Istenre.

Jeles napok ajánlott tartalma

ŐSZ
• Gyűjtsék a természet kincseit, díszítsék velük csoportszobájukat. • Tapasztalják meg a természet változását, feküdjenek az avarban. • Ismerjenek meg néhány találós kérdést, közmondást, játszanak énekes népi játékokat. • Hallgassanak állatokról népmesét, mondókákat, őszi népdalokat. • Közösén készített kalendáriumon kövessék nyomon a jeles napokat. • Végezzenek őszi munkát a kiskertben.

Szüret	• Hallgassanak verset, dalt almáról, szőlőről, szüretéről. • Vegyenek részt a szüreten, kóstolják a mustot, szőlőt. • A közösen szüretelt almát, többféleképpen feldolgozva folyamatosan fogyasszák el. • A nagyobbak vegyenek részt kukoricatörésben, morzsoljanak kukoricát. • Készítsenek termésbábokat. • A szüretre megfelelő öltözékben jöjjenek, hozzanak vödröket. • (Szabadidőruha, csizma)
Savanyítás	• A nagyobbak a hozott zöldségféléből savanyúságot készítenek, amelyből meg kínálják a kicsiket is, akik a készítés menetét megnézik.
Születésnapok, névnapok megünneplése, (egész év folyamán)	• Kedvenc dalával köszöntik társaik az ünnepeltet, aki tortával, vagy süteménnyel kínálja a csoport tagjait (dadus néni segítségével). • Közösen készített ajándékkal kedveskedünk az ünnepeltnek.
Állatok világnapja	• Gyűjtsenek képeket az állatokról. • Tegyenek kirándulásokat az állatok természetes élőhelyeire. • Beszélgessenek az állatok védelméről.
Nemzeti ünnepünk Október 23.	• Készítsenek a gyerekek nemzetisínű zászlót. • A csoportban és a folyosón is jelenjenek meg az ünnep jelképei. • A rövid megemlékezésen hallgassák meg a gyerekek a Himnuszt. • Az alkalomhoz illően ünneplő ruhában legyenek a nagyok.
Szent Márton ünnepe	• Megismertetjük a gyerekeket Szent Márton történetével. • Libás ételek fogyasztása. • Libanapi barkácsolás, kézműveskedés csoportonként.
Szent Erzsébet ünnepe	• Kenyér, kalács, pogácsa sütés hagyományainak megismertetése a gyerekekkel. • Az adakozás élményének megélése, szülők, testvérek megkínálása a közösen készített péktermékekből.

TÉL

	• Gondozzák, etessék a madarakat. • Tapasztalják meg a hó, jég tulajdonságait kísérletezzenek. • Ha az időjárás engedi, hógolyózzanak, szánkózzanak, csúszkáljanak, építsenek hóembert, élvezzék a téli örömeket. • Figyeljék meg a téli természeti jelenségeket. • Gyűjtsenek, rendszerezzenek, válogassanak képeket a télről. • Tanulják meg szlovák és magyar nyelven az újévi jókívánságokat. • Ismerjenek meg néhány télhez kapcsolódó népi rigmust, szólást, találós kérdést.
Advent, Karácsonyvárás	• Törjenek diót, készítsenek, díszítsenek mézeskalácsot. • Első vasárnaptól a negyedik vasárnapig. Karácsonyvárás. • Ismerkedjenek az advent jelképeivel (koszorú, naptár). • A naptár alapján készüljenek egyszerűbb jócselekedetekkel karácsonyra. • Készítsenek egyszerű ajándékokat (családjuknak). • Éljük át a várakozás örömét.
Szent Miklós	• Ismerjék meg Szent Miklós történetét. • A gyerekek verssel, énekkel köszöntik a Mikulást. • A Mikulás ünnepséget óvoda szinten rendezzük meg. A Mikulás végig járja a játszó csoportokat, megajándékozva a gyerekeket.
Luca nap	• A gyerekek megismerkednek a népszokással. • Búzáat ültetnek a gyerekek csoportonként
Karácsonyi betlehemezés	• A kicsik nézzék meg a nagyok pásztorjátékát, Betlehemezést. • Az óvoda dolgozói karácsonyi dalokat adnak elő a közös ünnepen, vallási témájút is. • A gyerekek maguk készített ajándékkal lepik meg szüleiket.
Farsang	• Díszítsék az ovit, farsangi álarcot készítsenek. • Vegyenek részt a farsangi játékokban, táncban. • Közös táncos mulatozás során, szabadon mozogva ellátogatnak a szomszédos csoportokba. • Ismerjék meg a hagyományos édességet (siskát). • Megismerik a gyerekek a téltemetést a Sári Szlovák Önkormányzattal közösen szervezve: KISZE BABA égetés, népviseleti ruhában népi játékok, népi táncok, versek, rigmusok bemutatása

TAVASZ – NYÁR

	• Vegyenek részt a tavaszi veteményezésben, palántázásban. • Játsszanak a szabadban mozgásos, népi játékokat (pl. gyertek haza ludaim, Husky, husky stb.) • Sokat sétáljanak, kiránduljanak az óvoda környékén. • Vegyék észre az ébredő természet szépségét, a tavasz, nyár színeit. • Beszélgessenek és figyeljék a költöző madarak érkezését. • Ismerjenek meg néhány tavaszhoz kapcsolódó népi rigmust, szólást, találós kérdést.
Húsvét	• Ismerjék meg a Húsvét vallási tartalmát. • Tanuljanak locsolóverseket, locsolkodjanak. • Fessenek tojást, változatos technikákkal. • Festett tojásokkal díszített virágos ágakat helyezzenek a vázákba.
Anyák napja	• A gyermekek maguk készített ajándékkal, és virággal köszöntik az édesanyákat és a nagymamákat otthonukban.
Évzáró-búcsúzó	• Iskolába készülő gyerekek búcsúztatása.
Nyitott óvodai napok gyerekhét	• Csoportonként (az érdeklődő szülőkkel együtt) ellátogatnak a templomba, ahol megismerik a templombelsőt (plébános atya segítségével). • Rendhagyó játékos délelőttökön versenyjátékokban, kirándulásokon vesznek részt az egész hét folyamán a gyerekek. • A hét utolsó délutánján otthonról hozott hozzávalókból az óvoda udvarán vacsorát készítenek a családok. (családi nap)
Megemlékezések	
Nőnap	• A fiúk a lányokat virággal köszöntsék. • Éljük át a meglepetés örömét.
Víz világnapja	• Beszélgessenek a víz védelemről, a víz fontosságáról.
Föld napja	• A gyerekek a felnőttekkel környezetszépítő munkát végeznek. • Virágpalántát, virághagymát ültessenek a virágoskertbe (virágládába).
Madarak és fák napja	• Kiránduljanak a természetbe. • Figyeljék meg az élővilágot.
Nemzeti ünnepünk	
Március 15. Június 4. Augusztus 20.	• Készítsenek a gyerekek nemzeti színű zászlót, kokárdát. • Virágot, zászlót vigyenek a Kossuth szoborhoz. • Tanuljanak Kossuth nótát. • Sétáljanak el a nagyok a Trianoni emlékműhöz. • Szent István ünnepe (történelmi múlt megismerése).

9. AZ ÓVODAI NEVELÉS TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

9.1. Játék

9.1.1. A tevékenység célja

A játék a gyermekek leghatékonyabb és legfontosabb alaptevékenysége. Önálló, céltudatos, szabadon választott tevékenysége, mely biztosítja számára a szabad önkifejezés lehetőségét. A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. A játékban megélt intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyai és ötletei valósulnak meg, bontakoznak ki. Továbbá célja, hogy minél sokrétűbb tájékozódó, tapasztalatszerző, érzelmekkel gazdag tevékenységgé váljon a játék és a játékba integrált tanulás. Továbbá a gyermek elemi pszichikus szükségleteinek kielégítése, teret adva a legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységnek, a játéknak. A gyermekjáték élményt adó tevékenységén keresztül az egész személyiség fejlesztése megvalósul (értelmi nevelés, erkölcsi fejlesztés, szociális kompetenciák fejlesztése, esztétikai nevelés). Az anyanyelvi nevelés a gyermekek beszédkedvének, szókincsének, szóbeli interakciójának fejlesztése révén jelenik meg a játékszituációkban. Célunk a nemzeti identitástudat alakítása, a hazaszeretethez, szülőföldhöz, családhoz, katolikus kultúrához való kötődés erősítése a népi játékokon keresztül.

9.1.2 Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- A gyermekek szókincsének, beszédképességének, kommunikációjának fejlesztése, gazdagítása a játékszituációkban.
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása.
- A játék által katolikus értékekre fogékony, kreatív, társaikhoz alkalmazkodni tudó, aktív, feladatokat értő és megtartó gyermek nevelése.
- A szlovák nemzetiségi nevelés megvalósulása a játékban.

9.1.2.1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

Megfelelő légkör

Alkotó kedvű légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvónő, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ és mennyi ideig tart a játéka. Az óvónő teremtsen meg mindezekhez a feltételeket. A gyermekek óvodába érkezését nagy odafigyelés övezi. A „személyes percek” után neveljük arra a gyermekeket, hogy tudja megnevezni, mivel szeretne játszani. A gyermekeket abban támogatjuk, hogy a tervezett céljaiknak megfelelően lépjenek be a szabad játékba, és jó társra találjanak céljaik kibontakoztatásához úgy, hogy a játszó gyermekeket ne zavarják meg. A játékos légkört segíti a kellő időben adott segítség.

A csoportban csak annyi szabályt vezessünk be, ami segíti a szabad játékot. A kreatív légkör segíti a gyerekek ötleteinek szabad áramlását, az alkotó együttműködés kialakulását.

A szabad játék során tudnak a gyerekek önfeledten játszani. Az óvónő kezdeményezésére a gyerekek szívesen vesznek részt az énekes és mozgásos játékokban. A képességfejlesztő játékoknál a gyermek válasszon szabadon a felkínált szerepek, játékhelyzetek, társak között. Az óvónő az együttjátszás során teremtsen meg a kezdeményezett játékhoz szükséges témát, eszközöket, szabályokat és a helyet. Az óvónő őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az óvónő az oldott, vidám hangulat érdekében bátran használjon humoros kifejezéseket, tréfás szavakat.

Megfelelő hely

A gyermekek a csoportszobában - szükség szerint a játékfajtákhoz igazítottan - önállóan, vagy az óvónő segítségével alakítsák ki a megfelelő helyet. A csoportszobákban legyen „kuckó”, kialakított mesesarok, amely egyúttal a lelki beszélgetések, dramatizálás, bábozás helye. A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök álljanak a gyerekek rendelkezésére. A gyermekek rendelkezésére áll még egy kisméretű családi szoba-konyha, ahol „papás-mamás” játékot, főzést, egyéb családi élethez fűződő élményeiket élhetik meg. Egyéb szerepjátékoknak nincs állandó helye, mert azt a gyermekek saját fantáziájuk szerint, a csoportterem bármely szabad részében, önállóan megtervezhetik. A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvónő segítse az udvari szerepjáték kibontakozását (pl.: népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, dramatikus játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével). Jó idő beálltával az udvaron kialakított mese, rajzos, zenei terek, kihelyezett asztalok lehetővé teszik a teljes délelőtti szabadban tartózkodás lehetőségét.

A játékhoz szükséges idő

A játéktevékenység az óvodába érkezéstől szervezett. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játék folyamatosságát a folyamatos napirend jól biztosítja. A 3-4 éves gyermekek egyedül, egymás mellett, néha összeverődve játszanak. Az 5-6-7 éves gyermekek már összeszokott csoportokban játszanak. Az óvónő biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot is, hogy olyan tulajdonságuk, mint az állhatatosság kialakulhasson. A napi életszervezésben az óvónő törekedjen arra, hogy a gyermekek minél több időt kapjanak az udvari játéktevékenységhez, növelje a szabadban töltött időt.

Játékeszközök

A játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek kibontakoztatják és gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvónő a játékhoz olyan eszközt biztosítson, mely ízléses, praktikus. A játékhoz a gyermekek használják fel a természet kincseit, terméseit, mert kiváló kiegészítői lehetnek a szerepjátékoknak. A gyermekeknek fontos megélni azt is, hogy ők készítsenek maguknak játékot, például hangszereket termésekből, selyem maradékanyagból királyi palástot a meséhez, vastag kartonból házakat, bungalókat, társasjátékokat. A 3-4 éves gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, amelyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióját, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek, amely ösztönzi a gyermekeket a szerepjátékra, harmadsorban az esztétikai

neveléshez szükséges kellékek, csengő-bongó hangszerek. Az óvónő a 4-5-6-7- éves korosztálynak bővítsé az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem és képességfejlesztő játékokkal, amit a gyermekek egyénileg, párosan vagy mikrocsopórtban, óvónővel vagy önállóan játszanak. Kidolgozzuk a játékok helyét, és a kisebbek segítése érdekében a játékpólcokon jelöljük piktogramokkal azokat, hogy ők is keresve megtalálják mindennek a helyét. Az udvari játékok zömmel a gyerekek nagymozgását elégítik ki, de ha az időjárás megengedi, legyen mód kirakni a csoportszobai játékeszközöket, s ott is megteremteni a nyugodt kreatív játékot (barkácsolást, rajzolást, festést, konstruálást stb.).

Élmények, tapasztalatok

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal a játék tartalmát gazdagítják. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a családban, óvodában, tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék. Az új szerepjátékok bevezetését lehetőleg előzze meg az élmény- és tapasztalatszerzés, hogy a gyermekek mély kötődése kialakulhasson az új szerepjáték témájához. A programban kiemelt szerepet kapnak a séták, közös óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermekek tapasztalatgazdagságában.

9.1.2.2. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.

A **gyakorló játék** során legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, így a véletlen cselekvéshez örömezés társul. Az óvónő biztosítsa a gyakorló játékhoz szükséges eszközöket, s játékaival adjon mintát a játékok helyes használatához, a játékok elrakásához. Ez a tevékenység jól fejleszti a szem-kéz koordinációt. Az óvónő kísérje érdeklődéssel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítsa az óvónő a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabbak a természetes anyagok, homok, víz, kavics. Az óvónő segítse a gyermek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a szimbolikus **szerepjáték**. Az óvónő szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző kapcsolatok kialakítása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, közlekedési játék, melyek egyszerű mozzanatokat jelenítenek meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek vállaljanak el szerepeket, használjanak szimbólumokat a „mintha” helyzetek megteremtéséhez. A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a dramatizálásnak, bábozásnak. Az egyszerű mesék megjelenítésében legyen résztvevő az óvónő, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében. A **bábozás** először az óvónő előadásával jelenjen meg az óvodában. Az óvónő a bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges kellékeket a gyermekekkel közösen készítse el. A bábok legyenek a gyermekek által bármikor hozzáférhető helyen.

A **konstrukciós** játékhoz kapcsolva jelenjen meg a **barkácsolás**, elsősorban az óvónő által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvónő a gyermek aktív bevonásával hoz létre. A gyermek konstrukciós játékára legyen jellemző a formagazdagság.

A gyermek élje át az „én készítettem” alkotás örömét. Ezeket haza is vihessék. A gyermekek játsszanak olyan egyszerű szabályokhoz kötött **ügyességi- és szabályjátékokat**, amelyek könnyen betarthatók. A gyermekeknek adja meg azt a lehetőséget, hogy ők is hozzanak létre szabályokat. Legyenek a játék vezetői maguk a gyermekek is.

A nagyobb gyermekek játékában is megjelennek a különböző játékfajták. Gyakran előfordul a kutató manipuláció, ha ismeretlen mozdulatokat, fogásokat igénylő eszköz kerül a kezébe. Dominánsan jelentkezik az érzelmmel telített szerepjáték, a „mintha” helyzet, amelyhez különösen erős képzelőerő társul. Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy a beleélés kifejtett formája kialakulhasson, minél többféle szerepet megformálhasson és a szerepegyeztetésben sikeresek legyenek. A gyermekek játékelgondolása fejlődjön. Jelenjen meg a többféle ötletből kialakított tartalmas játék, ami fejleszti a gyermekek kommunikációs képességét, szabálytanulási készségét, társakhoz való viszonyát, az együttes cselekvő képességet. A jó példa nyomán a gyermekekben fokozódik a **mesedramatizálás** igénye. A gyermekek bábozzák, dramatizálják a meséket, hogy a meseélmény többoldalú örömszerzés legyen számukra. A kicsik nézhessék meg a nagyok előadását (pl. Betlehemes). A szerepjátékot és a dramatizálást egészítse ki a **konstrukciós játék**. Később legyenek képesek arra, hogy bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozzanak létre. Használjanak különböző anyagokat, eszközöket.

9.1.2.3. A gyermekek szókincsének, beszédképességének, kommunikációjának fejlesztése, gazdagítása a játéksituációkban

A játék számtalan lehetőséget teremt a kétnyelvű kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. A felnőttek beszéde modellértékű, a szókapcsolatok, nonverbális jelzések (mimika, gesztus) hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín tekintetében. A hangszínnel, hangerővel bánni tudást a dramatikus játékok segítik elő. Az általunk kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztésére (pl. hangutánzó játékok, szókincsfejlesztő játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok és szinonimakereső játékok stb.). A szabad játéktevékenység nap mint nap lehetőséget ad a gyermekek anyanyelvi nevelésre, és a szlovák nyelv gyakorlásához. Élünk ezekkel a fejlesztő helyzetekkel.

9.1.2.4. Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvónő játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvónő irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. A kiscsoportosok esetében – ha szükségét látja – legyen kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Az óvónő avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

9.1.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Önállóan, érdeklődésének megfelelő játékot választ.
- Önállóan eldönti, hogy kivel és mivel játszik.
- Szerepjátékot, konstrukciós játékokat játszik, bábozik, meséket megelevenít, építményeket létrehoz, barkácsolásban részt vesz, különböző szabályjátékot a csoportban elfogadott norma szerint játszik.
- Elmélyülten, állhatatosan, több napon keresztül egyazon játéktémában részt vesz.
- Önállóan megteremti a kitalált játékához szükséges helyet és eszközt.
- Kreatív játéktevékenységet folytat, a játékához félkész eszközöket készít az óvodapedagógus segítségével.
- Az együttműködés normáit betartva együtt játszik kisebb csoportokban a társaival.
- Kétnyelvű interakciójuk egyéni képességeik szintjén gazdag, kulturált és érthető.
- Kíváncsi mások kreatív játéktevékenységére.
- Élvezettel hoz létre bonyolult építményeket, konstrukciókat, és abban tud gyönyörködni.
- Játéktevékenységekben együttműködő, segítő, figyelmes társ.
- Interakciója színes, kedves, kulturált és érthető.
- Jelét adja annak, hogy kijátszotta magát, és boldog a játéktevékenység végén.
- Igénye a több napon keresztül tartó játéktémában való elmélyülés.

9.1.4. A szlovák nemzetiségi nevelés megvalósulása a játékban

- A játékot, mint tapasztalatszerzési, tanulási tevékenységet elsődlegesnek tekintjük a szlovák nyelvi kompetenciák fejlesztésében.
- Fontos szerepe van az irányított játéknak a nyelvi kompetenciák fejlesztésében.
- A beszédkésztség fejlesztését segítik szituációs játékok.
- A projekt témákhoz kapcsolódó tematikus, didaktikus társasjátékokat készítünk, amit felhasználunk a szlovák nemzetiségi nevelésben.
- Kihasználjuk a mozgásos utánzó játékok beszédészlelést, beszédértést segítő hatását.
- A szlovák nemzetiség tárgyi- és szellemi kultúrájának átadását játékokon keresztül éli meg.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A szabad játékában használ egy-egy szlovák kifejezést.
- A projekt témákhoz kapcsolódó szituációs játékokban szívesen vesz részt.
- Örömmel vesz részt szlovák mozgásos-, szerep- és szabályjátékokban.
- Játéktevékenysége során, spontán módon felidézi az elsajátított mondókákat, dalokat, verseket.

9.2. Játékba integrált tanulás

A program felfogása szerint a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdeményezhetnek. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánpótlásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

9.2.1. Az óvodai tanulás célja

Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök és képességek erősítése, a tanúláshoz való viszonyainak pozitív formálása, bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általa fejlődnek. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. Az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább a játékon keresztül fejlődik.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvónő által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszaira épülő ismeretszerzést is magában foglalja. A tudatos, tervszerű nevelőmunka érdekében a tevékenységek elsődleges megtervezése éves tevékenységi tervvel kezdődik. Ezt a tervet az óvodapedagógusok nyáron készítik el augusztus utolsó hetére, és a csoportnaplóban rögzítik. Az éves terv évszakokra bontva valósul meg. A tervidőszakok során a tervezet módosítható az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételével.

Az óvónő által kezdeményezett tevékenységekben megvalósuló tanulás, számtalan probléma és feladatmegoldás lehetőségét adják a gyermekeknek. A játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek. Játékelrakás csak akkor történik, ha olyan tevékenység következik, ami ezt szükségessé teszi.

9.2.2. A szervezett tanulás formái

Kötelező	Mozgás, mozgásos játék Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc – az udvaron vagy a tornateremben
Közvetve kötelező	Kétnyelvű verselés, mesélés
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése két nyelven Egyéni fejlesztések

9.2.3. A szervezett tanulás munkaformái

Együttes, közös tevékenységek	Kétnyelvű verselés, mesélés Kétnyelvű ének, zene, énekes játékok, gyermektánc Mozgás, mozgásos játék
Kis létszámú, csoportos	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése két nyelven
Kis létszámú, differenciált fejlesztések	Tehetséggondozás, részképességek fejlesztése egyéni igények szerint
Egyéni	Tehetséggondozás, részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

9.2.4. A program megvalósulásához szükséges tanulási módszerek

Az óvónő módszereit változtatatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékoság, a felfedeztetés, vizsgálódás, kísérletezés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az élmények elmondása, az otthoni és óvodai megbízások adása a szülők, nagyszülők bevonása a tanulási folyamatba, az önálló feladatmegoldások ellenőrzésére, önértékelésre való késztetés mind hasznos módszerei a fejlesztésnek. Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére, bővítésére.

9.2.5. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvónő törekedjen arra, hogy *minden gyermek mindennap* kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.) helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki. Az óvónő alkalmazza a

differentiált, árnyalt értékelést. Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést, egyénileg, a csoport és a szülők előtt egyaránt. Ne kerüljön sor az óvodában tárgyi jutalmazásra. A büntetés kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. A tanulási folyamat során az óvónő biztosítsa a természetes nyelvtanulást rendszeres kommunikációs helyzetek teremtésével.

9.2.6. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén

- Szándékos figyelmük tartóssága nő.
- Az elemi fogalmi gondolkodás jelei megmutatkoznak probléma helyzetekben.
- Érthetően, folyamatosan kommunikálnak.
- Végig tudják hallgatni mások beszédét és megértik azt.
- Tudnak együtt dolgozni, együttműködni társaikkal.
- Kialakul szabálytartásuk.
- Feladattudatuk egyre önállóbbá válik.
- Kapcsolatteremtésben kezdeményezők, nemcsak a gyerekekkel, hanem a felnőttekkel is.

9.2.7. A szlovák nyelvi nevelés megvalósulása a tanulásban

- Az óvónő beszédében használja a tájnyelvi kifejezéseket.
- Az óvónő kezdeményezésére használják az ismert szlovák kifejezéseket egymás közt és a felnőttekkel is, ügyeljenek a helyes kiejtésre. Ha valamit nem értenek, kérdezzék meg a szó jelentését.
- Az óvónő személyes példájával ösztönözze a gyerekeket a nemzetiségi nyelv aktív használatára.
- A nyelvfejlesztésben építsen a gyermekek kíváncsiságára, tartsa szem előtt a gyermekek eltérő beszédfejllettségi szintjét.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Pozitív érzelmi viszony alakul ki a szlovák kultúra és nyelv iránt.
- Életkoruknak megfelelő szókinccsel rendelkeznek.
- Ismerik a szlovák kultúrából és hagyományokból merített dalokat, mondókákat, esetenként tájnyelven is.

10. VERSELÉS, MESÉLÉS

10.1. A tevékenység célja

A gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi és esztétikai fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az irodalom iránti vágy, és a könyvek iránti érdeklődés felkeltése a mesékkel, versekkel, mondókákkal.

Anyanyelvi nevelés (beszédfejlesztés, szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás fejlesztése) az irodalmi élményeken keresztül.

Nemzeti identitástudat, hazaszeretethez, szülőföldhöz, családhoz, katolikus kultúrához való kötődés erősítése a magyar népmesék, népi mondák, mondókák és kortárs irodalmi műveken keresztül.

10.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása.
- A népköltészet, a népmese, a népi mondóka, a dramatikus játék felhasználása 3-6-7 éves korban.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.
- A verselés, mesélés, megvalósulása a szlovák nemzetiségi nevelésben.
- A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén.

10.2.1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása.

Csak a művészi értékű irodalmi alkotások biztosítják az esztétikai élmény mélységét. Ezért a mű választásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság.

Az óvoda gyermekeknek bemutatható, megtanítható irodalmi alkotások között elsődlegesek a népköltészet csodái, melyek a magyar népi kultúra gyökereit hordozzák magukban. A népi gyermekköltészet remekei közé tartoznak az ölbeli játékok, népi mondókák, népi altatók, népi játékok, találós kérdések, közmondások, népmesék, amelyek mély érzelmet váltanak ki a gyermekekből.

Az óvónő a 3-4 évesek versanyagát magyar népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítsa össze. Olyan mesét válasszon, amelyek cselekményét egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik. A 4-5 éves korú gyermekek meséi már lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus realizisztikus mesék. Kapjanak helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfólok, halandzsá szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei. Az 5-6-7 éves kor a mesehallgatás igazi ideje.

Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző típusú magyar népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat.

Az óvónő tervezzen bátrabban lírai verseket, mert a gyermekek már ebben a korban is megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítsék meg a környezet megszerettetését, a néphagyomány-ápolást, az évszakok szépségét.

A 3-7 éves gyermekeknek szóló irodalmi műfajok között helyet kapnak a műköltészeti alkotások: a klasszikus és kortárs mesék, reális történetek és lírai vagy epikus elemeket tartalmazó gyermekversek. Az óvodások életkori sajátosságaikból adódóan igénylik azokat a reális történeteket is, amelyek róluk, az óvodáról, személyekről, környezetükről, eseményekről szólnak. A verselés, mesélés, dramatikus játék válogatásánál a nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából azokat a verseket, meséket, mondókákat közvetítjük, amelyek a gyermekek nemzetiségi identitását alakítják. A helyi gyűjtésből is válogatunk, ha megfelel az életkori sajátosságoknak, hogy a gyermekek megismerkedhessenek a tájnyelvvél, ill. a helyi nyelvjárással is.

10.2.2. A népköltészet, a népmese, a népi mondóka, a dramatikus játék felhasználása 3-6-7 éves korban.

3-4 éves korban

A gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz kapcsolódó mozdulatok, nagy élvezetet jelentenek, mert a felnőtt ölében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Az óvónővel együtt sokszor ismételjék állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét.

Fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. A gyermekek ismerjék meg a bábokat. A vers, mese, dramatikus játékokhoz csak olyan kellékeket használjon az óvónő, ami elősegíti a képzeleti képek előhívását, a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvónők bábozzanak, dramatizáljanak több alkalommal, ez egyben színfoltja az óvodai ünnepeknek is. A kiscsoportos korú gyermekek 10-12 mondókát és 10-14 új mesét ismerjenek meg.

4-5 éves korban

A 4-5 éves gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónő meséit, rövid történeteit is. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához. A mese mondanivalóját erősítsék meg havonként egy közmondással. Az óvónő segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit.

Rögtönözzenek bábjátékot. A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismerjenek meg.

5-6-7 éves korban

4-5 kiolvasóval gazdagodjon a nagycsoportosok mondókarepertoárja. A gyermekek játsszanak a rímes találós kérdésekkel, alkossanak együtt rímjátékokat. Az új versek (15-20) bemutatása kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvónő a gyermekeket lehetőleg ne szavaltassa kórusban. Kerülje az éneklő hanglejtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. A hallott egyszerű, rövid meséket önállóan tudják dramatizálni, bábozni.

Az óvónő olvasson a gyermekeknek folytatásos mesét. A gyermekek próbálják meg a mese önálló befejezését, új mesék kitalálását. Az óvónő keressen olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudja erősíteni a mese vagy egy-egy szereplő erkölcsi mondanivalóját. A gyermekek készítsenek az óvónővel hívóképeket a tanult versekről, mesékről.

A nevelési év folyamán halljanak 15-20 új magyar mesét. E tevékenység mindennap megjelenik az óvodában. Az óvónő a gyerekeket zenei szignállal, gyertyával, mesepárnák elkészítésével a mesesarokban várja. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák. A tevékenység befejezését jelezheti az óvónő éneke, ami kapcsolódik a meséhez.

10.2.3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal.

A nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a szavak helyes kiejtését, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák és gyermekversek ismétlése hatásosan segíti a beszédészlelés és beszédmegértés fejlődését. A gyermekek ezen irodalmi műfajok segítségével gyakorolják a helyes légzést, az artikulációt, egyes beszédhangok, hangkapcsolatok törvényszerűségeit, mint a hasonulás, összeolvadás, rövidülés, hangkiejtés.

A versek ismétlése alkalmat teremt a gyermek számára a beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés gyakorlására. A dramatizálható népi mondókák, népmesék felkeltik a gyermekek beszélőkedvét, beszédfantáziáját, a beszédindítást. A gyermekek megtanulhatják a fonetikailag változatos felépítésű, muzikális szavakat, a szófajok legkülönbözőbb változatait, a hangok érzelmekelő hatásait, a szókapcsolatokat, a hangutánzó, a rokonértelmű igéket, valamint a nyelvi komikum, humor verbális példáit. A gyermekek a mesékből, versekből sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket, a dramatikus helyzetek pedig lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, a szerepek megformálására és az önálló mesemondásra.

10.2.4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a három nevelési évben hallott mondókákat, verseket, meséket;
- mesélés, bábozás, dramatikus játékok szokásait, szabályait;
- a mikrocsoportos és egyéni verstanulás kialakított szokásait, szabályait; a vershez, meséhez kapcsolódó hívóképeket.

A gyermek képes:

- a hívóképek alapján játék közben is önállóan felidézni, szívesen ismételgetni az egyszerűbb verseket, rigmusokat;
- a meséket helyes artikulációval és jó szövegfonetikai hatáselemekkel elmondani; figyelmesen mesét hallgatni;
- meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással kifejezni;
- aktívan, cselekvően részt venni a mesefeldolgozásban;

A gyermekekre jellemző, hogy

- Várják, igénylik a mesélést, kedvelik a folytatásos meséket, meseregényeket.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.
- Van néhány kedvelt mesehősük.
- A mesében elhangzottakról beszélgetnek, a szereplők érdekes szólásait, furcsa vagy szép hangzású nevét megjegyzik.
- A mesekönyvek képeit önállóan is hosszan nézegetik, mesélnek róluk.
- A könyvek épségére vigyáznak. Irodalmat, könyvet szeretővé válnak.

10.3. A verselés, mesélés, megvalósulása a szlovák nemzetiségi nevelésben

- Sok szemléltető eszköz, képeskönyv alkalmazása a megértés érdekében.
- Az előadásmódban gazdag mimika, gesztusok és mozgás használata.
- IKT eszközök használata segíti a gyermekeket, hogy halljanak szlovák nyelven anyanyelvi szinten beszélőket.
- Zenei hanggal kísért történetek előadása.
- A mesefordulatok hangszeres követése.
- A mondókákat és verseket a minél sikeresebb rögzítés érdekében változatos mozgásokkal kísérjük.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Képes elmondani néhány mondókát, verset szlovákul.
- Van kedvenc mondókája, története.
- A szlovákul meghallgatott mesék szereplőinek felismerése, megnevezése, a történet kulcsszavainak megismerése, megnevezése.
- Egyszerűbb mesék dramatizálása, bábjáték.
- A gyermekben kialakul a pozitív viszony a nemzetiségének kultúrája és nyelve iránt.
- Ismerjék a szlovák kultúrából merített verseket, meséket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is).

11. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

11.1. A zenei nevelés célja

A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket. Az érzelemgazdag tevékenységen keresztül a gyermekek zenei képességfejlesztése is megvalósul, mely utat nyit a zenéhez való mélyebb, pozitív viszonyulás kialakulásához. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás figyelembevételével is formálja a gyermekek zenei ízlését, és nagymértékben befolyásolja esztétikai fogékonyságát.

11.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált zenei anyagok igényes, a vallásos nevelésnek, az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető zenei képességek fejlesztése kreatív, játékos módszerekkel.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a zenei tevékenység segítségével.
- Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc megvalósítása szlovák nemzetiségi nyelven.

11.2.1. A felhasznált zenei anyagok igényes, a vallásos nevelésnek, az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekeket „csak tiszta forrásból” tápláljuk, neveljük, hogy megismerhessék saját zenei anyanyelvüket. Felelősek vagyunk azért, hogy e minőségi kultúrát a gyermekek magukba szívhassák. Ezért a zenei anyag összeállítása kardinális szempontként jelentkezik az óvoda gyakorlatában. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja ezt egyértelművé teszi. Így kimondhatjuk bátran, hogy az óvodában nincs helye az igénytelen és a szórakoztató ipar által ontott zenének. Kodály Zoltán írásai mind azt erősítik meg, hogy „Rá kell egyszer már mutatni a legkisebbek nevelésének országos kulturális jelentőségére. Ha nem ültetjük el a zene szép magvát a legzsengőbb korban, később hiába próbálkozunk vele: ellepi a lelkeket a gyom. Van-e szebb hivatás, mint új kertbe az első jó magot vetni?”

A zenei anyagok kiválasztása több szempont alapján történik. Elsők között szerepel az életkornak és a csoport fejlettségének megfelelő zenei anyagok kiválasztása, melybe beletartozik a zenei hangkészlet, dallamfordulatok, játékformák tudatos megválasztása.

Ezt követik a vallásos témájú és az évszaknak megfelelő zenei anyagok összegyűjtése, mivel a tervezésünket az egyházi ünnepek, az évszakok és a jeles napok tartalmi köre határozza meg.

Zenei élményként minél többször éneklünk népdalokat, hiszen az óvodai zenehallgatás gerince is a népdalkincs, mert mesélő, párbeszédes, cselekményes, a gyermeki lélekhez közelálló. Ugyanezt mondhatjuk a rokon- és más népek dalairól is. Bátran válogathatunk a zenehallgatási könyvünkben magyar és külföldi énekes, hangszeres műzenei szemelvényeket, kánonokat és az óvoda gyermek befogadóképességének megfelelő kétszólamú énekes és hangszeres darabokat. A népi altató mondókákat, énekeket az ebéd utáni szendérgés idején énekelgetjük nekik.

11.2.2. A 3-6-7 éves korban tervezhető zenei képességek fejlesztése kreatív, játékos módszerekkel

3-4 éves korban

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismerjenek meg szlovák-magyar nyelvből egyaránt. A kisebb gyermekekben a mondókázás nagy örömet vált ki, amelyben a ritmus, lüktetés, hangsúly, szöveg, mozgás, hanglejtés közvetít erős érzelmeket a közös játékban. Ezeket álló helyzetben vagy ülve mondogatjuk, figyelve egymás játékos mozdulatait (arc-, kéz-, ujj-lovagoltató játék). Tudnunk kell, hogy a mondókák zenei értéke egyenlő a gyermekdalokéval!

A kicsik egyszerű 3-4-5 hangból álló olyan énekes játékokat ismerjenek meg, amelyek játéka álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszható. A gyermekek mindössze egy-két komponált gyermekdalt tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére. A gyermekek tanuljanak meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 6-8 énekes játékot, szlovák nyelven sajátítsanak el 2-3 mondókát, 2-3 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok legyenek.

A gyermekdalokhoz is igyekszünk mozdulatokat kitalálni, mert akkor élvezetesebb a gyermekeknek a játék. E gyermekdalokat rendszerint jeles napokra, ünnepek köszöntésére tanulják a gyermekek. Egy-egy komponált gyermekdal megtanítása elég erre a célra, inkább ismételjük az előző évben tanult ünnepi köszöntőket is.

Ne feledkezzünk meg az igényes műválasztásról!

A gyermekek legkedveltebb zenei anyaga az énekes játék, amelyet a kicsik állókörben, játékos mozdulatokkal már el tudnak játszani. Az énekes játékok mozgásanyaga is összetettebb lehet. A megismert csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat felválthatják a kapus, hidas játékok és az alakoskodó, huncutkodó, egymást megtréfáló játékok.

Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét. Érzékeljék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést. Az óvónő énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe. Az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A gyermekeknek legyen lehetősége 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videó-felvételen kisebb csoportban megtekinteni. A zenehallgatáshoz olyan műveket válogatunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az egyházi és a nemes, értékes zene iránt.

Az anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

4-5 éves korban

A gyermekek már képesek arra, hogy dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyekkel mozgásuk is jól fejleszthető. Ismerjék meg a csigavonal, hullámvonal mozgásformákat, a szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet már a szinkópa is. Az óvónő az alkalmi dalokat úgy válassza ki, hogy azokhoz utánozó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

A 4-5 éves gyermekek énekelgessenek 4-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 8-10 új gyermekdal megtanulása mellett ismételtessék a 3-4 éves korban tanult dalokat is.

Szlovák nyelven sajátítsanak el 4-5 mondókát és 4-5 énekes játékot. Az európai és így a magyar gyermekdalok hangterjedelme is dúr hexachord maradjon. A körjátékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító játékok stb. A tiszta éneklés érdekében a gyermekek minél gyakrabban énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg, kisebb csoportban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Mutassák meg lelassított éneklés közben az énekek dallamvonalát. Játsszanak kérdés-felelet játékot. Érezzék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak népi ritmuseszközt. A zenei élmény kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

5-6-7 éves korban

Az éneklés az egyik legfontosabb kodályi irányelv, amire nagyon oda kell figyelnünk. Az éneklési készség fejlesztése a gyermek utánzási vágyán alapszik. A tiszta éneklés kialakulása igen hosszan tartó folyamat, amelyben a sok ismétlés hozhat eredményt. Készségfejlesztést szolgáló dallamokat hallás útján tanítunk az óvodában. Ezért fontos, hogy rövid, kis hangterjedelmű dalokat és játékos, tréfás énekmotívumok többszöri utánzását várjuk el a gyermekektől.

A gyermekek tanuljanak meg 4-7 új mondókát, 10-12 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. Szlovákul tudjanak 5-6 mondókát és 5-6 énekes játékot. Az óvónő válogasson olyan dalokból, melyben már szünet, szinkópa is előfordul.

Az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat is tervezzen, amit e korosztály néptáncának is tekinthetünk. A szlovák dalos játékok játéka során használják az óvodai népviseleti ruhát. A tiszta éneklést segíti, ha a dalokat megfelelő hangmagasságon énekeljük. A kisebb óvodások esetében az egyvonalas D-H, a nagyobbaknál az egyvonalas C és kétvonalas D' abszolút hangok közötti hexachord hangterjedelmet jelenti. Érdemes mindig használni hangvillát vagy hangsípót, hogy a kezdő hangot mindig a fenti lágéban tudjuk megadni, és ne énekeljünk mélyebben. Ha mindig azonos hangmagasságban indítjuk a dalok kezdő hangját, akkor a gyermekek könnyebben átveszik. A kezdőhang átvételénél nem használunk merev vezényszót.

Példát mutatunk tiszta énekléssel és az egyöntetű, középerős, jó artikulációs énekkel s a buzdító értékeléssel, bátran meg tudjanak szólalni énekelve. Minden gyermek zenei hallása fejleszthető. A **hallásfejlesztés** énekléssel indul, és arra épül. A három év alatt tanult zenei anyagok alkalmasak az akusztikus és belső hallás fejlesztésére. Az akusztikus hallás fejlesztése során zenei fogalompárokat vizsgálhatunk a gyermekekkel. Ezeken keresztül megismerik a **magas, mély relációt**. A magas és mély hang különbséget a kisebb gyermekek oktáv távolságban vizsgálják, míg a nagyobb gyermekek a kvint és terc távolságokat figyelik meg. A különbséget térben, függőleges irányban érzékeltetjük. Jó példa erre egy női és egy férfihang megfigyeltetése oktáv esetében. Az érzékeltetéshez lehetőleg kis hangterjedelmű dalokat választunk, mert azt be tudják mutatni oktáv, kvint és terc távolságokban. A gyermekek legkedveltebb játéka e hallásfejlesztés területén a dalok dallamvonalának kézzel való követése, bemutatása. A hangerő érzékeltetése, a **halk és hangos** különbségének megismertetése is feladatunk.

A nagyobbak próbálgassanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani, énekelni, és azt térben, vízszintesen a két kezükkel érzékeltetni, valamint a halk és hangos, gyors és lassú fogalompárokat együtt gyakorolni.

A **belső hallás** fejlesztéséhez szükséges, hogy a gyermekeknek legyen zenei emlékezetük, ismerjenek sok szép óvodás dalt, és azt teljes biztonsággal tudják. A **dallamfelismerés** a belső hallás fejlesztésének egyik játéka. Ehhez a játékhoz olyan dalokat, énekes játékokat választunk ki, melyek nem hasonlítanak egymáshoz. Így a gyermeknek megvan az esélye arra, hogy felismerje azokat.

A zenei emlékezetet jól fejleszti a **dallambújtatás**. Az akusztikus, hallható és a belső, néma éneklés nagy figyelmet kíván. Érdekes ezért kezdetben motívumonként váltani, de úgy, hogy a jelzés a megelőző negyedben szólaljon meg. Ezt a képességfejlesztést kísérjük egyenletes lüktetéssel, hogy ne boruljon fel a játék. A nagyobb gyermekek kedvenc zenei játéka a **motívum visszhang**, amelyben egyszerű dallamfordulatot visszaénekelnek, majd kitalált dallammal, szöveggel csoportosan és egyénenként játsszák. Ezek a játékok is segítik a gyermekek tiszta éneklésének kialakulását.

A ritmus születésünktől fogva bennünk él a szívünk lüktetésével. Az életünk minden pillanatában felfedezhetjük, és rácsodálkozhatunk a természetben és a környezetünk világában is. A ritmusérzék fejlesztése az óvodában a mondókák, gyermekdalok és azokhoz kapcsolódó mozgás kölcsönhatásában fejlődik. Kimondottan a zenei tevékenység a mozgató rugója. A kisebb gyermekek, ahogy belépnek az óvodába, az ölbeli játékok során magukba szívják, megismerik az egyenletes lüktetést, mert minden játékukat ez kíséri.

A gyermekek közül sokan nehezen tanulják meg az egyenletes járást, amely alapja az énekes játékok, gyermektáncok, táncos lépések esztétikus megjelenésének. Emellett a nagyobb gyermekek fejlesztését is végig kíséri az egyenletes lüktetés hallható gyakorlása, amely a szabályosan ismétlődő súlyokat, mérőket rögzíti. E képesség megszerzése után könnyen meg tudjuk tanítani a mondókák és dalok ritmusát. Amennyiben a gyermekek biztosak az egyenletes lüktetésben és a motívum hangsúlyban, könnyen kiemelik a dalok ritmusát. Ismerkedjenek meg néhány hangszerrel és azok megszólaltatási módjával. Az ütőhangszereket használják. Ezeket a „ritmushangszereket” közösen barkácsolják a szülőkkel, óvodapedagógusokkal, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás örömeire. A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát, megérezzék a motívumok hosszát.

Fejlesztjük a gyermekek **alkotókészségét**, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot, énekes játékot többféleképpen el lehet játszani.

A nagyobb óvodások mozgásfejlettsége és szabálytartó képessége megengedi, hogy a jeles napokra táncos lépésekből egyszerű gyermektáncot állítsunk össze a gyermekeknek, hogy ezzel is felidézhessek a múlt szokásait. A népi énekes játékokra egyszerű táncos lépéseket találunk ki, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak. Ez lenne az alapja az ünnepi táncházaknak, amit a gyermekek, felnőttek és a szülők is nagyon szeretnek.

11.2.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel mikroszoportos formában szervezze meg az óvónő. Az óvónő a gyermek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben tud fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, jó idő esetén, az udvaron tartsa meg az óvónő.

Ebben a formában csak énekes játékot játszunk minden didaktikai feladat nélkül, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élményteli közös játékot. Az új játékokat utánzásos tanulás szerint sajátítják el a gyermekek a két óvodapedagógus együttes mintája alapján. A zenei tevékenységeket éves terv készítésével gondoljuk végig, amit évszakok szerint bontunk.

11.2.4. A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal

A beszédtechnika kialakításában, az esetleges beszédhibák javításában is nagy szerepet játszik a mondókázgatás és az éneklés. Az éneklés, az énekes gyermekjátékok a beszéd és a gondolkodás együttes fejlődését fokozva segítik a fogalomalkotást, gyarapítják a gyermek szókincsét. A zenei tevékenységek lehetővé teszik a különböző grammatikai megoldások, a választékos kifejezések, a párbeszédok gyakorlását. Az óvodás korosztály ritmuskedvelése a zenei és az anyanyelvi nevelés kapcsolatának egyik talpköve. A ritmikus szövegnek, dallamnak jótékony hatása van a beszéd összetevőinek belső szerveződésére, az együttes mozgásra. A változatos helyzetekben folyó gyakori éneklés a zenei készségekre gyakorolt hatásán túl kommunikációs biztonságot fejleszt ki a gyermekekben. A beszéd és a zene formanyelvének sok közös eleme van, például a beszéd és a zene is közöl valamit az emberről, a világról, ritmikus, zenei hatású, jellemzi mindkettőt a hangsúly, hanglejtés-dallam, a hangerő és a hangerőváltozások, a tempó és a tempóváltozások, a hangmagasság és a hangmagasság-változások, valamint a szöveghez kapcsolódó ritmikus mozgások, melyek megéreztetik a nyelv kifejező erejét, szépségét.

11.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a három nevelési évben hallott mondókákat, énekeket, énekes játékokat; a vallásos énekeket;
- az egyenletes lüktetés, dalritmus, motívumhangsúly érzékeltetésének csoportban alkalmazott formáit;
- a hallásfejlesztés és ritmusfejlesztés eszközeinek használatát;
- a zenei tevékenységek elfogadott szokás- és szabályrendszerét;

A gyermek képes:

- élvezettel játszani az énekes játékokat;
- gátlások nélkül egyedül énekelni;
- zenét elmélyülten hallgatni;
- a zenei fogalompárokat megkülönböztetni;
- ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni;

- az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát és a motívum hangsúlyát összekapcsolni;
- egyenletesen járni, alkalmazkodni társaihoz;
- bármelyik társát elfogadni, választani a különböző szerepekben;
- a hívóképek alapján felidézni a mondókákat, az énekes játékokat és a műdalokat;
- ismerik a nemzetiségi dalok-dalos játékok dallamvilágát, a helyi tájjellegű dalok sajátos ritmusát;
- zenét szerető gyermekeké válnak;
- élvezettel hallgatnak egyházi, értékes, neki való klasszikus zenét;
- örömet leli a ritmusok, dallamok, játékok rögtönzésében;
- szereti és élvezi a mikrocsoportos zenei képességfejlesztő játékokat.

11.4. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc megvalósítása szlovák nemzetiségi nyelven

A dalanyag választásnál a szöveg egyszerűsége és a gyermekek nyelvi szintjének figyelembevétele meghatározó. A dalok előadását meg kell, hogy előzze a nyelvi előkészítés. A dalok tartalmának megértését mozgással és szemléltető eszközzel segítjük. A helyi hagyományok megismerése segíti az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítását, a kétnyelvű identitás megalapozását. Zenei hanggal kísért történetek előadása. A mesefordulatok, a dalok szövegének hangszeres követése. A tiszta énekléssel és a helyes kiejtéssel, artikulációval előadott énekek utánzása segíti az új szavak beépülését, szókincsük bővítését, továbbá a szlovák nyelvhez való örömteli viszonylást. A zenei feladatok szlovák nyelven való megvalósítása segíti a zenei kifejezések (halk, hangos, gyors, lassú) szavak rögzítését.

Tudjanak dúdolva, lalázva, zümmögve, egyszerű szótagokkal is énekelni szlovák dalokat is.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Néhány dalt képesek önállóan is elénekelni szlovákul.
- Van kedvenc kiszámológjuk, daluk.
- Szívesen táncolnak a szlovák népzeneire.
- Szívesen öltöznek népviseletbe.

12. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

12.1. A tevékenység célja

A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.

A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására, pályázatokon való részvételre.

12.2. Feladatok

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése egész nap folyamán.
- 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- Különböző anyagok és új technikák alkalmazása, eszközök használata, és a rajzolás, mintázás, kézi munka különböző technikai alapelemeinek és eljárásainak megismertetése.
- A rajzolás, festés, mintázás és kézimunka megvalósítása a szlovák nemzetiségi nevelésben.

12.2.1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon. Az alkotó tevékenységhez szükség van a megfelelő helyre, légkörre, elegendő időre. A praktikusan tárolt eszközök helyes, biztonságos kezelését az óvónő egyenként tanítsa meg a gyermekeknek.

Teremtsen alkalmat arra, hogy a gyermekek egymás munkáját is nézegethessék. Gondoskodjék, hogy minden szülő megtekinthesse gyermeke munkáját. A gyermekekkel együtt gyűjtjük a természet kincseit, a környezetükben található újrahasznosítható különböző anyagokat, hogy minél változatosabb alkotásokat tudjunk készíteni. Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a megfelelő hely, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. Ezért állandó művészeti alkotásarkot, teret hozunk létre a csoportban, ahová összegyűjtjük a tevékenységhez szükséges összes eszközt a gyermek szemmagasságában az elérhetőség érdekében. A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy maximum 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek mindenkinek az alkotáshoz szükséges eszközök. Ez az alkotótér a gyermeknek a szabad játéktevékenységében is mindig rendelkezésére áll. A tevékenységhez elegendő időt biztosítunk. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig be tudják fejezni a munkájukat. A gyermekeknek egyenként tanítjuk meg az eszközök helyes fogását, biztonságos kezelését. A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, építéshez, biztosítjuk a megfelelő eszközöket. Az alkotótechnikákra is ugyanez vonatkozik, hogy alkotás előtt a gyermekeknek játékos formában meg kell ismertetni, ki kell próbálni az új technikákat, hiszen addig képtelen vele bármit is alkotni.

A gyermekek alkotási folyamatában mindig a gyermekek közé ülünk, és érthetően kijelöljük azt az izgalmas, élményteli témakört, amelyből kiemelünk és javasolunk inspiráló témákat a gyermekeknek, hogy választani tudjanak.

12.2.2. 3-6-7 korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése

3-4 éves korban

Az óvodába kerülő gyermekek játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendelhetők. Az óvónő tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. Állandó lehetőséget adjon a firkálásra. A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra.

A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkréttával, papírragasztással, nyomattal. Az óvónő segítse a gyermekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével. Legyen lehetőségük plasztikai alakításra, ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. A gyermekek nagyon kedvelik ebben a korban a gyurmázást, homokozást, ezért minden nap álljon rendelkezésükre ez a lehetőség. Lássák a jellemző népi motívumokat a közvetlen környezetükben. Ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Munkáik jelölés nélkül kerüljenek ki a faliújságra, hogy ők és szüleik is megnézhessék, örüljenek a létrehozott produktumnak. A gyerekek hallják az óvónőtől az ábrázolás folyamán használt eszközök szlovák megnevezéseit. A nagyfelületű alkotásaikat összekapcsoljuk gyermekdalokkal, mondókákkal, versekkel, vagy akár díszletként felhasználjuk a mesékhez a művészeti élmény gazdagítása érdekében. Egyéni differenciálással támogatjuk a gyermekeket a fejlettségüknek megfelelő ötletekkel, és a technikák, eszközök kiválasztásában.

4-5 éves korban

A gyermek alkotó-alakító tevékenységét bővítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően technikával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések, a vallásos témák (pl. ismert szentek, csodák, bibliai történetek, templomunk) saját elképzelés alapján történő megjelenítése. Gyönyörködjenek színkeveréssel alkotott színárnyalatokban.

Használjanak ceruzát, krétát, filc- fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. Alakítsanak képeket spárgából, fonalakból, textilből, termésekből. Ismerjenek meg 2-3 jellemző népi motívumot. Tudjanak játékuhoz kellékeket, alkalmi ajándék-tárgyakat készíteni. Használjanak textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a formák létrehozásához. Az építés során variálják a teret. Gazdagítjuk a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket, pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkar, lenyomatok, montázsok, monotípiák, díszítések, márványozás stb. alkalmazásával.

Használjanak nagyobb méretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat. A gyermekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában. Mutassák meg munkáikat szüleiknek.

5-6-7 éves korban

A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batikok, kollázsok, domborművek, lenyomatok, makettek alkalmazásával. A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat alkalmazzanak. A plasztikai munkák során a nagyobb óvodások legyenek képesek a formák tagolására, és jelenjen meg az agyag, homok mellett a sógyurma, gipsz, gyertya (viasz), papírmasé a kasírozáshoz. Legyen igényük az ajándékkészítésre szüleiknek, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljük át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

A megismert népi motívumokat alkalmazzák díszítőmunkájuk során. Az óvónő segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. Vonják be szüleiket az óvoda szépítésébe. Építés során nagyobb méretű elemekből térben állítsanak össze pl. búvóhelyet. Teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Az óvónő több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa.

A nagyobb gyermekek nagyon kedvelik a kézi munka technikáit: a papírvarázs játékokat göngyölegből, dobozokból, a precizitást követelő ORIGAMI játékokat, a bábkészítést papírból, és egyéb anyagokból, a természet kincseiből létrehozott tárgyakat, a gyöngyfüzést, fonás-szövést, nemezelést stb. A kézi munka és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővítését mindezek nagymértékben gazdagíthatják. Segítjük a gyermekeket játékok, bábok, játékkellékek készítésében. A gyermekek legyenek megtervezői és díszítői ennek a munkának.

12.2.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. A gyermekek teljesen önállóan döntenek el, mit szeretnének készíteni. Ezek a szabad játékok lehetőséget adnak ahhoz, hogy a tervezett tevékenységeken tanult eszközfogásokat, technikákat a gyermekek ismételhessék, begyakorolják, és alkotási képességeiket tovább fejlesszék.

Az óvónő hetente tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezzen. Az élményelőkészítő munkánk és a változatos eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvónő teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia és élményviláguk mutatkozik meg. A nevelési év elején dolgozzuk ki az éves tervezetet, hogy átgondolt legyen, és minél kreatívabb, érdekesebb alkotások születhessenek.

12.2.4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során

A gyermek beszédképességének fejlődése sok esetben analóg a rajzkészség fejlődésével. A szabadon firkáló gyermek – éppúgy, mint a szabadon gagyogó-halandzsázó – szinte magát fejlesztve jut el az egyik fázisból a másikba. A vizualitás és a verbalitás növekvő kapcsolatát a gyermekrajzok, plasztikai munkák, építés és a kézi munka fejlődése is tükrözi. Az alkotó, alakító tevékenységek erősítik a képi szemléletes gondolkodás kiteljesedését, amire épül a szóbeli logikai gondolkodás. Fokozza a gyermek tevékenységét kísérő monologikus beszédet. Kiváltja az óvodapedagógussal és a társakkal folytatott beszélgetést, eszmecserét, az ötletek és vélemények közös szóbeli megfogalmazását. Előkészít az olvasás és írás elsajátítására.

A rajzolás, festés, mintázás kézi munka tevékenységben tudnunk kell, hogy hol juthatnak szerephez a nyelvi-kommunikációs eszközök, és hol feleslegesek. Az eszközök használatához viszont konkrét, pontos, az eljárás helyességét indokoló, rövid szóbeli magyarázat szükséges. Tevékenység közben engedjük monologizálni, társával halkan társalogni a gyermekeket. Kommunikatív jelzésekkel ösztönözzük a további munkára, és éreztessük meg vele, hogy számíthat véleményünkre, kérheti a segítségünket. Lehetőséget adunk, hogy a gyermek beszéljen az alkotásáról. Megkérdezzük, mit láthatunk a rajzán, de nem túlozzuk el az ötletadást. Jól irányított kérdésekkel, éreztetjük meg a gyermekkel, hogy önállóan dönthet a kapott ötletek felhasználásáról.

A gyermek nyelvi képességének fejlesztése szempontjából elengedhetetlen a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tevékenységéhez kapcsolódóan beszédünk modellértéke: konkrétsága, érthetősége, tömörsége, egyszerűsége, ugyanakkor a szemléletessége is.

12.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka eszközeit, technikáit,
- a tevékenység csoportban elfogadott szokás- és szabályrendszerét,
- a tevékenység eszközeinek rendeltetésszerű használatát és gondozását.

A gyermek képes:

- egyéni módon megjeleníteni élményeit, elképzeléseit, tapasztalatait;
- részletező, formagazdag, a színeket egyéni módon alkalmazó képalkotásra;
- közös téralkotásra, építésre;
- beszélgetni saját és társai alkotásairól;
- önálló és csoportosan játékokat, ajándékokat, kellékeket készíteni a közösség javára;
- rácsodálkozni a szép látványra, tud gyönyörködni benne;
- megfogalmazni értékítéletüket, beszélgetni tud az alkotásokról;
- díszítésnél felhasználja a megismert népi motívumokat;
- emberábrázolásra, a mozgást rajzaiban érzékeltetni, térben jelenszerűen ábrázolni;
- gondozni és vigyázni az alkotáshoz szükséges eszközeire;
- a különböző technikák alkalmazására és ötvözésére.

A gyermekre jellemző, hogy:

- alkotásaihoz ragaszkodik, örül az egyénileg és a közösen elkészített kompozícióknak;
- szívesen alkot, szívesen működik együtt téralakításban, építésben;
- rácsodálkozik a környezetében felfedezett tárgyakra, ruhákra, épületekre, szép alkotásokra;
- örömmel beszélget alkotásairól, szívesen megfogalmazza értékítéletét;
- szívesen dolgozik a különböző, érdekes technikákkal;
- gyönyörködni tud saját és mások alkotásában.

12.4. A rajzolás, festés, mintázás és kézimunka megvalósítása a szlovák nemzetiségi nevelésben

A vizuális tevékenységek során a szlovák nyelvű utasítások a gyermekek nyelvi fejlettségi szintjéhez igazodnak. Az ábrázoló-barkácsoló tevékenységek során az utasításokat kísérő mimikával, gesztusokkal, hangsúlyozással és szemléltető eszközökkel biztosítjuk a megértést. A műveltségi területek anyagát színesítjük a hozzá kapcsolódó barkácsoló tevékenységeket ajánlunk számukra, melyek segítik a szókincs rögzítését. Az alkalmazott technikák, eszközök, műveletek során bővül a gyermekek szlovák passzív- és aktív szókinccse.

A témákhoz, aktuális mesékhez-versekhez kapcsolódó szlovák nyelvi szókincs gazdagodását a vizuális-barkácsoló tevékenységek segítik. A rajzoltató mondókákkal segítjük a szlovák nyelvű tartalmak megértését és képi megjelenítését. A gyermekek esztétikai érzékének az igényesen illusztrált szlovák nyelvű mesekönyvek kínálatával segítjük.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Képesek a színeket, eszközöket szlovák nyelven is felismerni, megnevezni.
- Megértik a vizuális tevékenységhez kapcsolódó egyszerűbb utasításokat.

13. MOZGÁS, MOZGÁSOS JÁTÉK

13.1. A tevékenység célja

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve. A gyermekek komplex személyiségfejlesztését, pszichomotorikus készségeiknek fejlődését szolgálja úgy, hogy megmaradjon a gyermekek mozgás iránti érdeklődése és élménnyé váljon számukra a mozgásos tevékenység. Célunk továbbá a gyermek egészséges életmódjának megalapozása, mozgásigényének és mozgásfejlődésének kielégítése. Rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszony alakítása, a mindennapos mozgás megszerettetése, örömeinek átélése. Esztétikai érzék fejlesztése a mozgásformák szépségének átélésével, kivitelezésével.

13.2. Az óvodapedagógus feladata

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében.
- A gyermek szlovák nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység keretében.

13.2.1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, csúszás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol térérzékelés- és mozgásfejlesztő eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismételtesére. A mozgásos tevékenységeket s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez alakítjuk ki.

A gyermekek természetes mozgáskészségeinek kialakulását, fejlődését a hároméves óvodai tanulás során tudjuk biztosítani. Ezek az alapkészségek a következők: a helyváltoztató mozgások a járások, futások, irányváltoztatások, megállások, szökdelések, ugrások és érkezések, csúszások, kúszások, mászások, magas ismétlésszámmal eredményesen fejleszthetők. A stabilitási helyzetváltoztató mozgáskészségek: a lendítések, körzések, hajlítások és nyújtások, tolások és húzások, emelések, testsúlymozgatások és támaszok, gurulások és átfordulások, dőlések és esések, egyensúlyozások, függések és lengések folyamatos fejlesztéséről gondoskodunk. A finommotoros mozgáskészségek: a gurítások, dobások, elkapások, rúgások, labdaátvételek kézzel, lábbal, ütések eszközzel, labdavezetések kézzel, lábbal fejlesztése tudatos munkával formálható, alakítható. A különböző korosztályú gyermekek különböző szinten végzik ezeket a mozgásokat a saját képességüknek megfelelően, ezért fontos az egyéni differenciált segítség minden gyermeknek, hogy fejlődni tudjanak.

Fejlesztjük a gyermekek kondicionális képességét, ezen belül a gyermekek erejét, amelyhez a következő mozgások adnak megfelelő fejlesztési lehetőséget: a szökdelések, távol- és magasugrások helyből és nekifutással, fel- és leugrások szerekre, szerekről. A test általános erejét fejlesztik: a kúszások, csúszások, mászások, nyuszi ugrás, a dobások és minden kéziszergyakorlat sok ismétléssel.

A gyermekek alap állóképességét fejlesztik a hosszabban tartó lassú és közepes iramú futások, minden hosszabb ideig tartó futást tartalmazó játék és hosszabb ideig végzett kúszások, csúszások, mászások. A gyermekek reakciógyorsaságát jól fejlesztik a futógyakorlatok feladattal járásból, futásból, akusztikus jelre irányváltoztatások, megállások, különböző testhelyzetek felvételével.

Formáljuk a gyermekek koordinációs képességeit, ezen belül a téri tájékozódásukat a következő mozgásos feladatokkal: átbújásokkal, minden támaszgyakorlat irányváltoztatással, járások, futások irányváltoztatással, célbadobásokkal, labdagyakorlatokkal. A gyermekek koordinációs képességfejlesztését szolgálja a mozgásérzékelés, vagyis a kinesztetikus képességek fejlesztése, melyet minden kéziszergyakorlat elősegít.

A gyermekek egyensúlyozási képességét keskeny felületen végzett járásokkal, futásokkal, természetes támaszgyakorlatokkal, nyusziugrással, gurulás a test hossz tengelye körül, gurulóátfordulás előre, hátra mozgáselemekkel alakítjuk.

3-4 éves korban

Az óvónő a nagymozgások fejlesztésére helyezze a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg a futásgyakorlatokkal. Játsszanak ugrásgyakorlatokat, dobásgyakorlatokat, labdagyakorlatokat. A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatok gyakorlására is. A talajtorna eleme is jelenjen meg a játékokban. Játsszanak minél több egyensúlyozó játékot. Az óvónő alkalmazzon többféle kéziszert a különböző típusú mozgásos játékokhoz. Késztesse a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Az óvónő rendszerint mutassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

4-5 éves korban

A gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly: futásgyakorlatok, ugrásgyakorlat, szökdelések. A dobásgyakorlatok során próbálgassák a célba dobást, játsszanak labdagyakorlatokat. Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a támaszgyakorlatokat (kúzás, mászás talajon és szeren). A gyerekek játszanak egyensúlyozó játékokat, vízszintes és rézsútós szeren. Az óvónő tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.

5-6-7 éves korban

A gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Hangsúlyt kap ennél a korcsoportnál az észlelés, az alaklítás, formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finom motorika alakítása és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Az óvónő minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kéziszereket, pl. szalagokat, karikákat, kislabdákat. A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek.

Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást. Végezzenek ugrásgyakorlatokat. Szökdeljenek, végezzenek sorozatugrásokat, gyakorolják a magas, és távolugrásokat. Játsszanak dobásgyakorlatokat. Dobjanak célba, játsszanak labdagyakorlatokat. Vezessék a labdát járás, futás közben. Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hosszszögelye körüli gurulást. Egyensúlyozzanak.

13.2.2. A különböző szervezeti formák megteremtése a gyerekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében

Az óvónő a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja. Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak az óvónő heti egy alkalommal szervezte meg, különböző időkerettel. A mindennapi testedzés: a kocogás, a futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozzák meg. (Lásd: Az egészséges életmód alakítása c. fejezetben.)

Az utánzásokon alapuló mozgás anyagát az óvónő gimnasztikai elemekből építse fel (pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatok). A mozgásos tevékenységekhez az óvónő biztosítsa a megfelelő tornaeszközöket, melyeket örömmel, biztonsággal használjanak a gyerekek. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítését.

13.2.3. A mozgás megvalósítása a szlovák nemzetiségi nevelésben:

A mozgásos élmények által kiváltott kommunikáció – mint a gyermekek szükségleteinek, kívánságainak szóbeli megfogalmazása, igen változatos kommunikációs lehetőséget kínál a mozgás, mozgásos játék tevékenységben. A mozgás nagy mértékben hozzájárul a nyelvi fejlesztéshez, mivel támogatja a beszédészlelést és beszédértést. A mozgást irányító szlovák utasításokat szemléltetjük és fokozatosan bővítjük. A nyelvtanulásnál nagy szerepe van az utánzó mozgásoknak, különféle járásgyakorlatoknak. A mozgás, mint szemléltető eszköz segíti az új fogalmak megértését, a szavak rögzítését, a passzív szókincsük gyarapodását. A projekt témákhoz kapcsolódva tervezzük meg a mozgásos játékok tartalmát. A mozgást kísérő mondókák, szövegek, ismétlődő formulák segítségével a nyelvi nevelés természetes módon valósul meg. Szlovák nyelvű utasításokkal játszunk mozgásos játékokat. A mozgásos játékoknál gyakorolják szlovákul a számolást, kiszámolást, a viszonzyszavakat, színeket.

13.3. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban, élvezik és tetszik neki a mozgás szépsége;
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése összerendezett, mozgáskoordinációja kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor, képesek kitartó pontos feladat végzésre, kooperatív játékokra.
- Tudnak összerendezett ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.

- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni, jól koordinált futómozgással.
- Tudnak helyben labdát pattogatni, labdát vezetni, kislabdát távolra és célba eldobni.
- Tudnak csúszni, kúszni, mászni a különböző szereken is, az ugrásokat talajéreskor fékezni.
- Ismerik a természetes hely- helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékokat.
- Ismerik a mozgástevékenység szokás- és szabályrendszerét.
- Alkalmazzák a mozgáshoz használt eszközök helyes fogásait.
- Tudnak labdát vezetni, kislabdát távolra és célba eldobni.
- Képesek kitartó, pontos feladatvégzésre; kooperatív játékokra.
- Szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.

14. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

*„A természet hatalmas, az ember parányi.
Ezért aztán az ember léte attól függ, milyen
Kapcsolatot tud teremteni a természettel.”*

(Dr. Szentgyörgyi Albert)

A külső világ tevékeny megismerése áthatja az óvodai nevelés egész folyamatát. A gyermekek nyitottságára építünk, és ahhoz segítjük hozzá a gyermekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a katolikus kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja.

14.1. A tevékenység célja

- A gyermekek közvetlen, majd tágabb, Isten által teremtetett és az ember által épített, létrehozott környezetének felfedezése.
- A gyermek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, teremtetett, emberi és tárgyi értékek, az egyetemes és nemzeti kultúra iránt.
- Ismerje meg az Isten által teremtetett világot, szülőföldjét és annak helyi hagyományait, szokásait, a családi kultúra értékeit, hogy annak szeretetére, védelmére folyamatosan befogadóvá váljon.
- A környezet felfedezése, kutatógatása, vizsgálódása közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli ismeretének gazdagítása tapasztalatainak rendezése matematikai érdeklődés felkeltése problémahelyzetek felfedezésével és teremtésével.
- Környezettudatos magatartás formálása, felelősségteljes cselekvés és aktivitás mellett.
- A tapasztalatok szóbeli megfogalmazása, véleményalkotás, aktív és passzív szókincs mennyiségi és minőségi gyarapítása, új fogalomrendszer kialakítása.
- Szociális képességek fejlesztése az egymás véleményének, ítéletének meghallgatásával, elfogadásával, továbbá a kooperatív tevékenységek végzése során.

14.2. Az óvodapedagógus feladatai

- 3–6–7 éves korú gyermekek számára, életkoruknak megfelelő környezeti témakörök összeállítása.
- A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése. Elegendő időt, helyet, eszközt biztosítani a gyermekek minél több érzékszervet megmozgató tapasztalatszerzésére, környezetük tevékeny megismerésére.
- A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések és azok feldolgozása során.

14.2.1. 3–6–7 éves korú gyermekek számára, életkoruknak megfelelő környezeti témakörök összeállítása.

3-4 éves korban

A legkisebb gyermekek elsősorban ismerkedjenek meg az óvodával, az ott dolgozó felnőttekkel. Az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedjenek az óvoda közvetlen környezetével. Ismerkedjenek meg az óvoda utcájával, épületeivel, boltokkal, a Kálvária kegyhellyel, az ott élő emberekkel, növényekkel, állatokkal. A gyermekek a közvetlen környezetükben érzékeljék a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát.

Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket. Látogassák meg a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgessenek a család tagjairól. Beszélgessenek a környezetben látható formákról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről. Az óvodapedagógus a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek max. 5-10 perces vadállatokról készült videofelvételt megnézhesse. A legkisebb óvodások vegyenek részt, ismerkedjenek az egyházi és a hagyományőrző jeles hetek programjaival, az óvodai ünnepélyekkel, rendezvényekkel s a művészeti jeles napokkal.

4-5 éves korban

Az óvodapedagógus a 4-5 éves gyermekek tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl az óvoda tágabb környezetében szervezze meg. Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására. A gyermekek az évszakokat bemutató jeltáblákon is nyomon követhetik az évszakok jelenségeit, az időjárás változását.

Megfigyelhetik az évszakok szépségét, színeit, gyönyörködhetnek növényeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvónő segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtást. Látogassanak el az óvodapedagógusokkal (csoporttal) a családokhoz, nézegessenek családi képeket, családfát. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat. Az óvodapedagógus mutassa meg az óvoda környékén még fellelhető régi parasztházakat, régi használati tárgyakat. Látogassanak el közösen a templomba, tájházba, rétesházba.

Séták alkalmával gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait, megismerik a személy- és teherszállító járműveket.

Lehetőséget teremtünk, hogy az óvoda közeli környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat megismerjék. A téli időszakban lehetővé tesszük, hogy a gyermekek 10-15 perces vadállatokról szóló videofelvételeket megtekinthessenek. Foglalkozzanak tárgyak szétválogatásával, sorba rendezésével, egyszerű tulajdonságok alapján. Vegyenek részt hosszúságok és halmazok összemérésében. Ismerjék meg a számok nevét 1-10-ig. Számlálás nélkül ismerjenek fel 0, 1, 2, 3 tárgyat. Az óvodapedagógus teremtsen olyan helyzeteket, hogy a gyerekeknek módjuk legyen az irányokat gyakorolni és használják az alá, fölé, mellé, mögé kifejezéseket.

5-6-7 éves korban

A gyermekek ismerjék meg az óvoda tágabb környezetét. Ismerjenek tágabb környezetükben régi parasztházat. Becsüljék meg a régi használati tárgyakat, ismerjék azok funkcióját. Hívjanak meg, lássanak vendégül az óvodában, helyben működő népi együttest, kórust.

Figyeljék meg az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit. Gondozzanak, csíráztassanak, ültessenek, szaporítsanak növényeket. A gyermekek ismerjenek meg néhány gyógynövényt, mezei virágot, vadon termő ismertebb növényeket. A környezettudatos magatartás formálását - felelősségteljes cselekvés és aktivitás mellett - tevékenységbe ágyazva valósítjuk meg. A mindennapok rendszerébe beépíthetjük a környezettudatos életmód elemeit.

Ezek a következők lehetnek:

- a környezet és a természet változásainak folyamatos követése,
- az óvoda környezetének rendbentartása, a lehullott levelek, ágak felhasználása pl.: díszítésre – fenntartható környezeti kultúra kialakítása,
- csomagoló anyagok, „hulladékok” újra hasznosítása, tárgyak, játékok, ajándékok készítésére,
- energiatakarékosság, vízöblítési, vízfolytatási szokások, levegőztetés, párologtatás, növények ültetése, ápolása,
- szelektív hulladékgyűjtés megalapozása.

14.2.2. A természetvédelemhez, Földünkhöz kapcsolódó jeles napok megünneplése

A katolikus ünnepekhez, jeles napokhoz, helyi szokásokhoz kapcsolódó hagyományok átélése: Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt szervezze meg az állatok napját (október 4.), a víz világnapját (március 22.) és a föld napját (április 22.). A nemzetiségi napról emlékezzenek meg kiállítás rendezésével. (Népi hagyományok, tárgyak stb. gyűjtésével.) A gyermekek végezzenek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal (pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása). A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, a szüleik munkahelyét és a család érdeklődését. A természet kincseit őrző sarokba a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett legyen napszak-bemutató tábla is, amit a gyermekek önállóan kezeljenek. A napszakok megnevezését, a hét napjait ismerjék.

Látogassanak el középületekbe: múzeumokba, templomba, színházba, kiállító termekbe. Menjenek el építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra, pékségbe,

nagyobbak ismerkednek egyházi épületekkel, helyiségekkel, eszközökkel, viselkedési szokásokkal, részt vesznek egyházi ünnepeken. Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről. Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját.

Az óvodapedagógus mutassa be videofelvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját. A gyermekeknek legyen lehetősége – érdeklődésük szerint – többször megnézni az állatokról szóló videofelvételeket. Évszakonként egy alkalommal kirándulás szervezésére kerülhet sor.

Összehasonlításait becsléssel szóban is fejezzék ki és ítélik meg mások igazságát. Foglalkozzanak mennyiségek összemérésével és egységekkel is mérjenek. Minta alapján térbeli és síkbeli alakzatokat másolással hozzanak létre.

Értsék és tudják követni az irányokat. Szerezzenek tapasztalatokat a geometria köréből. Ismerjék fel a geometriai formákat. a gyermekekkel tudatosan gyakoroltatjuk a matematikai kifejezéseket, a tő- és sorszámneveket, a határozatlan számneveket, a halmazok összehasonlítását szín, alak, forma, helyzet, számosság szerint, becsléssel, párosítással, a több, kevesebb, ugyanannyi meghatározásával. A különféle tevékenységek során a gyermekek sajátítsák el a relációs szókincset: a kisebb, nagyobb, ugyanakkora, alacsonyabb, magasabb, ugyanolyan magas, rövidebb, hosszabb, ugyanolyan hosszú, keskenyebb, szélesebb, ugyanolyan széles, egész, fél, feleannyi stb. kifejezéseket. Fedezzék fel, ismerjék meg a sík- és térmértani kifejezéseket: a kört, téglalapot, a négyzetet, a gömböt, a téglatestet, a kockát, a nyitott és zárt vonalakat és a szimmetrikus alakzatokat stb. A gyermekek beszédészlelése és beszédmegértése záloga lesz annak, hogy szókincsükbe minél több matematikai kifejezés bekerüljön.

14.2.3. A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése.

Elegendő időt, helyet, eszközt biztosítani a gyermekek minél több érzékszervet megmozgató tapasztalatszerzésre, környezetük tevékeny megismerésére. A gyerekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében a témától függően mikro csoportban, egyéni fejlesztéssel történik. Az élmény- és tapasztalatszerzések a délelőtti udvari életbe, az élmények feldolgozása pedig a délelőtti csoporttermi játékba integrálódnak. A közvetlen élmény- és tapasztalatszerzések hatékonyságát növeljük azzal, hogy a gyermekeket az élmény helyszínére visszük el és egyenként tudjuk megfigyeltetni a gyermekekkel a lényeges tapasztalni valókat. Az óvónő ne az ismeretek halmozására törekedjen. Mindig a sokféle tevékenység megszervezését, a sokoldalú megfigyelést, a tapasztalatok gondolkodtató megbeszélését tartsa lényegesnek. Az élményeket, tapasztalatokat igyekszünk hatékony, érdekes eszközökkel feldolgozni, amelyek biztosítják a logikai műveleti sorok alkalmazását.

14.2.4. A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések és azok feldolgozása során.

A mikrocsoportos problémafelvetések, élmények, tapasztalatszerzések lehetőséget adnak a gyermek-óvodapedagógus, gyermek-gyermek személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, személyes okfejtő, összefüggéseket kereső beszélgetésére

minden kérdésre meg tud válaszolni. A beszélgetés természetesen akkor lesz fejlesztő erejű, ha az óvodapedagógus kérdésfeltevése verbális megnyilatkozásra ösztönöz. A legsokszínűbb spontán beszélgetések esetében is mindig csak olyan kérdéseket teszünk fel, és olyan válaszokat adunk, amelyek biztonsággal segítik az új ismeretek, fogalmak, fogalomkörök kialakulását, ezek helyes szóbeli megfogalmazását. Arra kell ügyelni, hogy kérdéseink ne tartalmazzanak olyan fogalmakat, amelyek jelentéstartalmával a gyermek nincs tisztában. A feldolgozandó témához egyéni, páros, mikrocsoportos fejlesztő játékokat tervezünk, amelyek az elmélyítést, az egyéni képességek tudatos fejlesztését szolgálják. A megkedvelt fejlesztő játékok bekerülnek a gyermekek szabad játékába. Egy-egy témához kapcsolunk irodalmi, zenei, egyházi, képzőművészeti, népművészeti, iparművészeti vonatkozásokat.

Az egyéni és mikrocsoportos szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérdés, tudakozódás, üzenetközvetítés. A gyermekek között erősödjön a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket, melynek hatására magabiztosabbá válnak a kommunikációs szituációkban.

14.3. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek ismeri a tevékenységhez szükséges viselkedés alapvető szabályait, a köszönési módot, a templomban elvárt viselkedést.
- Ismeri plébánosa nevét; a környezetében lévő templomot, plébániát néhány templomi kellék rendeltetését, az ünneplés, megemlékezés méltó módját, biztonságosan tájékozódik a templomban.
- Mélyül vallási ismerete.
- Fel tudják sorolni az emberi test felépítését, igényesek testük tisztaságára, ruhájuk rendezettségére.
- Megfogalmazza a világ szépségeit, örömét, háláját a kapott világért.
- Különbséget tud tenni az évszakok között, napszakok között.
- Számlálni tud legalább 10-ig, s azokat mennyiség, nagyság, forma, szín szerint rendezni és összehasonlítani; ismeri a tér- és síkbeli formákat.
- Alkalmazni tudja az irányokat és a szófajokhoz társuló igekötőket, névutókat (pl. leül, szék mellett).
- Fontosnak tartja a gyalogos közlekedés szabályait, amelyet igyekszik betartani, betartatni a kisebbekkel.
- Érdeklődő, szívesen beszélget, kérdez a felnőttektől, társaitól egyaránt.
- A beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető módon beszélni.
- Szeretettel beszél azokról a háziállatokról, amelyekhez személyes kapcsolata társul.
- Törekszik azoknak a magatartási formáknak, szokásoknak betartására, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

14.4. A külső világ tevékeny megismerésének megvalósítása a szlovák nemzetiségi nevelésben

Óvodapedagógus feladatai:

- A környezetünk élő és élettelen elemeit megnevezzük, és ismereteiket folyamatosan bővítjük és koncentrikusan mélyítjük.
- A sokszínű eszközökkel történő szemléltetés segíti a hozzájuk kapcsolódó szókincs megértését.
- A témák ismétlődésével és napi rituálék gyakorlásával segítjük a rögzítést.
- Tevékenységeket játékos módon, gyermek közeli módszereket alkalmazva tanulják meg megnevezni környezetük elemeit.
- Az élményközpontúság számunkra elsődleges szempont. A gyermekek kíváncsiságára és érdeklődésére építünk.
- A szlovák nemzetiségi hagyományokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó értékeket közvetítünk a gyermekek felé.
- Az ünnepekhez, jeles napokhoz hozzákapcsoljuk a szlovák tartalmakat.
- A gyermekek megismerik az évszakokat, hónapok, napok neveit, és a napszakoknak megfelelő köszönést.
- Gyakoroljuk az időjárási jelenségek megnevezését.
- Gyakoroljuk a számolási- számlálási tevékenységeket szlovákul.
- Felismerik a téri-, nagyság- és mennyiségi viszonyokat jelző kifejezéseket.
- Az alapszínek megismerése után fokozatosan bővül a megnevezett színek köre.
- Megnevezzük szlovákul a testrészeinket, és a rajtuk viselt ruhadarabokat.
- Megnevezzük a közvetlen környezetünkben lévő növényeket, állatokat, a nagyobbakkal a távoli vidéken élő állatok szlovák megnevezését.
- Gyakoroltatjuk, megismertetjük a zöldségek, gyümölcsök szlovák megnevezését.
- Megismertetjük a szárazföldi, vízi, légközlekedési eszközök szlovák megnevezését.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Ismeri az aktuális témák szókincsét.
- Megérti a szlovák nyelvű közléseket, magyarázatokat.
- Próbálkozik szlovák nyelven válaszolni a feltett kérdésekre.
- Ismeri a szlovák nemzetiségi hagyományok kiemelkedő elemeit.
- Az alapvető számokat, színeket, matematikai relációkat ismerik.
- Tisztelje és becsülje a megismert nemzetiségi szokásokat, hagyományokat és a tárgyi kultúra értékeit.

15. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység.

Örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység. A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel. Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen végezzenek munkajellegű tevékenységet.

15.1. A tevékenység célja

- A személyiségfejlesztés és az életre való felkészítés játékos, tevékeny tapasztalással, munka jellegű tevékenységekkel.
- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek munkához való viszonyulását.
- A munka jellegű tevékenységeket a gyermekek örömként élik meg, természetesen és szívesen végezzék a rájuk bízott feladatokat.
- Szlovák nemzetiségi kultúra átöröklése jellegzetes sári népi munkák, tevékenységek megismerése. Szlovák nyelvi és tájnyelvi szókincsbővítés a munka jellegű tevékenységek végzése közben.

15.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez.
- Tudatos tervezéssel a gyermekek egyéni képességeit, motiváltságát figyelembe véve rendszeres és folyamatos különböző munkajellegű tevékenységek biztosítása, melyek beépülnek az óvodai élet mindennapjaiba.
- A munkajellegű tevékenységek feltételeinek megteremtése, szükséges eszközök biztosítása. Az eszközök helyes, biztonságos használatának megtanítása a balesetmentes tevékenykedéshez.
- Környezettudatos munkavégzés és a rend fenntartása a tevékenykedés során, takarékos anyag- és eszközhasználat.
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a munkajellegű tennivalók elvégzése során.
- Mozgáskoordináció és finommotorika fejlesztése, érzékszervek működésének finomodása munkatevékenységek közben.
- A közösségért végzett munkajellegű tevékenységek jelentőségének meggláttatása, elismerése; a közös munka örömeinek megéreztetése.
- Szlovák nyelvi és tájnyelvi fejlesztés szókincsbővítéssel, munkafajták, munkafolyamatok megnevezésével.

- A felnőttek mintáján keresztül lássák meg, hogy a jó Isten a munkát az ember boldogságára, boldogulására teremtette.
- Becsüljék, tiszteljék a munkát, tudatosodjon bennük, hogy a legegyszerűbb munkának is értéke van.
- Az óvodapedagógusok, dajkák önzetlen munkája által vegyék észre a munka szépségét, hasznosságát, a közös munkatevékenység örömforrás legyen számukra.
- Legyenek hálásak a testi egészségért, a munkához kapott erőért.
- Imáikban kérjenek erőt, segítséget, kitartást a megkezdett munkához.
- Adjanak hálát, köszönetet a jó Istennek tevékenységeik befejeztével.

15.3. A munkajellegű tevékenységek biztosítása

2-3 éves korban

A kicsinyek segítségével végezzék a testápolási, önkiszolgálói-étkezéssel kapcsolatos és az öltözködés során adódó teendőiket. A nap folyamán alakuljon ezeknek a tevékenységeknek a szokásrendszere, fejlődjön önállósodásuk.

A gyermekek az óvónőt figyelve vegyenek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában figyeljék meg a veteményezést, a növények locsolását. Segítsenek a termések, falevelek elszállításában, a veteményezésben, a növények locsolásában, az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

Az óvónő a legkisebb óvodásokat is vonja be az alkalomszerű munkába, ami lehet esetleges, de lehet szabályosan ismétlődő.

A szabályosan ismétlődő mindennapi munka a rend fenntartásáért végzett tevékenységek (pl. a játékok elrakása, mosása, tisztítása, a terem díszítésében segítségnyújtás). Ennek alapja a következetesség.

4-5 éves korban

Önállósodjanak testápolási, öltözködési, étkezési szokásaikban, ha szükséges, bátran kérjenek segítséget, akár egymástól is. Vegyék észre, ha társuk segítségre szorul, és szívesen, örömmel támogassák egymást. A gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.) Érezzék a naposság fontosságát, tudják a napos-választás módját. Szeressék a naposságot. Az óvónő és a dajka közös megállapodás alapján gondolja végig a naposi munkát és alakítsa ki a gyermekek összehangolt cselekvésláncát.

Alkalomszerű ismétlődő munka a játékok helyre rakása, a csoportszoba átrendezése, a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése. Ezeket a munkákat a gyermekek együtt végezzék a felnőttek átgondolt, konstruktív vezetésével.

Az óvónő tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit (pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok előkészítése stb.). Az óvónő tervezze meg – a lehetőségeknek megfelelően – a gyermekek növény és állatgondozását. A gyermekek működjenek közre az élősarok gondozásában, a szobanövények átültetésében, a virágoskert, veteményeskert

megmunkálásában és ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában (fű gondozása, avar gyűjtése, öntözés).

Érezzék munkájuk fontosságát, legyen cselekvés vágyuk. Az óvónő segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége gondozni a madarakat, irányításával készítsék el a kisállatok, madarak étkeit.

5-6-7 éves korban

Testápolási, étkezési, öltözködési szokásaikban önállóak, ritkán kérnek segítséget. Bátran fordulnak egymás fele is, ha egyedül nem boldogulnak, és észreveszik, ha társuk szükségét érzi, szeretettel ajánlják fel segítségüket.

Az óvodások önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után szokásrendnek megfelelően mindent a helyére tesznek. Felsöprik a morzsákat, feltörölik az asztal környékét.

Az alkalmoszerű munkákat a gyermekek önálló vállalkozás alapján végezzék, soha ne alkalmazzon az óvónő kényszerítő eljárásokat. A gyakori dicséret, elismerés hatásával érje el, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a munkában. Végezzenek önállóan környezetszépítő munkát, játékok tisztítását, mosását, szárítását, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését.

Az óvónő úgy alakítsa a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék és végezzék a felnőttekkel. Végezzenek környezetvédelmi feladatokat.

15.4. A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- Saját személyükkel kapcsolatos higiénés, táplálkozási, öltözködési teendőikben teljesen önállóak.
- A gyermekek szeretnek közösén tevékenykedni.
- Örömmel, felelősségtudattal teljesítik feladataikat.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen közreműködnek a növények- és állatok gondozásában.
- Önzetlenül segítenek a kisebbeknek.
- Felelősségteljesen végzik a rájuk bízott feladatokat.
- Örülnek a saját és mások sikereinek.
- Szeretettel készítenek meglepetéseket a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak és az óvodát segítő iskoláknak, felnőtteknek.
- Tudatosan figyelnek környezetük rendjére, megóvására, takarékos eszközhasználatra tevékenységeik során.

15.5. A szlovák nemzetiségi nevelés megvalósítása a munka jellegű tevékenységekben

Munka jellegű tevékenységek: az önkiszolgálás területén az étkezésnél, öltözködésnél, testápolásnál, valamint a közösségi munka ideje alatt (naposság, teremrendezés) szlovák nyelvű

és sári tájnyelvi utasításokkal, mondatokkal gyakorlati helyzetekben is elsajátítható néhány hasznos nyelvi fordulat.

A közösségért végzett, illetve az önkiszolgáló tevékenységeknél az eszközök és tárgyak megnevezésével szókincsbővítésre van lehetőség. A munkatevékenységek folyamán lehetőség nyílik az udvariassági formulák gyakorlására. A teremrendezés során megismerkedhetnek a sári népi jellegű dekorációkkal, segíthetnek azok elhelyezésében; alkalmanként maguk is készíthetnek díszítő elemeket. A munkavégzés során szlovák dalokat, mondókát, rigmusok és rituális szokások segítik a gyermekeket a munkafolyamatban.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Megérti a munka jellegű tevékenységekkel kapcsolatos szlovák nyelvű közléseket, magyarázatokat. Éneklik a munka folyamatait kísérő rituális dalokat. Meg tudnak nevezni néhány munkafajtát, munkafolyamatot szlovák nyelven. Használják az udvariassági formulák kifejezéseit szlovák nyelven is.

16. A GYEREKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE, MÉRÉSE, ÉRTÉKELÉSE

Programunk célja, hogy a gyermekeknek olyan egyéni fejlesztési rendszert biztosítson, amely minden gyermeknek a fejlődését félévenként nyomon követi, majd az eredmények függvényében a gyermekeknek egyéni fejlesztési tervet készít, és biztosítja a program napirendjében a fejlesztési lehetőségek időkereteit. Továbbá célja, hogy minden szülőnek részletes tájékoztatást adjon félévenként a gyermeke fejlődéséről és a fejlesztés eredményeiről a nevelőpartneri viszony erősítése érdekében.

A nevelőtestület feladatai:

- A gyermekek egyéni fejlődésének és fejlesztésének folyamatszabályozása szerint: a nyomon követéshez szükséges dokumentumok előkészítése, a gyermekek megfigyelésének elindítása, fejlettségi mutatóinak folyamatos rögzítése, valamint a gyermek egyéni fejlesztési tervének elkészítése, a fejlesztés beindítása, elvégzése és annak értékelése;
- A szülők korrekt, empatikus tájékoztatása gyermeke megfigyeléseiről és a fejlesztések tapasztalatairól;

A gyermekek egyéni fejlődésének és fejlesztésének folyamatszabályozása szerint a tennivalók értelmezése.

A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentációkat a csoportokba felvett gyermekeknek személyre szólóan el kell készíteni egy dossziében. Az **anamnézist** a családlátogatáson a szülővel értelmezik, hogy bizonyos kérdések megválaszolására miért van szükség a gyermekek fejlesztéséhez. Ez az eljárás kiválóan elindítja azt a felelősségteljes közös munkát, amely a gyermek folyamatos, tudatos, magas színvonalú egyéni fejlesztéséről szól. A gyermek befogadása, beszoktatása nem addig tart, ameddig sír, hanem addig, míg megismerkedik az óvodai élet szokásaival, teendőivel, és az ott dolgozó felnőttekkel.

Feljegyzést készítünk a befogadási időszakról, és rögzítjük megfigyelés alapján a **fejlődési mutatókat** (mozgás-, érzelmi, szociális, értelmi, beszédfejlődési). Ennek függvényében kijelölhetjük a fejlesztendő területeket. A fejlesztés május végéig tart.

A megfigyeléseket a gyermek óvodába lépésétől kezdve elindítjuk, hogy a **mérési-értékelési rendszer** segítségével nyomon követhetővé váljon a hároméves vagy négyéves óvodai fejlesztés egyéni jellemzőinek megismerése, azaz a gyermek fejlődési íve. Ezért év elején a gyermekek óvodába érkezésének időszakában elvégezzük az első diagnosztikát, és a kiscsoport végén is rögzítjük ismét a gyermekek fejlődési jellemzőit.

A **4-5 éves korú gyermekek** fejlődési mutatóit *szeptember első hónapjában* egyénenként megfigyeljük, és a már rögzített első mutatókhoz viszonyítva megállapítjuk, hol vannak nagyobb léptékű fejlődések, amit diagnosztizálni szükséges. A kapott adatok függvényében jelölünk ki fejlesztendő területeket, és azt igyekszünk megvalósítani és értékelni. A második félévi fejlődési mutatókat is az előzőhöz viszonyítva értékeljük.

Az értékelés során fejlődést, visszaesést vagy stagnálás tapasztalhatunk. Probléma esetén különböző fejlesztő játékok segítségével befolyásoljuk, stimuláljuk, fejlesztjük az érintett részterületeket. Az értékeléseket *május közepéig* elvégezzük, és rögzítjük a dokumentumban. A tevékenységek eredményességének megfigyelése és a fejlesztés adminisztrálása *május végéig* megtörténik, hogy a szülőkkel mindazt egyéni beszélgetés keretében meg tudjuk beszélni.

Az **5-6-7 éves gyermekek** fejlődésének diagnosztizálását az első félévben ugyanúgy elvégezzük, mint a 4-5- évesek esetében, viszont a tanköteles korú gyermekek egyéni fejlesztését és a tevékenységek diagnosztikáját, **kimeneti mérést** a nevelési év végén összegezzük. A visszamaradó gyermekeknek ez az év folytatódik ugyanúgy, mint a 4-5- éves gyermekeknek, s majd a következő évben záródnak számukra az egyéni fejlesztések.

A **gyermekek egyéni dokumentumaiban**, amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, **megtalálhatók a szakértői bizottság vizsgálati megállapításai** és a fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatai, amelyet a fejlesztési tervben figyelembe veszünk, és rögzítjük a gyermek egyéni fejlesztéseit. Ehhez fűzzük a további szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait is, és konzultálunk a gyermeket fejlesztő szakemberrel, melyet szintén feljegyzünk a fejlesztési tervben. A szülőket egy évben kétszer tájékoztatjuk.

17. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSÉT, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSÉT BIZTOSÍTÓ NEVELÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK.

Inkluzív pedagógia – integráció, a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Integráció jelentése: Az integráció a speciális nevelési szükségletű gyermekek, fiatalok beilleszkedését jelenti a többségi nevelési–oktatási intézményt látogató gyermekek közé úgy, hogy az esélyegyenlőség megvalósuljon, és mindenki számára nyitottá, elérhetővé váljon a nevelési-oktatási intézmény.

Inklúzió jelentése: A befogadás nem egymás mellett élést jelent, hanem szerves odatartozásból adódó komfortélményt. A cél tehát az, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek a lakóhelyéhez közeli, a feladatra megfelelően felkészült többségi nevelő-oktató intézmény szolgáltatását tudja igénybe venni.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:
 - sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló (SNI)
 - beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló (BTMN)
 - kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
 - az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátása
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

(2011. évi CXCV. tv. 4. § 13.)

Célunk:

A gyermek harmonikus személyiségfejlődését, az eredményeit, erőit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó, bizalmon alapuló környezetben nevelkedjen. Beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, HH gyermek figyelemmel kísérése.

Feladataink:

- Az egyénre jellemző pozitív tulajdonságokra építve a személyiség komplex fejlesztése.
- Az alkalmazkodó képességük, önállóságuk, együttműködésük fejlesztése.
- Egyénre szabott fejlesztő programok készítése.
- A gyermekek egyenetlen fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált tevékenykedés, esetenként felzárkóztatás és tehetséggondozás együttes alkalmazása.
- A szülő-pedagógus partneri viszony kiépítése érdekében a szülők felkészítése, segítése.

17.1. A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és ellátása (SNI)

„sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd, (2011. évi CXCV. tv. 4. §. 25.)

Alapító okiratunk szerint a **sajátos nevelési igényű gyermekek** közül a szakértői bizottság véleménye alapján integrálható **beszéd fogyatékos** (nyelvi és beszédzavarokkal küzdő) *enyhe értelmi fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzdő*, és egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek ellátását vállaljuk. A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti. Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítjuk mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

A differenciálás értelmezésünk szerint azt jelenti, hogy mindenki a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább tudjon kibontakozni, fejlődni. Az integrációnkat az inkluzív pedagógiai gyakorlat azon részeként valósítjuk meg, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő egyének elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti. A gyerekeket arra neveljük, hogy fogadják el, tolerálják a kiemelt figyelmet igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes legyen számukra.

Célunk:

- a sajátos nevelési igényű gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának, együttműködésének fejlesztése, integrált óvodai csoportok keretén belül;
- hátrányok csökkentése;
- a gyermekben rejlő tanulási potenciálok kihasználásával a problémamegoldó képességre nevelés;
- a lassabban fejlődő részképesség funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztése, a gyermekek életminőségének javítása.

Feladataink:

- befogadó szülői környezet kialakítása;
- a napi életritmusba a segítő, speciális tevékenységek beépítése, melyek a gyermek felzárkóztatását segítik elő;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek képességeket és készségeket befolyásoló pszichikus funkcióinak fejlesztése szakemberek segítségével;
- speciális módszerek, terápiás eljárások, technikák szakszerű megválasztása és azok alkalmazásával a kognitív képességek fejlesztése;

- differenciált, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással képességfejlesztés, a hiányosan működő képességek kialakítása, fejlesztése, esetleg korrekciója valamennyi területen;
- a gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési terv, egyénre szabott fejlesztőprogram készítése szakvélemény alapján, szakember segítségével;
- a fejlesztésben közreműködő pedagógusnak félévente legalább egy alkalommal rögzíteni kell a fejlesztés eredményét;
- interperszonális kapcsolatok alakítása;
- olyan modell nyújtása, amely pozitív irányba befolyásolja a gyermek fejlődését;
- mindezekkel a harmonikus személyiségfejlődés elősegítése.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek fejlesztésének elvei, feladatai

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképességzavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket. Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel
- A gyermekek képessé váljanak a csoportban való alkalmazkodásra
- Képességek fejlődése egyéni ütemben
- Javul a gyermekek életminősége, a gyermekek társadalmi beilleszkedése
- Csökkennek a fogyatékból adódó hátrányok, természetessé válik a gyermekek közötti különbség elfogadása

A beszéd-fogyatékos (nyelvfejlődési és beszédzavar) gyermek fejlesztésének elvei, feladatai

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik. Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg. Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi-, érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

17.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTMN) fejlődésének segítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A gyermek mindennapi élete a csoportban zajlik. Egyéni szükségletivel az illetékes óvodapedagógusok és a nevelést segítő alkalmazottak egyaránt tisztában vannak.

Az óvodapedagógusok törekvése, hogy minél aktívabban és hatékonyabban tudjon az óvodai tevékenységekbe bekapcsolódni, azok által fejlődni. Segítik az önkiszolgálás, a kapcsolatok kiépítése és a tanulási jellemzők területén való előre lépésben. A gyermek óvodai élete emellett kiegészül egyéni, vagy mikrocsoportos fejlesztő foglalkozásokkal, melyek a megfelelő pedagógiai szakszolgálat szakértői véleménye alapján kerülnek megszervezésre az óvodai életritmus, az életkori jellemzők és a fejlődési sajátosságok figyelembe vételével. A szakértői vélemény biztosít külön ellátásra való jogosultságot. A diagnózis mellett meghatározza a szükséges szakemberfeltételt, gyakoriságot és a fejlesztendő területeket. A gyermek csak a foglalkozás idejére hagyja el megszokott csoportját. Az integráció megvalósulása és a kiegészítő foglalkozások egymást támogatják, hatásuk örökös körforgásban, kölcsönhatásban jelentkezik. Együttesen hivatottak elérni a fejlődés serkentését, stabilizálását és optimalizálását.

Feladataink:

- Különös odafigyelés, kapcsolattartás az érintett családokkal.
- Javaslattétel a szükséges fejlesztésre, szakemberek bevonásával. Kapcsolattartás a szakemberekkel.
- Nevelési feladat fontos részeként a dokumentációkban (nevelési terv, fejlesztési terv, egyéni fejlődést nyomon követő lapok) tükröződjön a gyermekekre való odafigyelés, fejlesztés, segítés, egyéni differenciált bánásmód, felzárkóztatás.
- A gyermek szocializációjának elősegítése, erősítése a csoportban.
- Iskolaválasztásnál segítségadás a családnak.
- A pedagógus továbbképzési lehetőségek kihasználása.

17.3. Kiemelten tehetséges gyermek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség. A tehetségfejlesztés módjai közül óvodánkban elsősorban a gazdagítás–dúsítás módszerét alkalmazzuk. A tehetségígéretes gyerekek társaikkal együtt vesznek részt a különböző tevékenységekben, azonban a nap bizonyos idejében az óvodapedagógusok által differenciált „gondozásban” részesülnek. Minden esetben felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy tehetség ígéretes gyermekeiket milyen óvodán kívüli tehetséggondozó intézményekben célszerű az óvodai nevelési időn túl is fejleszteni.

A tehetséges gyermek jellemzői:

- Érdeklődő, kritikus, gyorsan tanul, elvont dolgok iránt érdeklődik, elmélyült, egyenlőtlen fejlődés jellemzi, energikus stb.
- Átlag feletti általános képességű (pl. jó memória, fejlett anyanyelvi képesség stb.).
- Átlagot meghaladó speciális képességek (nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális).
- Kreatív (pl. eredetiség, rugalmasság, probléma iránti érzékenység).
- Feladat iránti elkötelezettség (pl. érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás), azaz hajtóerő, motiváció.

Feladataink:

- A tehetségterület azonosítása, felismerése, rögzítése a fejlődési naplóban.
- Segíteni, hogy felszínre kerüljenek a gyermekek adottságai, képességei.
- A tehetséges gyermek erős oldalának, differenciált feladatokkal, játékokkal történő fejlesztése.
- Az elfogadó légkör, tág cselekvési szabadság, gazdag tapasztalások biztosítása (párhuzamos tevékenységek, rugalmas napirend, szabad játék).
- Komplexitás, az egész személyiség fejlesztése.
- Folyamatos bátorítás, ösztönzés, motiváció.
- A fejlődés folyamatos nyomon követése – a fejlesztés mindig a gyermek egyéni tempójához, fejlettségi szintjéhez igazodva történik.

17.4. Különleges bánásmódot igénylő csoportok

A **nemzetiséghez** tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a nevelésen alapuló integráció lehetőségét. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: **migráns**) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Célunk:

- A gyermekek a beilleszkedésük során érzik, hogy a különbözöséget elfogadjuk, tiszteletben tartjuk, ezzel megalapozzuk érzelmi kötődésüket az óvodához, segítjük társas kapcsolataik eredményes alakulását.
- Pozitív érzelmi viszony kialakítása a gyermekekben, családokban, munkatársakban a nemzetiség kultúrája iránt.

Feladataink:

- A családi nevelés jellemzőinek megismerése, pozitív, közösségi életet erősítő szokások beépítése az óvodai életbe.
- Nyelvi képesség, kommunikáció fejlesztése.
- Nemzetiségi és magyar gyermekek megismertetése egymás hagyományaival, szokásaival, azok tiszteletben tartására nevelés (erkölcsi, kulturális értékek).
- Az anyanemzet kultúrájából merített dalokkal, mesékkel, versekkel, mondókákkal, játékokkal megismertetjük a gyermekeket.

17.5. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az előző három pontban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll, vagy nevelésbe vett gyermek. A hátrányos helyzetű gyermekek iskolai beilleszkedésének és sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatás. A sikeres iskolakezdéshez nélkülözhetetlen alapvető készségek megfelelő fejlesztésének színtere az óvoda, ahol – az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül, játékos eszközökkel és módszerekkel hatékonyan tudunk fejleszteni. A hátrányos helyzetű családok gyermekei kognitív fejlődésükben öt éves korukra lényegesen elmaradnak a kedvezőbb körülmények között élő társaiknál. Tudatos óvodapedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy ezeket a hátrányokat óvodai nevelésünk során csökkenteni tudjuk. Kiemelt jelentősége van a szülőkkel történő együttműködésnek, mely a kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg. Gyermekeink szocio-kulturális háttere kiegyensúlyozott és jó képet mutat. Munkánk tervezésénél azonban figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg egyszülős, vagy nevelő szülők által nevelt családokét.

Felelősségünk különösen nagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében és fejlesztésében. A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz. Feladatunk az óvoda világát nehezen elfogadó, illetve együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre készítő - kapcsolattartás.

Feladataink:

- Veszélyeztetettség, hátrányos helyzet időben történő felismerése, megelőzése és megszüntetése.
- Együttműködés a szociális segítő munkatárssal az óvodában.
- Gyermekvédelmi felelős és szociális segítő munkatárs esetmegbeszélései szükség esetén.
- Kapcsolattartás az észlelő- és jelzőrendszerrel, a jelzés megtételének támogatása.
- A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.
- Esetmegbeszélés, belső képzés, érzékenyítő foglalkozás, részvétel nevelőtestületi értekezleteken.
- A szociális hátrányok enyhítését segítő pályázatok figyelése, részvétel a pályázatokon.

17.6. Az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermekek ellátása

A cukorbetegség, vagy más néven diabétesz, egy anyagcserezavar, amelyben a szénhidrátok hasznosítása szenved zavart.

• **1-es típusú diabétesz:** ebben az esetben a hasnyálmirigy nem termel inzulint, így külsőleg kell bevinni a szervezetbe. Az 1-es típusú diabétesz általában genetikai okokra vezethető vissza.

Gyermekekori diabétesz tünetei:

A gyermekekori diabétesz tünetei is hasonlóak a felnőttkorban jelentkezőhöz, általában a tünetek specifikussága miatt könnyen felismerhető a diabétesz.

Cukorbetegség fő tünetei:

- szomjúság érzet
- fokozott vizeletürítés
- nehéz sebgyógyulás
- fogyás, ennek ellenére nagy étvágy, állandó éhségérzet
- acetonos lehelet

Gyermekekori diabétesz kezelése

A gyermekekori cukorbetegség terápiája nagyban függ a diabétesz típusától. Az 1-es típusú diabétesz esetén a gyermek kezelőorvosa által meghatározott inzulinterápiára van szükség.

A gyermekekori cukorbetegség kezelésében három pillért állapítunk meg:

1. inzulinterápia
2. étrendi kezelés
3. helyes életmód

- A kezelés módját mindig diabetológus szakorvos állapítja meg, ami függ a diabétesz típusától, a gyermek vércukorszintjétől is.
- 1-es típusú cukorbetegség esetén elengedhetetlen az **inzulinterápia**, mert ebben az esetben a páciens hasnyálmirigye nem termel inzulint, így azt külső forrásból kell bevinni az erre kialakított inzulinadagoló pen segítségével, vagy inzulinpumpával (a kezelőorvos által előírt).
- Az injekciót általában a hasi zsírszövetbe érdemes adni.

- 1-es típusú cukorbetegség kezelésének szervez része az **diéta**, azaz a táplálkozási szokások megváltoztatása, a natív cukormentes étrend, illetve számolnia kell az inzulinadaghoz kimért napi szénhidrát mennyiségét.
- Az 1-es típusú diabéteszes gyermekek kezelésében a rendszeres vércukor ellenőrzés, étkezések előtt és azokat követően is érdemes ellenőrizni a vér cukorkoncentrációját.

Helyes étrend:

- Kerülni kell a hozzáadott cukrot tartalmazó ételeket.
- Törekedni kell a napjában többszöri zöldség és gyümölcs fogyasztására.
- A teljes kiőrlésű gabonák fogyasztása a fehér lisztből készületekkel szemben.
- Figyelní kell az elegendő folyadék elfogyasztására.

A diabétesz során jelentkező kellemetlen (rosszullét) állapotok, annak kezelése:

Hipoglikémia (vércukorszint leesés):

- a túl sok inzulin, vagy kevés szénhidrát hatására, - a sokáig tartó testmozgás miatt alakulhat ki.

Az 1-es típusú cukorbetegéknél nagyobb eséllyel lép fel hipoglikémia, ami kezeletlenül akár igen veszélyessé is válhat. Ilyen rosszullét több okból alakulhat ki.

- Ha a gyermek az inzulin beadása után nem étkezett,
- A gyermek későn étkezett,
- Túl sok inzulint kapott kimerítő testmozgás után,
- Rossz helyre, pl. izomba kapta az inzulint, ahonnan gyorsabban szívódik az fel.

Bizonyos gyógyszert (sulfanilurea) kapó gyermekeknél a Glukagon beadása tilos. Helyes inzulinadagokkal és étkezéssel a veszély lecsökkenthető.

Hipoglikémia tüneteit:

- rosszullét,
- heves szívdobogás,
- szédülés,
- remegés,
- sápadtság,
- izzadás,
- látászavar,
- beszédzavar,
- gyengeség,
- éhségérzet,
- hányinger, hányás

Hipoglikémia esetén az eljárásrend:

A hipoglikémia azonnali kezelést igényel, mert a cukorbeteg gyermek rosszul lehet.

Rosszullét esetén szőlőcukrot, esetleg glükóztáblétát kell a gyermeknek beadni, majd meg kell etetni vele egy kekszet.

Cél: Minél gyorsabban történjen meg a vércukorszint emelés, ugyanis, ha nem javul, akkor eszméletvesztés, rángógörcs is felléphet.

Előfordul, hogy **hirtelen alakul ki a tudatzavar**. Ilyenkor, ha még eszméleténél van a gyermek, és nyelni tud, nekünk kell megetetni, vagy feloldva megitatni a szőlőcukrot a beteggel. A szőlőcukor már a szájból elkezd felszívódni. Ezt követően kekszet vagy rostos levet, illetve tejet itathatunk, hogy az ezekben található összetett szénhidrátok lassabban, de emeljék a vércukorszintet. Az **eszméletlen gyermeknek biztosítani kell** mielőbbi szabad légutat. Stabil oldalfektetésbe vagy, az oldalára vagy a hasára kell fektetni, hogy az esetleges légúti akadály (pl. nyál) könnyen tudjon távozni, pl. kifolyni a szájüregből. Az eszméletlen vagy görcsölő gyermeknek a nála levő Glukagon injekciót kell beadni, ha azt kaphatja (a szülő felelős ennek biztosításáról, ha a gyermek kaphatja). A fecskendőben elő van készítve az oldószer, mellette van a hatóanyagot tartalmazó porampulla.

Ennek a műanyag kupakját kell lepattintani, majd az oldószert a gumidugót átszúrva hozzáfecskendezni. Ilyenkor a por feloldódik. Ekkor vissza kell szívni az oldatot a fecskendőbe. Azt légteleníteni kell úgy, hogy a tűt felfelé tartva kinyomjuk belőle a levegőt, majd a test bármelyik izmába szúrva beadjuk a betegnek. Az injekció után a tudat elkezd kitisztulni.

Amikor már nyelésre képes a gyermek, szájon át adunk neki cukrot a fentiek szerint. Ebben az esetben mindig értesítjük a mentőket a kórházba szállításhoz.

A hiperglikémia (tartósan magas vércukorszint)

Egyes esetekben a hipoglikémia ellentéte is előfordulhat, amit **hiperglikémiának** nevezünk. Ebben az esetben a gyermek vércukorszintje tartósan magas lesz, ez főleg 1-es típusú diabéteszben fordul elő, inzulin hiányában. **Ennek veszélye:** A ketoacidózis kialakulásával, amely azt jelenti, hogy a szervezet a zsíradék raktárak bontásából próbálja fedezni a szükséges energiát, toxikus hatású ketontestek keletkeznek. A ketoacidózis fő tünete az acetonos lehelet, de jellemző ezek mellett a hányinger, hasfájás, szapora, mély légzés is. A hiperglikémia azonnali ellátást igényel, kezelése kórházakban történik. Ez a folyamat nem egyik pillanatról a másikra következik be, tehát, ha az elején beavatkozunk, a beteg nem kerül súlyos állapotba. Megelőzése a normális inzulin-cukor bevitelével lehetséges. A cukorbeteg gyermeknek minden esetben be kell adni az inzulint és be kell tartani az előírt diétát. Lázas megbetegedés idején a gyermek igyon bőségesen, kerülni kell a zsírok fogyasztását, de a normális szénhidrátbevitelt biztosítani kell. Az inzulin beadása elengedhetetlen. A szénhidrátbevitel ilyenkor pl. gyümölcslevek formájában is történhet. Ha a hányás kialakul, és a szájon át való folyadékbevitel nem oldható meg, mentőt kell hívni és kórházi kezelés szükséges, ahol infúzió segítségével tartják fenn a szervezet egyensúlyi állapotát.

18. GYERMEKVÉDELEM, SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SZOLGÁLÓ TEVÉKENYSÉGEINK

A tevékenység célja: a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése, a gyermekek családban történő nevelésének elősegítése, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése, az esélyegyenlőség érvényesítése, a szociális hátrányok enyhítése. Az óvodai nevelés során a pedagógus feladata pedagógiai eszközökkel feltárni és lehetőség szerint megszüntetni a gyermek fejlődését veszélyeztető okokat, a szociális hátrányok enyhítése érdekében a gyermek fejlődését és családi hátterét

figyelemmel kísérni, az esélyegyenlőséget biztosítani. Amennyiben ettől kellő eredmény nem várható, a gyermekjóléti szolgálat nyújthat segítséget, majd szükség esetén hatósági intézkedést kell kezdeményezni.

Általános feladataink

Elősegítjük a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását. Biztosítjuk a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot teszünk. Az új óvodások befogadását elősegítjük, beilleszkedésüket az adott csoportba a lehető legzökkenőmentesebbé tesszük (anyás befogadás). A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerjük. A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat igyekszünk felismerni, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérjük. A felzárkóztatást megszervezzük.

A tehetséggondozást megvalósítjuk, illetve elősegítjük. Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolítását szorgalmazzuk, a szűrést szükség esetén soron kívül javasoljuk. A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérjük, szükség esetén az óvodavezető felé jelezzük a hiányzást. A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutási javaslattal élünk. Minden rendelkezésre álló eszközzel segítjük a gyermek családban történő felnevelését. A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítását megszervezzük, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegítjük. Jó kapcsolatot építünk ki a helyi egyházi és gyermekvédelmi rendszerében érintett szerveivel, személyeivel. A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztését megvalósítjuk.

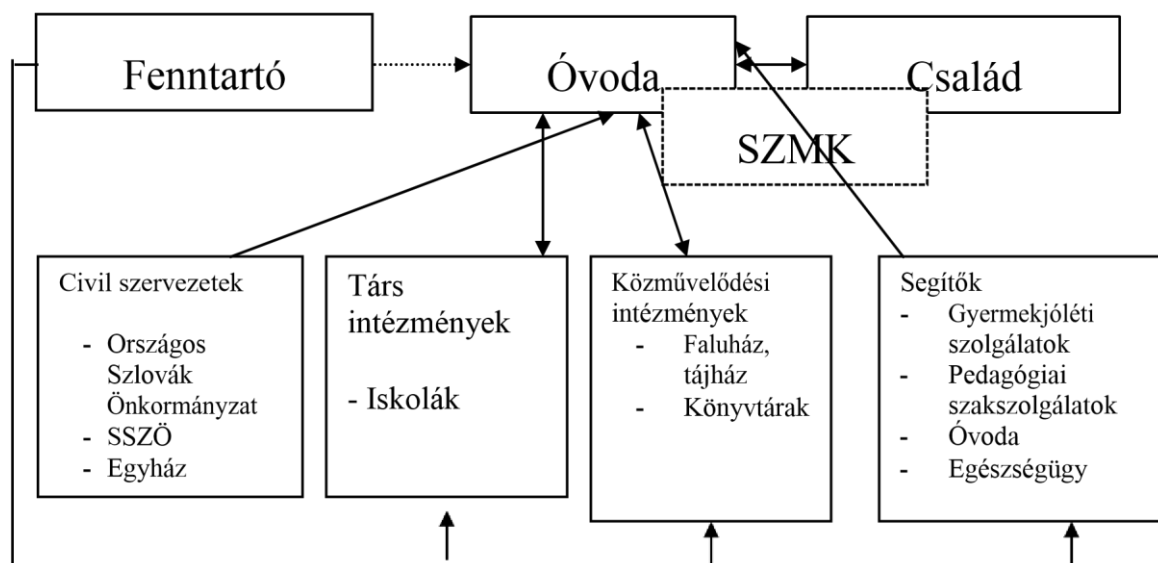
Speciális gyermekvédelmi feladatok

A gyermekvédelmi felelősök elkészítik az új nyilvántartó lapokat, illetve folyamatosan vezetik a már meglévőket. Az intézményvezető a törvényi előírások alapján állapítja meg az étkezési térítési kedvezményt. Kapcsolatban állunk a karitászcsoportokkal, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatokkal és a gyámügyi hatóságokkal. A gyermekjóléti szolgálatok által szervezett esetmegbeszéléseken aktívan részt veszünk, konzultálunk az egyes esetekről, amennyiben az óvodánkba járó gyermek érintett.

Pedagógiai feladatok

A csoportos óvodapedagógusok a családlátogatások során felmérik a családi körülményeket, a gyermekvédelem szempontjából nyilvántartandó eseteket – különös tekintettel az újonnan óvodába kerülő gyermekek körében, illetve azok körében, akik eddig nem a mi intézményünkbe jártak. A szerzett tapasztalatok alapján, illetve az óvodai évek alatt kialakuló új helyzet (válás, krízishelyzet...) alapján jeleznek a gyermekvédelmi felelősnek. Feltérképezzük a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket, családokat a családlátogatások, illetve egyéni beszélgetések alapján. Figyelemmel kísérjük a család szerkezetében történt változásokat, a lelkileg sérült gyermekek krízisen való átsegítését, súlyosabb esetben a plébánossal, pszichológussal, illetve a Gyermekjóléti Szolgálattal konzultálunk.

19. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

19.1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A szülő tud legtöbbször a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, ugyanakkor az óvónő rendelkezik olyan szaktudással és olyan korosztályi tapasztalattal, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. A korrekt, bizalom alapuló partneri együttműködésünk elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése és az evangelizáció érdekében. Jól működő együttnevelésről csak akkor beszélhetünk, ha a szülők nevelési elképzeléseit tiszteletben tartjuk, ezért a kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás legmegfelelőbb módját családonként keressük meg. Jellemzője ennek a megértő, bizalmat közvetítő magatartás. A családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

Körültekintően szervezzük meg és szabályozzuk a szülőkkel közösen elfogadott együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit, a gyermekek tehetséggondozásának jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítik az óvoda vallásos, érzelmi, szociális, nemzetiségi nevelését, hogy az óvoda a választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

Kapcsolattartási és együttműködési formáink:

- **Családlátogatás** még az óvodába kerülés előtt vagy a befogadás időszakában nagyon hasznos lehet, mert a gyermek szociokulturális környezete sok információt nyújthat az óvodapedagógusnak a gyermek megismeréséhez. Ezen a családlátogatáson az óvodapedagógus megismerheti a család által preferált nevelési elveket.
- **Fokozatos, folyamatos befogadás** kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, az óvodapedagógusok, dajkák személyiségét és a környezet légkörét, amelyben a gyermekek élnek. Az óvodai szakemberek megismerhetik az anya és a gyermek kapcsolatát, kommunikációjukat, viselkedési és reakció jellemzőjüket.

- **A napi kapcsolattartás:** A napi kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi **lényeges** eseményekről. Ezek rövid, tömör beszélgetések legyenek, mert a pedagógusnak közben a gyermekek játékára, tevékenységére, szükségleteinek kielégítésére is figyelni kell. Internetes kapcsolat, elektronikus levelezés.
- **Szülői értekezletet** az óvodapedagógusok félévente egy alkalommal tartanak, ahol a csoport általános feladatait, a félévi nevelési és fejlesztési terveket, egyházi, népi jeles napokat, rendezvényeket ismertetik a szülőknek.
- **Egyéni beszélgetések:** a szülőt tájékoztatják az óvodapedagógusok a félévenkénti beszélgetések során a gyermekek fejlődéséről, a **Fejlődési lap** segítségével.
- **A szülői szervezeti értekezleteket** szintén félévente az óvodavezető tartja, melynek során egyrészt ismerteti a szülőkkel az adott nevelési évre szóló terveket, programokat, eseményeket, másrészt az adott nevelési év eredményeit.
- **Nyílt napot** szervezünk évente egy alkalommal az óvodánk iránt érdeklődő szülők számára, melynek során a szülők előadás keretében és az óvoda megtekintésével tájékozódhatnak nevelési rendszerünkről. Ezeken az alkalmakon az óvodai csoportokban zajló nevelés gyakorlati folyamatába – óvodásaink védelme érdekében – nem tekintünk be.
- **A szülőkkel közösen szervezett rendezvények, ünnepek,** kiállítások mind azt szolgálják, hogy igazi közösséggé tudjon válni óvodánk a szülőkkel együtt, és a közös élmények gazdagítsák a gyermekek, szülők, pedagógusok mindennapi munkáját.
- Szülői igény- és elégedettségi vizsgálatok szükség esetén.

19.2. Az óvoda és a fenntartó kapcsolata

Korrekt, napi kapcsolatot ápolunk fenntartónkkal, az Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatóságával. Intézményi működésünk egyik alappillérenek tekintjük e kapcsolatot. Részt veszünk a fenntartó által szervezett értekezleteken, megbeszéléseken, és az Nkt. 32. § (1) i) pontja szerint az SZMSZ-t, a házirendet, továbbá a pedagógiai programot a fenntartó hagyja jóvá. A fenntartó által kért adatszolgáltatásokat és beszámolót elkészítjük, szükség esetén intézkedési tervben tájékoztatjuk a felmerülő hiányokról. Célunk, hogy a fenntartó elégedett legyen intézményünkkel. Feladatunk a katolikus családorientált szemlélet, nevelés elterjesztése, erősítése.

19.3. Az óvoda és a plébánia kapcsolata

A plébánost tekintjük intézményünk és az alkalmazotti közösség lelki vezetőjének. Igényeljük, hogy rendszeresen látogassa óvodánkat, vegyen részt az óvodai életben, a rendezvényeken és különböző programokban. Az egyházközség csoportjaival is kapcsolatot tartunk, és rendezvényeinkre meghívót küldünk nekik. A kisebbeknek ajánljuk, a nagyobbakat kérjük, a

legnagyobbaktól pedig elvárjuk, hogy nagyobb ünnepeken szüleikkel vegyenek részt a szentmisén. A plébánosokkal és a hitoktatókkal együttműködésünk kiterjed az alkalmazottak hitéleti megerősítésére, a gyermekek katolikus értékrendjének kialakítására, a katolikus gondolkodásmód szülők felé történő közvetítésére. A hitoktató vallási értékeket közvetít a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően. A lelki napokat és lelkigyakorlatokat a plébános közreműködésével, irányításával tervezzük. Hasonlóan viseltetünk a más felekezetekhez tartozó gyermekek felekezeti vezetői felé is, szeretettel invitáljuk és várjuk őket intézményünkbe.

19.4. Az óvoda és az iskola kapcsolata

A gyermek életében az egyik legjelentősebb változás, amely felszínre hozza lelki teherbíróképességét, az óvodából az iskolába történő átmenet. Tartalmas kapcsolatot igyekszünk kialakítani a Szent János Katolikus Iskolával és Dabas város általános iskoláival, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését elősegítsük.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárul egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. A társintézményekkel való kapcsolataink rendszerezsek.

A volt nagycsoportos óvodapedagógusok ellátogatnak az első osztályba abból a célból, hogy figyelemmel kísérjék az elsősök fejlődését. A tanítókat meghívjuk a nagycsoportosokhoz, hogy megismerkedhessenek, teljesebb képet kaphassanak óvodánk mindennapi életéről, nevelő-fejlesztő munkájáról. A kölcsönös érdeklődés, tisztelet és a gyermek megismerése alapján hangoljuk össze nevelési törekvéseinket. A nagycsoportos óvodások tavasszal ellátogatnak az első osztályokba, hogy színes, vonzó tapasztalatok megszerzésével érzelmileg közelebb kerülhessenek az iskolai élethez. Az **iskolák** által szervezett nyílt napokon, ünnepségeken, (évnyitó) a gyerekekkel együtt részt veszünk.

19.5. Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata

Látogatjuk a Sári Zarándokház és Kulturális Központ, Tájház, Művelődési Ház és a tornacsarnok által szervezett előadásokat, valamint a könyvtárat. Az intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem összeegyeztethetők.

19.6. Az óvoda egyéb kapcsolatai

- A nemzetiségi önkormányzatokkal: részt veszünk a helyi Sári Szlovák Önkormányzat, az Országos Szlovák Önkormányzat, a Szlovák Módszertani Központ programjain. Szakmai anyagokkal, továbbképzések szervezésével támogatják szlovák nyelvi fejlődésünket, hagyományápolásunkat.
- Óvodánk a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.
- Az Oktatási Hivatal Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központjával szakmai kapcsolatot ápolunk.

- A katolikus bölcsődével, az egészségügyi szakszolgálattal (védőnő, orvos), a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel: a gyermekorvos, fogorvos, védőnő évente megvizsgálja a gyermekek egészségi állapotát.
- Karitászcsoporttal.
- A pedagógiai szakmai szolgáltató cégekkel, intézményekkel a szakszolgálattal, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal: fejlesztő munkánk hatékonyságát szakemberek támogatják szükség esetén (pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus).
- Sportegyesületekkel: aktívan részt veszünk a városban szervezett sportrendezvényeken (tehetséggondozás, ovifoci).

20. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A pedagógiai program a fenntartó jóváhagyásával válik hatályossá.

A pedagógiai program időbeli hatálya: 2022. augusztus 1-jétől visszavonásig.

Érvényes az intézmény egész területén és a szervezett külső helyszíni foglalkozásokon, rendezvényeken.

A nevelői közösség a pedagógiai programot minden évben, illetve a törvényi változás, újabb rendelet, fenntartói elvárás alkalmával felülvizsgálja és szükség szerint módosítja azt. A módosítás szükséges akkor is, amikor a nevelés folyamata megkívánja a belső átalakítást, ártértékelést, vagy a nevelőtestület többsége javasolja azt.

A programmódosítás előterjeszthető írásban az óvoda vezetősége, vagy nevelőtestülete felé. A pedagógiai programot módosítás esetén az intézményvezető a döntést követő 15 napon belül köteles a fenntartó felé jóváhagyás céljából előterjeszteni.

A közérdekből nyilvános dokumentumok hozzáférhetősége, hivatalos tárolási helye, ahol nyomtatott formában megtekinthetők az intézményben: az irodában, elérhető az óvoda honlapján.

Az abban foglaltakról az óvodavezetőtől tájékoztatás kérhető.

Óvodánk pedagógiai programjáról az újonnan felvételt nyert gyermekek szülei részére az első szülői értekezleten tájékoztatást adunk, majd, mail címükre kiküldésre kerül.

21. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja Magyar Közlöny, 1996. 71. sz. 4511-4516. o.
- Az óvodai nevelés alapprogramja Bp. OPI 1989. 7-283. o.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában Bp. EditioMusica, 1974. 1-249. o.
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában Bp. Zeneműkiadó, 1982. 7-289. o.
- Gaál Sándorné –Kunos Andrásné: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában Szolnok Color Print Nyomda, 1996. 5-238. o.
- Dr. Tótszóllósné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában Bp. FER–CO Kft. és a Váci Ofszet Kft. 1994. 5-131. o
- Az Egyházi Törvénykönyv rendelkezései
- A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai
- Farkasné Egyed Zsuzsanna – Grolyóné Szabó Éva – Mészáros Istvánné – Szerepi Imréné (2010): Segédanyag a katolikus óvodák helyi nevelési programjához. Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet, Budapest
- Szentírás, Jézus tanítói és nevelői magatartása, az apostoli küldetés
- Szerepi Imréné (1998): Lelki beszélgetések óvodások számára. Fóti Római Katolikus Egyházközség Gondviselés Óvodája, Fót
- A Szent Anna Katolikus Óvoda Pedagógiai Programja Kistarcsa, 2021
- Segédanyag A Katolikus Óvodák Pedagógiai Programjához 2013. február (Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet)

22. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Intézmény OM - azonosítója:	Készítette: intézményvezető
Legitimációs eljárás:	
2022.05.06. határozatszámom elfogadta: Mráz Magdolna <i>nevelőtestület nevében névaláírás</i> Bozsik Erika <i>Alkalmazotti közösség nevében névaláírás</i>	Véleménynyilvánítók: <i>Szülői szervezet nevében névaláírás</i>
2022.05.06. határozatszámom jóváhagyta: Presenszki Beáta <i>Óvodavezető névaláírása, PH</i>	Egyetértést kinyilvánító <i>fenntartó nevében névaláírás, PH</i> <i>Szlovák Önkormányzat nevében névaláírás, PH</i>
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: a fenntartó honlapján: http://www.ekif-vac.hu/ Intézményben Érvényessége: A kihirdetés napjától - 2022.08.01. – visszavonásig. Készült: 10 eredeti példány.	

Dabasi Napsugár Katolikus Óvoda

Presenszki Beáta óvodavezető
2371 Dabas, Szent János út 277.

Ikt.sz.: 8662/120/19/2022.
Ügyintéző: dr. Szabó Zoltán
Email: pauluszne.anna@ekif-vac.hu
Tárgy: Pedagógiai program fenntartói jóváhagyása
Melléklet: Hatályos pedagógiai program

FENNTARTÓI HATÁROZAT

Az Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága (székhely: 2600 Vác, Migazzi Kristóf tér 1.; a továbbiakban: Fenntartó) által 2022. augusztus 1. napjától megalapításra kerülő Dabasi Napsugár Katolikus Óvoda (székhely: 2371 Dabas, Szent János út 277.; a továbbiakban: Intézmény) leendő nevelőtestülete által 2022. május 6. napján elfogadott pedagógiai programját

jóváhagyom.

fenntartói jóváhagyással érvényessé vált pedagógiai program nyilvánosságáról a hatályos jogszabályoknak megfelelően az Intézmény vezetése köteles gondoskodni.

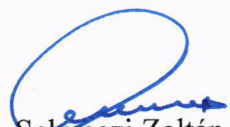
INDOKOLÁS

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 32. § (1) bekezdésének i) pontja alapján, ha a nevelési-oktatási intézményt egyházi jogi személy, vallási egyesület tartja fenn, a nevelési-oktatási intézmény SZMSZ-e, házirendje, valamint a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programja a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

Az Nkt. 83. § (2) bekezdésének h) pontja szerint a Fenntartó ellenőrizni köteles az Intézmény pedagógiai programját. Megvizsgáltam az Intézmény pedagógiai programját, és megállapítottam, hogy a hatályos jogszabályokban előírt kötelező tartalmi elemekkel rendelkezik, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint döntöttem.

Vác, 2022. május 30.

Selmeczi Zoltán
EKIF főigazgató